Leto LXVIII | Poštnina plačana v | V Ljubljani, v sredo, dne 25. septembra 1940 | Štev. 220 a | Cena 2 din

Naročnina mesečno 25 Din, za inozemstvo 40 Din — nedeljska izdaja celoletno 96 Din, za inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v Kopitarjevi ul. 6/III

Podjetniki, trgovci, obrtniki itd. naročite oglase za „Slovenčev koledar“

SLOVENEC

Telefon uprave: 49-91, 49-92, 49-93, 49-94, 49-95 — Izhaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku

Ček. račun: Ljubljana št. 10.650 in 10.349 za inserate; Sarajevo štv. 7563, Zagreb štv. 39.011, Praga-Dunaj 24.797

Uprava: Kopitarjeva ulica štev. 6.

Rešitev Evrope

Zgodovina pozna veliko poizkusov, kako bi se Evropa, ki je od starih Grkov dalje središče omike vsega sveta, tudi politično in socialno organizirala v celoto, ki bi jamčila dolgotrajni mir.

Zaradi skrajne raznoličnosti, ki loči posamezne evropske narode, ni misliti na tako enolično državno skupnost, za katero je težil srednji vek po zgledu starega Rima, postavljenega na podlago krščanskih nravstvenih načel. V vestfalskem miru, ki je bil sklenjen sredi 17. stoletja, so interesna območja takratnih evropskih velesil določili po nekem medsebojnem ravnovesju, po zlomu Napoleonove diktature nad Evropo pa so se razočarani nad francosko revolucijo zatekli k tako imenovani sveti alijanci, ki naj bi pomenila prvenstvo treh velesil, ki so hotele ohraniti stari red. To je izzvalo novo revolucijo v Evropi, ki se je končno ustalila v tako imenovanem liberalizmu. Tudi ta ni prinesel prave rešitve, ampak se je pod plaščem čim večje svobode človeškega mišljenja in udejstovanja razvil velekapitalizem, ki je povzročil táko tekmo za nadvlado v osvajanju svetovnih trgov, da se je arzbesnela največja vojna, kar jih pomni svetovna zgodovina. Versajski mir ji bil prav za prav samo premirje, v katerem se je rodilo Društvo narodov, Kellogov pakt in Briandova Evropska unija, vse načrti, ki so se docela izjalovili.

Vzrok, da vsi ti poizkusi niso rodili ničesar trajnega in so deloma celo poostrili nekatera nasprotja, ki razdvajajo evropske narode, je ta, da so poizkušali doseči potrebno soglasje brez ozira na tisto nravstveno silo, ki počiva na dnu duhovnosti vseh evropskih narodov brez izjeme, na veliki moralni zaklad, iz katerega je zrastla evropska omika, na tisti duhovni potencial, kakor ga imenuje p. Brucculeri S. J. v zadnjem zvezku »Civilta Cattolica«, ki je krščanstvo, čigar obnova more edino preroditi evropske narode.

Znani kulturni zgodovinar našega časa Gonzaga de Reynold pravilno sodi, da je oznaka evropske omike slejkoprej krščanska, čeprav je Luther razdrl versko edinost naše celine in s tem sprostil sile, ki so Evropo močno razkristjanile. Na dnu vseh velikih evropskih pokretov, naj si bodo političnega ali socialnega značaja ali pa se predstavljajo v obliki kakšne nove filozofije in morale, je evangelij, ki ga spoznamo tudi iz najbolj izpačenih podob. Kar koli ima kaj vpliva na evropskega človeka, kar koli ima v sebi vsaj eno zrno resnice, kar koli skuša zediniti narode v eno humaniteto in vsaj za nekaj desetletij potegne za seboj dobro misleče ljudi in jih navduši — vse kaže, da se je porodilo iz krščanskega duha, naj bo v teh svojih podobah še tako izkažen. Zato lahko brez obotavljanja rečemo, da je od krščanstva navdihnjeno tudi sodobno stremljenje, da bi zmagala socialna pravica, da bi se dvignil delavski razred, da bi se izoblikovalo delovno pravo in da bi to, kar imenujemo ljudstvo, prišlo do svoje popolne veljave.

Gotovo je, da je danes last vse Evrope in vsega omikanega človeštva sploh tudi kulturni napredek v posebnem pomenu te besede, to je znanost, umetnost in tehnika. Zlasti tehnika je tako zelo napredovala in vsakemu omogoča boljše življenje, da je ustvarila tako rekoč nov svet in novo obdobje človeštva. Toda niti znanosti niti tehniki ni uspelo človeštva zediniti, kakor so mnogi pričakovali. Medsebojna tekma evropskih narodov, njihova vrojena bojevitost in strastno teženje, da bi drug drugega prehiteli, odrinili in prekosili pa si soseda podredili, gre tako daleč, da se poslužujejo tehnike, ki ni nič drugega kakor na praktično življenje uporabljena znanost, zato, da drug drugemu uničujejo gmotne dobrine in pridobitve civilizacije. Da pa tudi znanost sama na sebi ni zmožna življenje ponravstviti, je znana stvar.

Treba je torej povzdigniti se nad golim humanizmom, kakor ga utemeljuje znanost in se zopet zateči h krščanstvu, to je k veri, da bratstvo narodov izvira iz dejstva skupnega vsem ljudem in iz Boga samega, ki hoče, da smo družina otrok, ki nosijo njegovo podobo in so na svetu zato, da pripravijo božje kraljestvo izveličanih duš. Nič ne pomaga — vedno se vrnemo k temu nadprirodnemu pojmu in namenu človeka in človeškega občestva sploh, ker je vsaka druga zasnova omikanega življenja in prizadevanja brez temelja.

Edino in glavno vprašanje je torej, kako rešiti Evropo, ki je zgubila že toliko ugleda in vpliva med narodi zemeljske oble. Rešiti Evropo, pomeni vpostaviti njeno duhovno enoto in tako ustvariti vsaj en vek trajnega miru in nepretrganega napredka, v katerem bi se mogla uresničiti vsa plemenita prizadevanja, ki v zadnjih treh stoletjih niso mogla dozoreti ali pa so zašla na kriva pota, na katerih so se izrodila. In čisto gotovo ne bo te enote ustvaril nacionalizem, niti se bo posrečilo to socializmu, ki se v dejanski preizkušnji v političnem življenju nista obnesla, ampak samo rodila le nove ločine in nepomirljiva nasprotstva ter se moreta držati samo po diktaturi, katere je seveda konec, če ni več močnega voditelja. Če hočemo mir, ki ne bo mir samo na papirju, kakor je bil versajski, ampak bo slonel na duhovnem soglasju in na enotnih nravstvenih vidikih, če hočemo mir, ki ne bo narekovan od premoči sile ali denarja, če hočemo mir, ki bo izraz tega, kar nas veže in kar je na dnu vseh naših plemenitih prizadevanj, potem mu moramo poiskati in najti temelja edinole v krščanski veri, kakor nam jo oznanja že dve tisočletji Cerkev.

Papež Pij XII. je podlage takega miru v vseh svojih okrožnicah in izjavah jasno začrtal. V »Summi Pontificatus« pravi: »Novi red sveta, narodnega in mednarodnega življenja ne bo več smel počivati na goljufivem pesku izpremenljivih pogojev, ki so prepuščeni samovoljni razlagi posamičnega in občega egoizma. Njegova določila bodo mogla obstati le, če bodo postavljena na nepremakljivo skalo prirodne pravice in božjega razodetja.« Na ta način se bodo mogle premagati tudi politične in socialne zmote, ki so še bolj razdrle evropsko družbo in bodo mogla oživeti pozitivna izročila evropske omike, ki bo spet lahko postala učiteljica in voditeljica vsega sveta.

Boj za pot okrog Afrike

Angleške vojne ladje s francoskim generalom de Gaulle na krovu bombardirajo Dakar – Izid bojev še ni znan – Francozi so v odgovor bombardirali Gibraltar

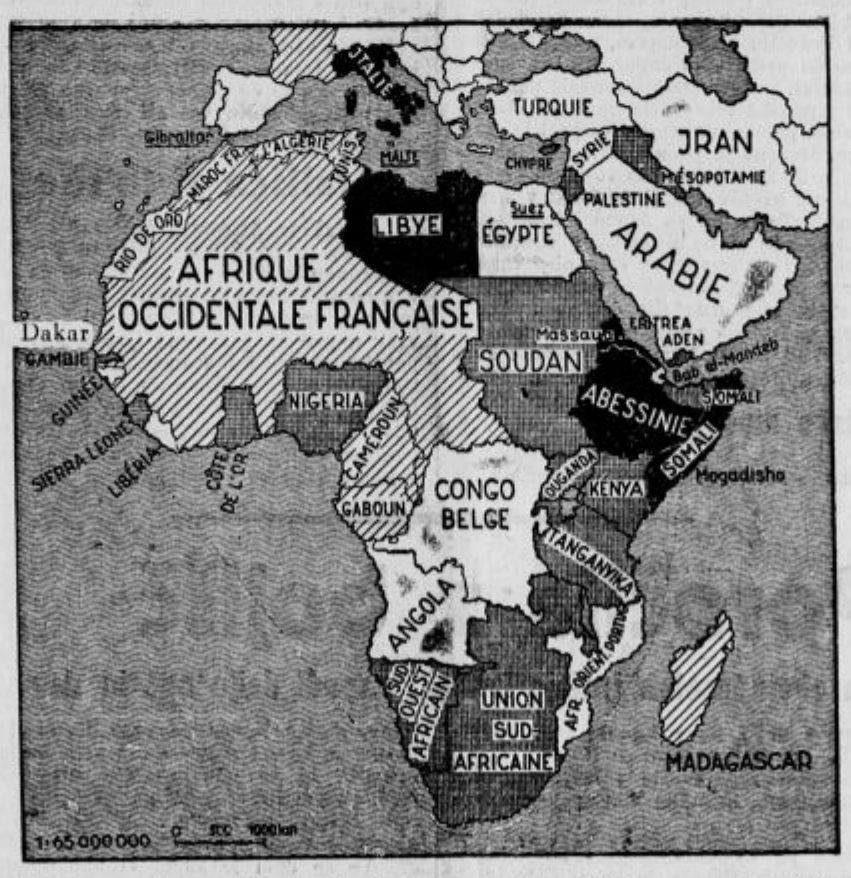

Zemljevid k dogodkom v Dakarju in k razdelitvi Afrike v nemško-italijanska območja

London, 24. sept. t. Reuter: Angleško ministrstvo za informacije objavlja naslednje uradno sporočilo o dogodkih, ki so se pripetili pred Dakarjem v francoski zahodni Afriki:

Angleško uradno sporočilo

Francoski general de Gaulle (tisti general, ki se je uprl francoski vladi v Vichyju in organizira sedaj svojo lastno francosko vojsko, da bi se ob strani Anglije vojskoval naprej proti Nemčiji in Italiji. Op. ur.) je zvedel, da skušajo Nemci v Dakarju v francoski zahodni Afriki napraviti svoje oporišče. Dejstvo, da je nedavno odplulo francosko vojno brodovje iz francoske vojne luke Toulon skozi gibraltarske ožine v Dakar, je to mnenje še potrdilo, ker je jasno, da francosko vojno brodovje tega ni storilo brez izrecnega nemškega dovoljenja. Zato se je general de Gaulle odločil, da gre s svojo »svobodno vojsko« pomagati v Dakarju onim, ki so voljni priključiti se njegovemu gibanju. Včeraj zjutraj je de Gaulle prispel na angleški vojni ladji pred Dakar in poslal svojim pristašem sporočilo, naj se mu pridružijo ter v Dakarju razvijejo svobodno francosko zastavo. Položaj v trenutku, ko to sporočamo, še ni jasen, vendar pa angleško vojno brodovje nudi generalu de Gaulleu vso pomoč, s katero razpolaga.

Po zasebnih poročilih agencije Havas pri francoski vladi v Vichyju so se razvili dogodki takole:

General de Gaulle je prišel na angleški vojni ladji pred Dakar in pozval prebivalstvo naj se mu preda. Poslal je guvernerju francoske zahodne Afrike poziv, da se izvede predaja v določenem roku. Guverner je zahtevo generala de Gaullea odklonil. Takoj na to so začele angleške vojne ladje streljati in je bila radijska postaja med prvimi zgradbami, ki so bile zadete. Od tedaj dalje ni več zanesljivih sporočil o razvoju dogodkov. Francoska vlada je snoči objavila, da je prišlo pred Dakar 6 francoskih vojnih ladij, med njimi 35.000 tonska oklopnica Richelieu, ki je bila že pred meseci pohabljena, a še vedno lahko strelja. Angleško brodovje sestavljajo dve veliki oklopnici, šest križark in večje število rušilcev ter pomožnih ladij, na transportne ladje kot konvoj, ki ga je spremljalo omenjeno angleško brodovje. Konvoj je odplul proti Dakarju.

Ko je pred 10 dnevi šest francoskih ladij odplulo skozi Gibraltar, je bil general de Gaulle že na poti proti Dakarju. Mnogi so se vpraševali, kako to, da so angleške oblasti v Gibraltarju pustile odplutí francoske vojne ladje skozi Gibraltar. Odgovor je jasen: Anglija tedaj še ni bila v vojni proti Franciji.

O poteku dogodkov pred Dakarjem prihajajo iz Vichyja poročila, da je francoska vlada bila o nameri generala de Gaullea pravočasno obveščena in je v največji tajnosti pripravila odpor, ki je bil tako močan, **da je bilo 2000 vojakov generala de Gaullea, ki so se izkrcali včeraj 40 km daleč od Dakarja, odbitih od vojaške sile, ki se nahaja v Dakarju. Francoska vlada je pripravila tudi precejšnje število letal in vojnih ladij, ki se sedaj borijo z Gaulleom. Vprašanje je le, kdo bo vzdržal dalje časa in katero brodovje bo močnejše. Verjetno pa je, da bodo Angleži še danes poslali nove okrepitve. Zaenkrat še ni nobenih znakov, da bi general de Gaulle uspel s svojim udarom.**

Dakar predstavlja za Francijo in vse one, ki bi ga radi zavzeli izredno važno strategično točko in oporišče, ker se iz Dakarja lahko v štirih urah pride z letalom do obale Južne Amerike.

»United Press« trdi, da je bilo snoči v Dakarju mrtvi okrog 100 in ranjenih okrog 400 vojakov in civilistov.

Brzojav maršala Petaina

Vichy, 24. septembra AA. Havas: Maršal Petain je poslal zjutraj visokemu komisarju v Dakarju sledečo brzojavko: Francija z zaupanjem spremlja vaš odpor britanskemu napadu. Pod vašo visoko avtoriteto daje Dakar zgled hrabrosti in zvestobe. Vsa metropola se ponaša z vašim vedenjem in odločnostjo sil, katerim vi poveljujete. Čestitam in izražam svoje polno zaupanje.

Izjava francoskega zun. ministra

Bern, 24. septembra AA. Stefani: Iz Vichyja poročajo: V izjavi časnikarjem je francoski zunanji minister **Baudoin** o britanskem napadu na Dakar rekel med drugim:

Pred tem kriminalnim dejanjem so se zvrstili gotovi znaki. Pred dvema dnevoma se je konvoj francoskih ladij za preskrbo srečal v Atlantskem oceanu z angleškimi vojnimi enotami, ki so mu ukazale naj se vrne. Francoske ladje niso streljale. Toda Angleži streljajo danes na naše ladje. Angleži so se skrili pod zastavo bivšega generala de Gaulla, toda njihovo dejanje gre čez mejo napadov na francoske ladje pri Oranu. Takrat so oni morebiti lahko mislili, da se francoske vojne ladje utegnejo združiti z italijansko in nemško mornarico. Danes pa se ne morejo sklicevati na ta izgovor. Anglija se ni mogla bati nobene nevarnosti iz Dakarja, kjer se nahajajo edino francoske sile, torej edino običajna kolonijalna posadka. Le namen, da bi uničila francoski imperij je pripravil Anglijo do tega, da je izvršila nov atentat.

Francoska letala bombardirala Gibraltar

Bern, 24. sept. AA. DNB: Kasno ponoči je bilo v Vichyju uradno objavljeno, da je 12 francoskih letal, ki so v Maroku, bombardiralo Gibraltar kot odgovor na bombardiranje Dakarja od strani angleških pomorskih sil. Dozdaj iz Vichyja ni bilo mogoče zvedeti, ali so se Angleži izkrcali v Dakarju.

V Vichyju računajo da misli Anglija izvesti **resen nastop proti francoskim kolonijam v Afriki.**

Ni res

Algeciras, 24. sept. t. Reuter: Tukaj zanikajo, da bi bila francoska letala bombardirala Gibraltar. Opazili so samo neka letala tuje narodnosti, ki so letela nad Gibraltarjem, a niso metala bomb.

General de Gaulle poroča

London, 24. septembra. AA. Reuter: Glavni štab generala de Gaulla je objavil naslednje sporočilo:

Poklican v Dakar od strani številnih Francozov, ki živo žele nadaljevati borbo ob njegovi strani, se je pojavil de Gaulle s francoskimi ministri in mornarji pred trdnjavo. Pomorske oblasti v Dakarju so ukazale streljati na odposlance de Gaulla, ki so prišli brez orožja na motornih čolnih, na katerih so bile francoske zastave in bela zastava parlamentarcev. Odposlanci so bili: fregatni kapitan Derganlier, kapitan Voceau, kapitan Decour, kapitan Foch (vnuk maršala Focha) in kapitan Ferain. Kapitana Derganlier in Ferain sta bila hudo ranjena. Pozneje pa , ko je de Gaulle poskušal izvršiti izkrcavanje svojih čet na miren način, so začele oblasti v Dakarju streljati na Francoze. Več mož je bilo ubitih, več pa ranjenih. Nato je de Gaulle umaknil svoje čete in svoje ladje, ker ni hotel sodelovati v medsebojni borbi s Francozi.

Drugo uradno poročilo generalnega štaba armade generala de Gaullea pravi, da so svobodne francoske čete sklenile zasesti Dakar, ko se je zvedelo, da hočejo Nemci in Italijani skrivaj priti v Senegalijo in dobiti v svoje roke tamkajšnje letalsko oporišče. Napadalne čete so bile sestavljene izključno od francoskih suhozemskih, pomorskih in letalskih sil. Angleške ladje so francoske čete samo spremljale, toda bojev se ni nobena udeležila. Angleška bojna mornarica je imela tudi nalogo, da nastopi šele tedaj, ako bi v boj posegli tudi Nemci. Oblasti v Dakarju so prevzele nase odgovornost, da prve streljajo na Francoze. Na francoskih ladjah je več mrtvih in ranjenih od strelov, poslanih od francoskih vojnih sil v Dakarju proti svojim lastnim bratom. Baterije v Dakarju še vedno streljajo na francoske in angleške ladje.

Mnenje v Ameriki:

»Gre za angleško pomorsko pot okrog Afrike...«

Washington 24. sept. t. Associated Press: V ameriških pomorskih krogih tolmačiju angleški nastop pri Dakarju v zahodni Afriki kot velikopotezno dejanje angleške obrambe proti nemškemu poskusu, da se polasti Dakarja, ki bi bilo sijajno oporišče za njeno brodovje, s katerim bi mogla od tukaj ogrožati angleški **pomorski promet okrog Afrike.** Danes, ko je Sredozemlje za angleško pomorsko trgovino zaprto, gre ves angleški promet po morju okrog Afrike Zapora te ceste bi bilo učinkovito dejanje za dosego popolne blokade Anglije. Ameriški listi trdijo, da bo Anglija morala storiti resne ukrepe, da se v Dakarju obdrži tudi proti letalskim silam, ki jo bodo začele tudi tamkaj nadlegovat, ako se Nemčiji posreči, da dobi oporišče na zahodni afriški obali.

Ameriški poročevalec o dogodkih pri Dakarju

Washington, 24. sept. b. »United Press« prikazuje ob 13. popoldne dogodke pred Dakarjem. Angleško brodovje pred tem važnim oporiščem je sestavljeno iz dveh velikih bojnih ladij, 4 križark, 6 pomožnih križark, ene nosilke letal in gotovega števila rušilcev.

O predzgodovini tega dogodka poročajo, da je general de Gaulle v največji tajnosti pripravljal sedanjo ekspedicijo v Afriko. Angleške čete, ki so bile namenjene za ta podvig, so bile v Angliji skrite na gotovem mestu ter oskrbljene z vsem potrebnim orožjem in hrano. Ko je bilo vse pripravljeno, so bile čete, ki so bile sestavljene iz nekaj tisoč francoskih vojakov, pod vodstvom generala de Gaullea v največji tajnosti odpravljene

Vojna v Indokini

Francoska kolonialna armada se še vedno upira — Francoske oblasti zatrjujejo, da zaupajo v Francijo — Siamske in kitajske čete na meji Indokine, ameriške vojne ladje v Singapurju

Haifong, 24. sept. AA. Reuter. **V ponedeljek popoldne se je spet vnela bitka med francoskimi in japonskimi četami na meji Indokine. Boj je trajal vse do noči. Po francoskih poročilih so japonske čete napadle francoske postojanke 20 km od meje blizu pokrajine Dongdanga. Japonsko letalstvo je četam pomagalo z bombardiranjem francoskih letališč in francoskih vojaških oddelkov. Ko so japonska letala poletela mejo, je bil v vsej Indokini letalski alarm. Prebivalstvo se je v redu zateklo v zavetišča.**

Spopadi med Japonci in francoskimi četami v Indokini se nadaljujejo vse noč in so danes v torek še vedno trajali. Zbiti so bile dve francoski letali. Žene in otroci so se izselili iz obmejnih oblasti. Francoski uradni predstavniki v Haifongu izjavljajo, da so Japonci kršili sporazum, ki so ga podpisali v nedeljo s tem, da skušajo prodreti iz Kitajske v Indokino.

Prve žrtve

Tokio, 24. 9. AA. DNB. Predstavnik jap. vojske v Indokini je izjavil, da je bilo pri včerajšnjem spopadu z indokitajskimi četami v Dongdangu

Nadaljevanje na 2. strani

Vojna v Indokini

(Nadaljevanje s 1. strani)

ujetih 240 vojakov, med katerimi je bilo več francoskih častnikov. Razen tega je padlo 131 indokineških vojakov. Te čete so izgubile več topov in drugega vojnega materiala. Japonci so utrpeli le lažje izgube. Mislijo, da bo odpor spričo sklenjenega sporazuma prenehal.

Izjava francoskega admirala

Šanghaj, 24. sept. AA. DNB. Iz Hanoja poročajo, da je dal generalni guverner Indokine admiral **De Coux** izjavo v zvezi s sklenitvijo japonsko-francoskega sporazuma o Indokini. Admiral je pozval državljane, naj ohranijo mir in disciplino. Japonska, je rekel admiral, je v svoji izjavi izrečno priznala ozemeljsko nedotakljivost Indokine, kakor tudi francosko integriteto v vsej državi. Francija pa je s svoje strani, da bi pokazala dobro voljo in da bi nudila prijateljsko pomoč, dovolila Japonski nekatere olajšave vojaškega značaja. Podrobnosti pogodbe je treba smatrati kot izraz trajnega japonsko-francoskega prijateljstva. V tem duhu so bila dana na razpolago Japoncem tudi nekatera letališča, kot znak velikega zaupanja na strani Francije. Povsem naravni so dobri odnosi med Indokino in Japonsko, ker temelje na vzajemnem spoštovanju. Končno je guverner pozval prebivalstvo, naj se prilagodi novemu položaju, da bi rešilo mir v Indokini.

Izjava francoskega zun. ministra

Ženeva, 24. sept. AA. DNB. Po poročilih iz Vichyja je podal zunanji minister **Baudoin** tujim časnikarjem izjavo o razvoju francosko-japonskih pogajanjih. Poudaril je, da vodi Francijo iskrena želja po sporazumu in da se je zato odločila za pogajanja z Japonsko. S pogodbo od 22. septembra se je Francija obvezala, da bo sprejela japonske zahteve pod pogojem, da bo Japonska spoštovala pravice in interese Francije na Daljnem vzhodu. Za časa premirja je tedanji guverner Indokine general **Cartroux** zaprl mejo proti Kitajski na izrecno zahtevo japonske vlade. Pristal je, da je japonska komisija pod vodstvom generala Nišihara vodila nadzorstvo nad izvozom.

General Nišihara je 10. junija zahteval od francoskih oblasti, naj puste skozi Tonkin japonske čete do kitajske meje. Ta zahteva je bila odklonjena. V juliju je bil položaj prilično miren.

Japonci so 2. avgusta ponovno zahtevali prehod za japonske čete in izročitev nekaterih letališč pod grožnjo, da bo japonska vlada v nasprotnem primeru odredila potrebne vojaške ukrepe. Francoska vlada je to zahtevo odklonila. Toda realna politika je pripeljala francosko vlado do tega, da je privolila v nova pogajanja in da je popustila do skrajnih možnih meja.

Vojaška pogajanja med generalnim guvernerjem **Decouxom** in generalom **Nišiharom** so bila zvezana z velikimi težkočami, ker Francija ni mogla dopustiti izkrcavanja močnih japonskih sil v Indokini, ker bi predstavljale veliko nevarnost za francoske čete.

Baudoin je poudaril, **da je bila vlada Združenih držav obveščena o teh pogajanjih. Toda Združene države so dobile vtis, da ne morejo ničesar storiti glede Indokine. Potemtakem je bilo mogoče Indokino rešiti samo z neposredno pogodbo z Japonsko brez vsakega tujega pritiska. Tudi Kitajsko je francoska vlada pozvala, naj svojim četam ne dopusti prehoda čez mejo Tonking. Svojo razlago je Baudoin končal z izjavo: Francija ima popolno zaupanje v besedo, katero je Japonska dala 30. avgusta letos.**

Ameriške vojne ladje že pred Singapurjem

Tokio, 24. sept. AA. DNB. List »Kokumin Šimbun« piše: **Ako bi Združene države prevzele pomorsko oporišče Singapur, bi se Japonska temu uprla z vsemi razpoložljivimi sredstvi. Anglija in Združene države naj o tem razmišljata. Ohranitev premoči nad zahodnim delom Tihega oceana je za Japonsko življenjsko vprašanje.** List »Sugaj Sugio« poudarja, **da daje japonska akcija v francoski Indokini možnost, da pritisnejo tudi na Singapur. Pomen Singapurja kot pomorskega oporišča je mnogo izgubil in nekega dne bo celo izginil.**

»Jomiuri Simbun« poroča iz dobro poučenih krogov v Washingtonu, da je ameriška mornarica zapustila svoja pristanišča in da plove v Singapur, da bi bila pripravljena za nastop za slučaj bistvenih izprememb na Daljnem vzhodu.

Zemljevid k dogodkom v Indokini: Japonske čete so vkorakale v najsevernejši del Indokine (Indochine), od koder hočejo najprej proti severu, kjer leži Kitajska (Chine). Na zemljevidu je označena tudi angleška trdnjava **Singapore** (Singapour)

Značilne izjave Cordella Hulla

Washington, 24. sept. AA. DNB. Glede na dogodke v Indokini je zunanji minister **Hull** izjavil, da vlada USA *obsoja postopek Japonske*. Hull ni hotel dati nikakršne izjave o morebitnih ukrepih ameriške vlade v zvezi s tem dogodkom. Na neko vprašanje je Hull odgovoril, *da zahtevajo Združene države slej ko prej svoboden promet čez Birmo.* Hull je zavrnil glasove, po katerih naj bi bila ameriška križarka »Augusta« odplula v Singapur na popravilo. V zvezi s tem so Hulla opozorili, da je **Siam** meseca avgusta uvozil iz USA letal za 468 tisoč dolarjev. Hull je pri tej priložnosti izjavil, da je Siam naročil ta letala že pred letom dni.

Washington, 24. sept. t. Associated Press poroča, da je dejanski položaj v francoski Indokini drugačen kot pa ga slikajo Japonci. Prijateljska pogodba med Francijo in Japonsko, v kateri Francozi širokogrudno priznavajo Japoncem pravico do oporišč v Indokini, je bila podpisana šele nekaj ur potem, ko so japonske čete vdrle na francoska tla in tamkaj delno pobile, delno pa razorožile francosko posadko. Stvarno je prijateljska pogodba nastala šele pod pritiskom japonskih vojaških oblasti. Kako in v kakšnih okoliščinah, je še zavito v meglo. Nadalje je ugotovljeno, da so Japonci francoskim oblastem v Indokini dali ultimativno zahtevo z 72 urnim rokom. Toda japonske čete niso čakale, da bi bil ta rok potekel, marveč so vdrle čez mejo nekaj ur prej in tako ustvarile dejansko stanje, ki ga sedaj »iz prestižnih razlogov« ne morejo več popraviti. Ponekod pa se francoske posadke še z orožjem v roki upirajo japonskemu vdoru.

Sovjetsko mnenje

Moskva, 24. sept. AA. DNB: »**Pravda**« prinaša danes daljši komentar o vdoru japonskih čet v francosko Indokino. Ta komentar je mogoče smatrati kot mnenje službenih krogov, čeprav se list vzdržuje slehernega lastnega komentarja in polemike proti japonskemu ravnanju in tudi sicer običajnih izrazov simpatij za Kitajsko. Članek je napisan popolnoma v skladu z novim obdobjem dogodkov na Daljnem vzhodu. V članku stoji med drugim:

Prihod japonskih čet v Indokino predstavlja nov korak za izvedbo japonske ekspanzije na jug, katero si je vlada kneza Konoja stavila v svoj program kot eno izmed najnujnejših nalog. Razloge za nastop Japonske v Indokini vidi list v naporih, da bi Kitajsko popolnoma odrezali od zunanjega sveta. Nato člankar objavlja ugotovitve ameriškega in angleškega tiska, po katerega mnenju predstavlja Indokina strateško točko, ki jo je mogoče uporabiti tako proti Kitajski in Nizozemski Indiji kakor tudi proti Filipinom ter drugim angleškim, nizozemskim in ameriškim posestvom v Tihem oceanu. Po mnenju »Pravde« je eden glavnih vzrokov japonskega nastopa v tesnejšem sodelovanju Združenih držav in Anglije, ki se pa ne bo morebiti omejilo samo na Atlantski ocean, temveč se bo razširilo tudi na Tihi ocean.

Siamska voiska na meji

Čungking, 24. sept. t. TASS. **Iz Bangkoka poročajo, da se bo siamska vlada odločila, da odpove pakt o nenapadanju, ki ga je svojčas sklenila s francosko Indokino. Siamska vlada je namreč odločena, da takoj da svojim četam povelje, da vkorakajo v francosko Indokino, kakor hitro bi Japonci začeli zasedati to deželo. Siamska vojska je že pripravljena na meji. (Siamsko kraljestvo je bilo več ali manj samostojna vladavina pod protektoratom Francije.)**

Stališče Kitajske

Čungking, 24. sept. t. Associated Press. General Lungjun, ki poveljuje kitajskim četam v pokrajinah Junan in Kvejčav, je z ozirom na nove razvoje v francoski Indokini sprejel časnikarje in jim izjavil, da razpolaga z zadostnimi četami, da odbije vsak napad na pokrajino Junan, ako bi hoteli Japonci napasti skozi francosko Indokino. On ne potrebuje nobenih pomožnih čet za obrambo meje. Pač pa je kitajska vlada v Čungkingu poslala nekaj letal v Junan, da bi sodelovala pri morebitnem poskusu japonskih čet, da skozi Indokino vderejo v južne kitajske pokrajine.

Poročila z bojišč

Na obeh frontah trajajo letalski napadi dalje noč in dan

Prišli smo v dobo, ko v Kanalu radi divjajo močni viharji, ko leži večkrat tudi cele dneve megla in ko se ozračje močno ohladi. Ta sprememba v ozračju je navadna okrog jesenskega enakonočja.

Kljub temu pa se nadaljujejo srditi letalski boji na obeh straneh Kanala in se zdi, da letalstvo pri njegovem delu manj ovira megla in vihar, kakor pa sovražno letalstvo. Nemški napadi na London se nadaljujejo ponoči in podnevi. Angleži pa prav tako z veliko silo bombardirajo posebno francoska pristanišča Boulogne, Calais, Dunkerque, Cherbourg, v katerih Nemci pripravljajo ladje in splave za prehod čez Rokav. Po nekih vesteh pa so tudi velike francoske, holandske, belgijske in nemške reke globoko v notranjost zatrpane z množico raznih prevoznih sredstev, ki naj bi Nemcem služila za prevoz njihove armade na Angleško.

S tem v zvezi je torej zaenkrat še malo verjetno, da so Nemci že opustili misel na prevoz svoje vojske na Angleško. Ko bi svojo misel res opustili, bi ne nadaljevali s pripravami, ki so celo pospešene. Nemci pač računajo, da se bo tudi še po enakonočju našel kak lep dan, ki bo omogočil večje vojaške operacije v Kanalu.

To se nam je zdelo vredno opomniti zaradi tega, ker se pogledi vsega sveta vedno bolj usmerjajo v Afriko in na Gibraltar, v domnevi, da bo to sedaj bodoče najvažnejše bojišče. Morda da, morda tudi ne. Resnica je, da državi osišča pripravljata veliko množino svojih čet v **južni Italiji** in v **Siciliji**, ki so očitno namenjene za prevoz v Afriko. Toda zaradi tega pa obe obali Rokava še ne bosta postali postransko bojišče. **Ni nobenega dvoma, da se v Sredozemlju pripravljajo daljnosežni in odločilni dogodki. Toda malo je verjetno, da bo neposreden boj med Anglijo in Nemčijo v prihodnjih tednih kaj znatno popustil. V tem nas potrjuje tudi včerajšnji zelo močen napad Angležev na Berlin.**

Napadi na Anglijo

Nemška poročila

Berlin, 24. sept. AA. DNB. Vrhovno poveljstvo sporoča:

Pri nasilnih ogledniških poletih nad južno Anglijo je nemško letalstvo tudi včeraj bombardiralo vojaško važne objekte. Pri tem so se razvile letalske borbe, v katerih so imeli nemški letalci velike uspehe.

Ponoči so bojne eskadrile nadaljevale z napadi na London in na druge vojaško važne objekte v Angliji, na doke **Milwall** in **Indija** ter v bližini **Waterloo** in **Hydeparka**. Tudi drugod so bombe zanetile velike požare. V Liverpoolu so bili zaneteni veliki ognji. Kot maščevanje za angleški letalski napad na nemško univerzitetno mesto **Heidelberg**, kjer ni nobenih vojaških objektov, so nemške eskadrile bombardirale **Cambridge**.

Pred več sovražnikovimi pristanišči so bile ponovno položene mine. Preteklo noč so angleška letala izvedla napade na več krajev v severni Nemčiji in na Berlin. Bombe so poškodovale hiše na obrobju Berlina. Ubitih je bilo več civilistov, mnogo pa ranjenih. Niti v Berlinu, niti v drugih krajih ni bila povzročena nobena škoda vojaškim napravam.

Sovražnik je izgubil včeraj 24 letal v spopadih v zraku. Eno letalo pa je zbilo protiletalsko topništvo. Izginilo pa je šest nemških letal.

Angleška poročila

London, 24. sept. AA. Reuter. Letalsko in varnostno ministrstvo sporočata, da so sovražnikova letala napadla preteklo noč London in več pokrajin južne Anglije. Na ostale dele države je priletelo le malo bomb. Glavni cilj sovražnikovih napadov je bil London. Ti napadi so ponovno veljali raznim delom londonske pokrajine. Več poslopij je zadetih. Napad je zahteval nekaj človeških žrtev. V nekem mestu na jugovzhodu je razdejanih nekaj hiš, bilo pa je tudi nekaj žrtev. Sovražnik je metal bombe tudi na neke pokrajine na severozahodu. V nekem mestu so poškodovane hiše, človeških žrtev je pa malo. Po poročilih iz drugih krajev je bilo nekoliko škode in manjše število žrtev tudi v drugih pokrajinah. Neki sovražnikov bombnik smo davi zarana zbili nad jugovzhodno Anglijo. Neki pilot, o katerem smo včeraj poročali, da ga pogrešamo, se je vrnil živ in zdrav.

London, 24. sept. t. Reuter. Letalsko ministrstvo poroča: Danes popoldne je 16 nemških bombnikov vrste »Heinkel« bombardiralo neko južnoangleško mesto. V zraku se je razvila srdita borba. Trije nemški bombniki so padli v morje. Med najnovejšimi odlikovanci angleških pilotov je tudi neki Bader, rojen Berlinčan, sedaj angleške narodnosti, ki je pri začetnih letalskih bojih izgubil obe nogi, a je sedaj, čeprav brez nog, postal voditelj letalske skupine, ki je pod njegovim vodstvom zbila že 84 sovražnih letal.

London, 24. sept. AA. Reuter. Danes dopoldne so veliki oddelki nemških bombnikov in lovcev dvakrat preleteli grofijo Kent in vzdolž izliva Temze poskušali priti nad London, vendar pa so bili vselej odbiti od protiletalskega topništva in britanskih lovskih letal. V Londonu sta bila najavljena dvakratna alarma, toda nobenemu letalu se ni posrečilo priti do prestolnice. V prvem napadu je sodelovalo več ko 150 letal, ki so letela v strnjeni formaciji. Razgnali so jih protiletalski topovi in lovska letala. Videlo se je, da je imelo precej nemških letal težave in zdi se, da je eno letalo padlo v morje. Deset minut od začetka prvega napada je drugi val nemških letal krenil proti svojemu oporišču, medtem ko so jim lovska letala varovala hrbet. Prišlo je do velikih spopadov v bližini Callaisa. Zdi se, da je bilo tu zbito najmanj eno nemško letalo.

London, 24. sept. t. Associated Press. V informacijskem ministrstvu so danes razširili novico, da je 12 angleških bombnikov napadlo 6 nemških motornih bojnih čolnov, ki so križarili po Rokavu pred rtom Gris Nez. Piloti, ki so se vrnili, so dejali, da so bili vsi čolni od bomb potopljeni, drugi pa spet trdijo, da so čolni hitro zbežali proti obali in se rešili. Uradnega poročila o dogodku pa ni.

Napadi na Nemčijo

Nemška poročila

Berlin, 24. sept. AA. DNB. Preteklo noč se je nekaterim britanskim letalom kljub srditi akciji nemških protiletalskih baterij posrečilo prileteti nad severne in vzhodne berlinske okraje in metati nanje bombe. Bombe so priletele daleč od vojaških objektov. To ponovno potrjuje, da britanski letalci nalašč napadajo naselbine. Nekaj poslopij je poškodovanih. Nekoliko civilistov je ubitih, drugi pa so ranjeni.

Angleška poročila

London, 24 sept. AA. Reuter. Letalsko ministrstvo sporoča:

Vso noč so močni oddelki britanskih bombnikov izvedli težak napad na vojaške cilje v **Berlinu** in okolici. Ta napad je bil izveden na mnogo širši osnovi, kakor pa katerikoli dosedanji napad. Poročila govore o veliki škodi, ki so jo bombe povzročile. Med cilji, ki so jih naša letala in težki bombniki zbrali, je treba imenovati železniško postajo **Rangsdorf** in več tovornih postaj, med katerimi tudi postajo **Daunewald**, električno centralo **Wilmersdorf**, plinsko centralo v **Dautziger Strasse** in v **Neuherrenu**, tovarne v **Charlottenburgu**, vštevši tudi avtomobilsko tovarno **Brandenburg** ter druge cilje. Pri nočnih operacijah nad Rokavskim prelivom je bil izvršen strahovit napad na pristanišča, ki jih ima sovražnik v oblasti. Tri naša letala se niso vrnila.

Newyork, 24. sept. AA. Reuter. Po poročilih, ki so semkaj prispela, je Berlin doživel snoči najhujše bombardiranje od začetka vojne. Glavni predmet napada je bila industrijska pokrajina v okolici Berlina. Napad se je začel kmalu po polnoči in je trajal 4. ure.

Vojna v Afriki

Italijanska poročila

Nekje v Italiji, 24. sept. AA. Stefani. Sporočilo glavnega štaba italijanske oborožene sile št. 109 se glasi:

V **Severni Afriki** je bilo ponovno bombardirano utrjeno mesto **Marsa Matruh**. Bombardiranje je bilo uspešno. O priliki sovražnih napadov na **Tobruk** in **Bardio** ni bilo žrtev. Škoda je bila malenkostna.

V **Vzhodni Afriki** so se naše ogledniške patrole srečale s sovražnikom v okolici Totinjaka Ljujana (Rudolfovo jezero). Naši oddelki so prisili sovražnika k umiku.

Neki naš letalski oddelek je bombardiral letališče v **Port Sudanu** in težko poškodoval deset sovražnih letal na tleh. Drugi oddelek je bombardiral letališče v **Adenu**.

Sovražnik je ponovno bombardiral **Guro**, **Adi Ugru**, **Sasamanu** in **Diredavo**. Ranjena je bila ena oseba. Škoda je malenkostna.

Izjava italijanskega kolonialnega ministra o bodočnosti Afrike

Rim, 24. sept. AA. DNB. Italijanski kolonijalni minister general Teruzzi je snoči govoril po radiu o svojem obisku v Nemčiji. Poudaril je, da se je z generalom v. Eppom pogovarjal *o bodoči politiki in gospodarskem sodelovanju med Nemčijo in Italijo na afriški celini* in da se je pri tem doseglo popolno soglasje. Minister je dodal, da je zaradi poteka dogodkov na raznih frontah postal neobhodno potreben neposreden in oseben stik med voditelji kolonijske politike držav osi. Fašistovska Italija ne vodi v Afriki zatiralne politike, je rekel minister, temveč njeno delovanje širi omiko. Dodal je, da je tudi narodnosocialistična Nemčija pristala na ista načela. V bližnji bodočnosti bo Afrika, ko bo rešena angleškega jarma, ponovno doživela veliko blagostanja, ki ima do njega pravico razumno in marljivo afriško pleme, ki je bilo do sedaj na najgrozotnejši način tiranizirano in zlorabljeno. Teruzzi je poudaril, da si je v razgovoru z nemškim zunanjim ministrom v. Ribbentropom pridobil prepričanje, da je italijansko-nemška kolonijska politika sestavni del politično-socialne revolucije Evrope. Tudi v tem razgovoru je bilo doseženo popolno soglasje.

Angleška poročila

Kairo, 24. sept. t. Reuter. Angleško vrhovno poveljstvo poroča: Na zahodni fronti ni nobenih sprememb v položaju. V noči od 22. do 23. septembra je naše topništvo prisililo k molku nekaj sovražnih baterij. Sovražni bombniki so ponoči štirikrat napadli Marsa Matruh, toda žrtev ni bilo. Na drugih frontah ni nobenih novih dogodkov.

Kairo, 24. sept AA. Reuter. Po uradnem poročilu so sovražnikova letala pri bombardiranju Malte poškodovala deset poslopij neke vasi.

Rooseveltov protikandidat za hitro pomoč Angliji

San Francisco, 24. sept. t. Associated Press: Rooseveltov protikandidat pri prihodnjih predsedniških volitvah senator Wendell **Willkie** je imel tukaj govor, v katerem je v ostrih besedah napadel Roosevelta, toda glede zunanjepolitičnega stališča pa je na veliko presenečenje vse ameriške javnosti izpovedal nazor, ki se skoraj ujemajo s Rooseveltovo politiko. Dejal je med drugim, **»da moramo pošiljati in spet pošiljati pomoč Angliji, ki je ostala naš edini prijatelj in je tudi naša prva obrambna črta. Pomagati ji moramo do skrajnih meja možnosti, kakor to priporočajo strokovnjaki, ki so o tem sklepali«.** Ko je govoril o **Tihem morju**, je dejal, da **»bomo najbolj podpirali interese svoje domovine na Tihem morju, ako pomagamo Kitajski na gospodarskem polju«.** Nato je nadaljeval, da **»podpira prizadevanja Združenih držav Severne Amerike, da si pridobi pomorska in letalska oporišča na Tihem morju, kajti ž njimi se bodo Združene države zavarovale proti nevarnostim na Tihem morju«.** Ko je govoril na to o razvoju **evropske vojne**, za katero dela soodgovorno Rooseveltovo vlado, je dejal, da je **treba računati z vsemi možnostmi. Ako bi Anglija mogla zadržati nemški napad, potem bi sledila v Evropi revolucija, ako Anglija propade, bodo Združene države ostale osamljene nasproti svetu, ki je ves organiziran v totalitarnih vladavinah, divje osamljene, kajti noben narod na svetu nam ne dolguje ničesar razven razočaranja in slabo volje! Zato, je zaključil, »je treba Angliji pošiljati in spet pošiljati pomoč, kajti angleški imperij je prva obrambna črta Združenih držav Severne Amerike«**

✠

Sporočamo žalostno vest, da nas je po tragični kratki bolezni za vedno zapustil naš preljubi soprog, oče, tast, stari oče, brat in stric, gospod

Andrej Medved

vrtnar v Novi vasi št. 15 pri Celju

Na zadnji poti ga bomo spremili v četrtek, dne 26. septembra 1940 ob 17, iz hiše žalosti na okoliško pokopališče.

Celje, Sevnica ob Savi, Radeče, dne 24. septembra 1940.

Žalujoče rodbine:
Medved, Perko, Gorenšek, Horvat
in ostalo sorodstvo

Vprašanje francoske Sirije

Italija hoče preprečiti, da bi se tamkaj širilo gibanje gen. de Gaullea

London, 24. sept. b. »Times« poročajo, da Italija zahteva v Siriji znižanje stanja francoske garnizije na najmanjšo mero, ki naj zagotovi samo ohranitev miru in reda v deželi. Dalje zahteva Italija zmanjšanje topniškega parka, tankov, oklopnih voz in letalskih formacij. Italijani so že poslali svoje konzularne agente v Sirijo, da bi preprečili namero generala de Gaullea. O izgledih razširitve gibanja generala de Gaullea so dali krogi, ki so dobro poučeni o dogodkih, zelo vdržne izjave ter so obenem izrazili mnenje, da protiangleško razpoloženje, ki se je čutilo po dogodkih v Oranu, naglo popušča. Miličniki želijo, da se po dolgem razstanku od svojih družin vrnejo zopet nazaj v Francijo, poklicnim vojakom pa italijanske zahteve niso prav nič všeč.

Predsednik vlade o položaju

Belgrad, 24. septembra. m. Kot poročamo na drugem mestu, je predsednik belgrajske občine Jevrem Tomić priredil snoči v hotelu »Srbski kralj« večerjo, na katero je povabil prestolniške gospodarske kroge. Na večerjo je poleg predsednika občine in obeh podpredsednikov prišel tudi predsednik vlade in zastopnik notranjega ministra Dragiša Cvetkovič. Med večerjo je za predsednikom občine govorilo več gospodarstvenikov, ki so izrazili predsedniku vlade želje in potrebe gospodarskih krogov.

Nato je govoril predsednik vlade Dragiša **Cvetkovič** in je v daljšem govoru orisal podrobno razvoj sedanjega položaja. Opozoril je na posledice, **ki jih svetovni dogodki zapuščajo tudi v našem gospodarskem življenju. V nadaljnjih izvajanjih je predsednik vlade omenil nove poti, po katerih bo odslej moralo hoditi naše gospodarstvo, da bi na ta način prebredlo brez večjih pretresov škodljive posledice. Pri vsem tem je treba pred vsem upoštevati najvišje interese državne zajednice. Omenil je tudi ukrepe, ki jih je, odnosno jih še bo sedanja vlada izdala za rešitev raznih gospodarskih in socialnih vprašanj. Poudarjal je, da bodo kr. vlado vodili pri reševanju teh problemov samo splošne državne in narodne potrebe. Vprašanju prehrane prebivalstva je vlada posvetila vso skrb in bo z odločnimi ukrepi izvedla ta načrt. Neusmiljeno bo pobijala vsako špekulacijo na račun države, delavstva, kmetov in malih konzumentov. Končno je predsednik vlade izjavil, da bo o vseh ukrepih, ki jih misli vlada izdati, poprej zaslišal gospodarske kroge.**

Nemška marka odslej 17.82 din

Belgrad, 24. sept. AA. Pri zasedanju Jugoslovansko-nemškega gospodarskega odbora v Belgradu je bilo sklenjeno, da bo znašal od 1. oktobra 1940 tečaj nemške marke 17.82 din. Po tem tečaju bo izvršeno plačevanje samo tistih blagovnih poslov, ki bodo zaključeni po 25. septembru letos v kolikor je carinjenje blaga izvršeno po 30. septembru letos. Razen tega je bilo določeno, da je treba blago, ki je bilo uvoženo in ocarinjeno do 30. septembra 1940 vključno, plačati z nabavo nemških mark po tečaju 14.80 din, v kolikor se vplačilo dinarjev izvrši do 31. marca 1941. Prav tako se bo blago, ki je bilo naročeno do 25. septembra 1940 in čigar dobavni roki in plačilni roki padejo na dneve do 31. marca 1941 plačevalo po tečaju 14.80. Način določevanja izvršenih zaključkov in predložitev dokumentov bo devizno ravnateljstvo naknadno predpisalo. Z ozirom na možnost, da na domačem tržišču ne bi bilo dovolj mark, je določeno, da zadostuje, če domači uvozniki do dne 31. marca 1941 položе pri pooblaščenem zavodu protivrednost v dinarjih po 14.80 za eno RM, z odgovarjajočimi opravičilnimi dokumenti. Da bi se zagotovil potreben znesek nemških mark za plačevanje starega uvoza je bilo sklenjeno, da se bo od novega izvoza tretjina obračunavala po tečajo 17.82 (novi konto), dve tretjini pa bodo obračunali po tečaju 14.80 (stari konto). (Iz deviznega ravnateljstva Narodne banke kr. Jugoslavije.)

Bencin na karte

Beograd, 24. septembra AA. Upravni odbor samostojne uprave državnih monopolov je s svojim sklepom določil količine, katere se bodo dajale na karte (kupone) za nakup bencinske mešanice, določene po odboru, kakor ga predvideva čl. 15 naredbe št. 3 o omejitvi prodaje tekočih goriv. Po tem sklepu se bodo začenši s 1. oktobram 1940 na vsak kupon izdajale sledeče količine bencinske mešanice:

1) Na karte z eno rdečo vodoravno črto: na kupon s črko A 30 l, na kupon s črko B 40 l, na kupon s črko C 50 l in na kupon s črko D 60 l.

2) Na karte z dvema vodoravnima rdečima črtama: na kupon s črko A 10 l, na kupon s črko B 15 l, na kupon s črko C 20 l in na kupon s črko D 25 l.

3) Na karte označene s tremi navpičnimi črtami: na kupon s črko A 7 l, na kupon s črko B 10 l, na kupon s črko C 15 l, in na kupon s črko D 20 l.

4) Na karte z eno zeleno vodoravno črto: za kupon A 40 l, za kupon B 60 l, za kupon C 70 l, in za kupon D 90 l.

5) Na karte z dvema vodoravnima zelenima črtama: za kupon A 30 l, na kupon B 40 l, na kupon C 50 l, na kupon D 65 l.

6) Na karte z eno črno vodoravno črto: za kupon A 2 l, na kupon B 4 l.

7) Na karte z dvema vodoravnima črnima črtama: Na kupon A 1 l, in na kupon B 2 l.

8) Na karte z rdečo označbo Avtobus: na kupon A 40 l, na kupon B 70 l, na kupon C 105 l, in na kupon D 150 l

S tem se izpreminjajo količine bencinske mešanice, ki so se izdajale na kupone od 1. aprila letos. Navedene količine bencinske mešanice se bodo izdajale na vsak kupon do nadaljnega ukaza.

Skrbi kožarske industrije

Belgrad, 24. sept. m. V Belgradu je bila danes konferenca zastopnikov kožarske industrije. Na konferenci so posamezni govorniki poudarjali velike težave, s katerimi se mora boriti ta industrija zaradi stalnega naraščanja cen surovim kožam. Po obširni razpravi je bila sprejeta resolucija, v kateri zastopniki kožarske industrije zahtevajo, da se čimprej izdajo potrebni ukrepi, ki naj stopijo na prste spekulantom s surovimi kožami in ostalim posrednikom, ki nimajo nobene zveze s kožarsko stroko. Nadalje, da se čimprej izda uredba o izenačenju cen in nabavnih pogojev surovih in predelanih kož na področju vse države. Nadalje, da se pri industrijski zbornici v Belgradu organizira urad za zbiranje in razdelitev surovih kož, v katerem bodo sodelovali predstavniki kožarske industrije in obutve. Končno so sklenili, da se skliče konferenca kožarske stroke iz vse države in da se sporazumijo z državami, v katere se izvaža živo živino, naj bi se od izvožene živine 50% kož vrnilo v državo

Dr. Andres v Grčiji

Atene, 24. septembra. AA. Danes ob 10.40 je minister dr. Andres v spremstvu poslanika dr. Vukčeviča položil venec na grob grškega Neznanega junaka. Pri tej svečanosti so bile navzoče visoke osebnosti iz Aten, častna četa pa je izkazala čast. Ob 11 je ministra Andresa sprejel v avdienco kralj Jurij II. Pri tej priliki je bil minister Andres odlikovan z lento sv. Jurija. V zvezi z uradnim obiskom jugoslovanskega trgovinskega ministra dr. Andresa v Atenah, so bili odlikovani tudi načelnik ministrstva za trgovino in industrijo Dragoslav Mihajlovič z redom Feniksa II. stopnje, svetnik jugoslovanskega poslaništva v Atenah dr. Miha Gavrilovič z istim redom. Osebni tajnik ministra dr. Andresa Tomič z redom Feniksa 4. stopnje. Jugoslovanski vojaški odposlanec polkovnik Vrkljan z redom sv. Jurija 3. stopnje.

Iz banovine Hrvatske

Zagreb, 24. sept. b. Včeraj popoldne je obiskal dr. Maček bana dr. Šubašiča in se z njim dolgo razgovarjal. Dr. Maček se je danes odpeljal v Kupinec, zvečer pa odpotuje v Belgrad.

Split, 24. sept b. Danes popoldne sta pripluli v splitsko luko dve naši ladji z izseljenci iz Francije. Ob 3 popoldne je priplula ladja »Lina Matković«, na kateri je bilo okrog 100 oseb, največ žena in otrok iz Francije. Ladja »Peter« je prav tako priplula z večjim številom naših izseljencev.

Split, 24. sept. b. Jadranska plovitba se peča z mislijo, da v splitski ladjedelnici zgradi dve novi ladji vrste »Makarska« in se proučuje možnost za gradnjo obeh ladij, ki naj bi se čim prej pričela.

Zagreb, 24. sept. b. Hrvatski nadškof dr. Stepinac bo v kratkem pričel apostolski proces o blaženem Nikolu Paviliču, za katerega so hrvatski romarji nedavno prosili Rim, da ga proglasi za svetnika.

Zagreb, 24. sept. b. Po razpustu upravnega odbora trgovskega društva na Sušaku in po postavitvi komisarja je sedaj končno določen komisariat tudi pri Združenju trgovcev z živili in mešanim blagom v Zagrebu. Za komisarja je postavljen Vladko Smoljan.

Industrijec Anton Tavčar umrl

Maribor, 24. septembra.

Iz Gradca je prišlo danes sporočilo, da je v pretekli noči umrl na posedicah poškodb, zadobljenih o priliki avtomobilske nesreče, dne 11. t. m. pri Virovitici mesni industrijalec Anton Tavčar iz Maribora. Pokojnik je bil star 57 let. Takoj po prevratu se je naselil v Mariboru ter otvoril z majhnimi sredstvi svojo mesnico in izdelovalnico mesnih izdelkov. S pridnostjo in sposobnostjo je svoje podjetje v kratkem času razširil ter je v Bohovi pri Mariboru zgradil veliko tovarno za mesne izdelke. Dolga leta je bil tudi predsednik mesarskih mojstrov v Mariboru. Pokojnik se je rodil v Sarajevu kot sin slovenskih staršev, ki so se iz Selc pri Škofji Loki preselili v Bosno. Leta 1910. je že imel svojo izdelovalnico mesnih izdelkov v Sarajevu, odkoder se je leta 1919. kot edini in prvi slovenski obrtnik v tej stroki naselil v Mariboru. Njegov oče je bil lesni industrijalec v Sarajevu. V Mariboru so izgubili z Antonom Tavčarjem strokovnjaka v mesni stroki. Ohranjen mu bo lep spomin, saj so ga v gospodarskih in družabnih krogih spoštovali in ljubili. Truplo pokojnika bodo prepeljali v sredo popoldne v Maribor, kjer bo v četrtek pogreb. Globoko užaloščeni rodbini izrekamo iskreno sožalje.

Osebne novice

Belgrad, 24. sept. m. S kraljevim ukazom so upokojeni: Marija Pavlošič, učiteljica v Radovljici, Uroš Peček, učitelj v Ptuju, Franc Pečnik, sodnik okrožnega sodišča v Mariboru.

Pri okrožnem sodišču v Novem mestu je postavljen za sodnega pripravnika Franc Jurca; z odlokom prometnega ministra je postavljen pri ravnateljstvu drž. žel. inž. Bruna Čikotski v 8. skupino.

Belgrajske novice

Subotica, 24. sept. m. Na snočnji seji je subotiška občina sprejela proračun za proračunsko leto 1940-41 v znesku 41,661.051 din. Dohodki so manjši od izdatkov za 10 milijonov 556.992 din. Deficit bo občina krila s 70% mestnimi dokladami. Na seji se je osnoval tudi aprovizacijski odsek. Subotiška občina bo zaprosila pri ravnateljstvu za prehrano za šestmilijonsko posojilo za nakup življenjskih potrebščin.

Belgrad, 24. sept. m. Z jutranjimi vlaki se je vrnila v Belgrad večina kraljevske vlade. Poleg obeh slovenskih ministrov se je vrnil še finančni minister dr. Smoljan. Podpredsednik vlade dr. Maček se vrne jutri. Predsednik vlade Dragiša Cvetkovič je bil danes ves dan v Belgradu in se je snoči udeležil večerje, ki jo je priredil belgrajski župan na čast belgrajskim gospodarskim krogom v hotelu Srbski kralj. Ob tej priliki je imel predsednik vlade tudi daljši govor o gospodarski in finančni politiki sedanje vlade.

V Romuniji

Premoženje vseh v zadnjih desetih letih vidnejših ljudi pod državnim nadzorstvom

Bukarešta, 24. sept. AA. DNB Vlada je sprejela zakon, ki določa nadzorstvo nad imetjem tistih oseb, ki so bile v zadnjih 10 letih predsedniki vlade, ministri, državni podtajniki, generalni tajniki ministrstev ali prefekti bukareške policije, bukareški župani, generalni ravnatelji državnih ustanov, načelniki glavnega generalnega štaba, guvernerji romunske Narodne banke, poveljniki mladinske organizacije in kraljevski guvernerji. Osebe, ki prihajajo v poštev, bodo morale dokazati zakonito poreklo svojega in svojih družin imetja. Vse tisto imetje, čigar zakonito poreklo se ne bo dalo dokazati, bo zaplenjeno v korist države Nadzorstvo bo izvajal odbor, v katerem bodo trije sodniki kasacijskega sodišča. Predsedstvo vlade sporoča, da je bilo pri pregledovanju bivšega pravosodnega ministra Diamanda ugotovljeno, da je vzel brez pooblastila iz skladov pravosodnega ministrstva 8.8 milijona lejev ter še drug znesek 6 milijonov lejev, česar pa dosedaj ni mogel opravičiti.

Vlada je sprejela uredbo, ki ukazuje sodni postopek proti vsem tistim osebam, ki so moralno ali neposredno odgovorne za zločine, izvršene pri pobijanju političnih akcij po 1. januarju 1933. V zvezi s tem, se lahko razveljavijo razsodbe, ki so že dobile zakonsko moč. Preiskavo o teh zločinih bo vodil poseben odbor, v katerem bodo trije sodniki kasacijskega sodišča. Ta odbor ima pravico odrediti aretacijo določenih oseb. Odbor je že sklenil, da se izvede revizija sodnega postopka, ki je bil svojčas izvršen proti Codreanu.

Generalni štab sporoča, da bo odpustil na 30-dnevni dopust v skupinah kmete zaradi poljskih del v jeseni. Sredi septembra je bila že izpuščena skupina 115.000 vojakov, 5.000 podčastnikov in 1.900 rezervnih častnikov.

DOPISNA TRGOVSKA ŠOLA

V LJUBLJANI, Kongresni trg 16/II.

vrši naknadni vpis

v svojo **Dvoletno trgovsko šolo** in **ostale tečaje** ter **poedine predmete,** kakor knjigovodstvo, stenografijo, pravo itd. ter **tuje jezike,** kakor nemščino, italijanščino, francoščino i. dr.

Vpiše se lahko vsakdo. Pouk se vrši z dopisovanjem, je oseben in zato uspešen. — Vsa pojasnila pri vodstvu zavoda brezplačno.

Nemčija — 99 milijonov

Berlin, 24. sept AA. DNB. Nemški statistični urad objavlja končne številke prebivalstva Nemčije in njenih upravnih oblasti po popisu od 17. maja 1939. V rajhu je dotedaj živelo 79.375.281 prebivalcev. Prejšnje nemško ozemlje, brez saarske oblasti, torej ozemlje Nemčije, ko je prišla na površje narodno socialistična stranka l. 1939 je imela Nemčija 68,447.000 prebivalcev. Z razširitvijo ozemlja proti vzhodu je Nemčija štela 89,434.000 prebivalcev. Prebivalstvo Nemčije šteje skoraj **99 milijonov.** Tako je Nemčija za Rusijo postala največja država s številnim prebivalstvom. Sele zadaj koraka Anglija s severno Irsko 46.5 milijona, Italija 44.4 milijona, Francija 42 milijonov in Španija 25 milijonov.

Prebivalstvo ameriških mest

New York, 24. sept. AA. Reuter: Pred nekaj dnevi je bil objavljen službeni izid popisa prebivalstva v Združenih državah 1. aprila letos. Dosedaj objavljajo popis za največja mesta **New York** se je od l. 1930 povečal za 6.5%, in teje zdaj 7,380.259 prebivalcev; **Cikago** ima sedaj 3,384.556 prebivalcev, in se njegovo prebivalstvo v zadnjih 10 letih skoro ni nič povečalo. Še bolj nenavaden pa je izid popisa v **Philadelfiji,** kjer je bilo 1. aprila letos 1.935.087 prebivalcev, kar pomeni, da se je število prebivalstva v tem mestu v zadnjih letih zmanjšalo za 5.000. Nasprotno pa se je dvignilo število prebivalstva velikih mest v severno vzhodnih in zahodnih krajih. **Detroit** jim ima 1,618.549 prebivalcev, kar pomeni povečanje za 20%, prav tako se je za 20% dvignil **Los Angeles,** ki ima sedaj 1,496.792 prebivalcev.

Madrid, 24. septembra. AA. DNB: Pri Valladolidu se je pripetila strahovita eksplozija. Smrt je našlo več ljudi. Stvarna škoda je ogromna. Preiskava še ni ugotovila vzroka eksplozije.

Politični zapiski

Dr. Šutej o govoricah o izpremembi vlade

Zagrebški Iskri objavljajo kratko izjavo finančnega ministra dr. **Šuteja,** ki jo je dal po sprejemu pri knezu-namestniku na Brdu zastopnikom tiska. Na vprašanje, koliko je resnice na raznih govoricah, ki se neprestano širijo, da bo prišlo do spremembe v vladi, je finančni minister odgovoril: »Te govorice krožijo sedaj že osem mesecev. Za to ne želim, da bi se ž njimi pečal. V ostalem pa ne obstojajo nobene razlike med stališčem predsednika vlade g. Cvetkoviča in podpredsednika vlade dr. Mačka. Danes sem bil poldrugo uro pri dr. Mačku in sem mu o vsem referiral za to samo ponavljam, da med stališči dr. Mačka, g. Cvetkoviča in člani vlade ni nobenih razlik.«

Izjave ministra za telesno vzgojo

Minister za telesno vzgojo Dušan **Pantič,** ki je nedavno obiskal mladinske organizacije v Nemčiji, je sedaj obiskal tudi svoj rojstni kraj Kičevo, kjer se ga navdušeno sprejeli in je pri tej priložnosti imel govor, v katerem je med drugim dejal, da je »delo največji kapital, s katerim narod razpolaga«. Minister je podčrtal potrebo, da se tudi pri nas uvede obvezna delovna služba. Vsako delo pa mora temeljiti na narodnih vrednotah in narodnih izročilih po načelu: za kralja in domovino. Končno je omenil tudi vprašanje organizacije mladine ter dejal, da »mladina pripada državi in država ima prvo dolžnost, da se pobriga za vsestransko vzgojo mladine. Obvezni pouk o telesni vzgoji ima za cilj, da dvigne nacionalni ponos in smisel za skupno delo v skupno dobrobit« — Pri neki drugi priložnosti na tem potovanju je minister g. Dušan Pantič spregovoril tudi o odnošajih naše države s sosednimi državami ter dejal, da mi »hočemo mir in prijateljstvo z vsemi sosedi ter lojalno in pošteno sodelovanje z njim Mi spoštujemo nacionalna čuvstva vseh naših sosedov, pa smo tudi vedno enodušno pripravljeni, da branimo naše s krvjo napojene domače grude. Toda mi smo proti vsem tujcem, ki rovarijo po naši državi in ki bi nas radi zavlekli v vojno.«

Episkop Nikolaj o strankah

V srbskem samostanu Žiči je imel episkop **Nikolaj** Velimirović, o katerem smo še le nedavno brali, da se je pomiril s srbskim pravoslavnim patriarhom Gavrilom, razborit govor, v katerem je napadel politične stranke. Dejal je med drugim, da »o strankah in strankarstvu ljudstvo ničesar več slišati noče ter da se za stranke zavzemajo samo tisti, ki so s pomočjo strank, to se pravi s pomočjo razprtij med ljudstvom prišli do kakšnega položaja«. Episkop Nikolaj je pristavil, da ljudstvo danes ceni samo edinstvo »radi odraza srbskega«. To da danes uvidevajo vsi strankini vodje, nadaljuje episkop Nikolaj, ter so »kot pravi rodoljubi pripravljeni, da žrtvujejo svoje stranke, da bi mogli z združenimi močmi služiti kralju in domovini, kajti srbski narod je za edinstvo enodušen«. Na to prikazuje episkop Nikolaj, kako »srbstvo v Bosni že govori v enem duhu in z enim navdušenjem« in da bi se nikomur ne godilo dobro ako bi si bil upal pred temi tisočerimi Srbi in Srbkinjami govoriti o kakšnih strankah«. Episkop Nikolaj na to zaključuje svoj govor z ugotovitvijo, da bo morala pravoslavna cerkev še okrepiti svoj poziv, kajti v zadnjih šestih letih se je narod v mnogem spremenil«. Spremenili pa so ga veliki dogodki, meni episkop Nikolaj — najprej umor kralja Aleksandra, za tim težka narodna borba proti konkordatu ter mučeniška smrt patriarha Varnave, potem še notranji in zunanji dogodki.

Majhne bolnišnice na Hrvatskem

»**Hrvatski dnevnik**«, glasilo dr Mačka, javlja, da bodo po Hrvatskem ustanovili večje število majhnih bolnišnic. Strokovnjaki, da so se sicer protivili temu načrtu iz razumljivih razlogov, toda slabe prometne prilike po Hrvatskem so ugovarjanja strokovnjakov potisnila v ozadje in se je oblast odločila, da za dvig ljudskega zdravja postavi številne manjše bolnišnice po vsem ozemlju. Stvarno bodo to le nekako razširjene zdravstvene postaje, kjer bo stanovanje za zaščitno sestro, ambulanta, nadalje stanovanje za zdravnika ter še nekaj sob za bolnike, ki pa hrane ne bodo dobivali v bolnišnici, ampak od zunaj po dogovoru s kakšnim gostiničarjem ali kako drugače.

Nauk enega leta banovine Hrvatske

»**Hrvatski dnevnik**« objavlja k obletnici ustanovitve banovine Hrvatske in pravi, da po enem letu še ni mogoče pravilno oceniti te ustanove, a se ji tudi ne sme zamerjati, ako včasih spreminja prvotne uredbe, »kajti, ako se pokaže potreba, se morajo spreminjati ne samo uredbe, ampak tudi ljudje«. List na to pravi, da na Hrvatskem ne želijo postati domena birokracije, ki še ni osrečila nobene države. Zaradi tega da je vedno potrebno vprašati za nasvet predstavnike ljudstva. Za hrbtom voditelja Hrvatske in bana se ne sme nikdo skrivati, ker bi to bilo nelojalno in bi ne moglo ostati brez kazni. Hrvatska, da je domovina vseh, kjer imajo vsi pravico, da spregovore in kjer morajo biti zavarovani vsi pravični interesi. Hrvatska da bo postala zares domovina svobode in pravičnosti, za kar jamči organizirano kmetsko ljudstvo, ki da ga preveva duh bratov Radičev.

»Hrvatsko narodno zastopstvo« se sestane 29. septembra

Zagreb, 24. sept. b. »Vreme« je svoječasno objavilo, da se bo verjetno konec tega meseca sestalo v Zagrebu hrvatsko narodno predstavništvo. Sedaj poročajo, da ta vest ni točna in da se hrvatsko narodno predstavništvo kot celota ne bo sestalo. Hrvatski narodni poslanci in senatorji bodo prišli v Zagreb v treh skupinah, kjer jim bo vodstvo razložilo notranji in zunanjepolitični položaj. Verjetno je, da se bodo v Zagrebu najprej sestali poslanci iz vzhodnih hrvatskih krajev, nato iz dalmatinske Hrvatske in končno iz ostalih krajev.

Belgrad, 24. sept. m Znana tekstilna tovarna Dugaresa je v Mladenovcu kupila 17 ha zemlje, kjer bo zgradila tovarniške objekte. Tovarna bo sploh ves dosedanji obrat iz banovine Hrvatske prenesla v Mladenovac

O čem so govorili v Rimu

Pojasnila šefa tiskovnega odseka v nemškem zunanjem ministrstvu

Berlin, 24. septembra. b Z ozirom na poročilo o ponovnem prihodu grofa **Ciana** v Berlin tukajšnji krogi še vedno poudarjajo, da jim ni o tem ničesar znanega. Splošno pa prevladuje mnenje, da bo grof Ciano še tekom tega tedna prispel z letalom v Berlin. Ker so rimski razgovori ostali pod plaščem tajnosti, so odšli predstavniki tujega tiska danes v Wilhelmstrasse ter vprašali šefa odseka za tuji tisk pri zunanjem ministrstvu **dr. Schmidta,** kaj je bilo prav za prav sklenjeno v Rimu na posvetovanjih italijanskih in nemških državnikov. **Dr. Schmidt** je dal o tem obširno izjavo, ki se nanaša na temeljne smernice rimskih razgovorov. Dejal je:

1. V Rimu so se obravnavala vprašanja, ki se nanašajo na skorajšnjo zmago osiščnih velesil nad Anglijo. Glede vprašanj, o katerih so državniki razpravljali, dr. Schmidt ni mogel dati izjave. Poudaril je le, da sploh ne prihaja v poštev nikak kompromis z Anglijo Tu ni šlo za kakšne mirovne pobude, temveč za sprejem sklepov, ki naj prinesejo končno zmago državam osišča

2. V Rimu je bilo sklenjeno, da se proti Angliji nadaljuje borba na vseh področjih, ki so odločilnega pomena za končni uspeh Prav tako se bo vodila borba na političnem in diplomatičnem polju. Noben odsek, in niti najmanjš kamen tega mozaika ne ostane izven naših razmotrivanj. Razgovori med predstavniki osiščnih velesil niso nič drugega kakor izvajanje politike Rim-Berlin in nadaljevanje dosedanjih uspešnih borb za ustvaritev novega reda v Evropi in v svetu

3. Dr. Schmidt je obtožil Anglijo kot sovražnika miru, ki se upira novemu redu za katerega se borita osiščni velesili, pri čemer Anilija podpira in bodri male narode k odporu Iz teh vzrokov ni potrebno vpraševati, če je na sestanku v Rimu bilo sklenjeno kaj praktičnega ali ne. Mi ne želimo ničesar deliti. Naši načrti so določeni, naši sestanki pa predstavljajo samo sodelovanje Rima in Berlina S to izjavo je zanikano znano poročilo, da so se rimski razgovori vodili tudi o dogodkih, ki naj bi prišli v zvezi s **Španijo,** ki bi morala na strani osiščnih sil v vojno in glasom katerih je španski zunanji minister Suner dobil svečana zagotovila, da bo Španija dobila za vstop v vojno nekatera področja, na katerih je interesirana.

Za Egipt izjavljajo v Berlinu, da italijanska diplomacija dela na to, da se s tega področja odstrani vojna nevarnost. Tisk citira tudi poročila italijanskih listov, po katerih se mora kralj Faruk sedaj odločiti za Italijo ali proti njej.

Glede **Grčije** izjavljajo uradni krogi v Berlinu, da bo Nemčija kot zaveznica Italije vedno podpirala stališče svoje zaveznice. Zaradi tega ni čudno, da nemški tisk danes piše v istem tonu kakor Italija glede grško-italijanskih odnošajev.

Posveti v Berlinu

Berlin, 24. sept. b. Razgovori med državnim kanclerjem Hitlerjem in nemškim zunanjim ministrom von Ribbentropom, ki so središče političnega zanimanja, so se nadaljevali tudi danes. Po teh razgovorih bo imel von Ribbentrop sestanek s španskim notranjim ministrom Sunerom V nemških diplomatskih krogih trdijo, da se bodo pogajanja med Nemčijo in Italijo nadaljevala prihodnje dni. V Rimu poudarjajo, da bo sklicana tudi **konferenca nekaterih balkanskih držav.** V zvezi s tem je tudi potovanje turškega poslanika v Rimu v Ankaro.

Zagrebška vremenska napoved: Jasno in

Gospodarstvo

Draginja

Kaj je draginja — Koliko so narasle cene

Danes se ves svet vprašuje po vzrokih, zakaj so cene narasle, da jim dohodki ne morejo slediti. To je namreč točno povedano draginja. Tega izraza se namreč sedaj poslužuje ves svet, je pa to zelo relativen pojem, ki je dejansko v nesorazmerju med dohodki, t. j. cenami, ki jih dobimo za naše proizvode in naše delo, in cenami, ki jih moramo plačevati za proizvode in dela drugih.

Osrednji pojav je torej dvig cen, ki je neenoten in zaradi tega je prišlo do tega, da govorimo o draginji.

Kako so se dvigale cene, nam povedo naslednji podatki: cene na debelo so po podatkih naše Narodne banke narasle od avgusta lanskega leta do avgusta letos za okoli 58%. Nadalje so cene na drobno po podatkih Narodne banke narasle povprečno v 10 največjih mestih države v dobi od lanskega do letošnjega avgusta za 38%. Iz tega vidimo, da so šle cene na debelo hitreje navzgor kot cene na drobno, mogoče je vzroke za to iskati med drugim tudi v tehnični sestavi indeksa cen, s katerim merimo gibanje cen. Tudi na ta izraz se bomo privadili. Pove nam namreč razmerje cen v gotovi dobi do cen v neki prejšnji dobi. Tako n. pr. izračunava Narodna banka (ne vpoštevaje novi boljši način izračunavanja indeksa na debelo) cene v letu 1926 kot 100, cene v avgustu pa je preračunala skupno na 121.2. To pomeni, da je splošna ravan cen narasla od leta 1926 do danes za 21.2%. Za naše proučevanje pa je potrebno vzeti raven cen, kot so bile pred izbruhom vojske, torej v avgustu 1939. Tedaj je znašal indeks cen na debelo po podatkih Narodne banke 76.8, kar pomeni, da so bile tedaj cene za 33.2% nižje kot leta 1926. Za našo primerjavo je važno, da so cene dejansko narasle od avgusta lani do avgusta letos za 44.4 točke odn. v odstotkih za približno 58%.

Cene na drobno so po podatkih Narodne banke narasle od lanskega do letošnjega avgusta v celoti za 34.8%. Ti podatki so izračunani za 10 največjih mest v državi. Če pogledamo posamezna mesta, dobimo, da so od lanskega do letošnjega avgusta narasle cene najbolj v Cetinju za 40.6, nato pa v Ljubljani za 39.6%, najmanj pa so narasle na drobno v Splitu in Banja Luki za 31.3%. V Belgradu so cene narasle za 35.3% v Zagrebu za 32.6%. Nadalje objavlja Narodna banka tudi podatke o razdelitvi cen na drobno po posameznih skupinah. Skupni indeks cen na drobno je narastel za prehrano za 33.9%, za obleko in obutev za 43.4, za kurjavo in razsvetljavo za 28.0%, za industrijske proizvode pa za 31.3%.

Ne vemo točnega načina, kako sestavlja Narodna banka indeks cen na drobno, imajo pa zato podatke zagrebškega statistika g. Arturja Benka Grada, ki računa vsak mesec življenjske stroške. G. Grad vzame gotovo količino predmetov in del, ki jih potroši mesečno posamezni delavec, oz. delavska družina 4 članov; za prehrano, obleko in obutev, kurjavo in razsvetljavo ter za stanovanje. To je indeks življenjskih stroškov, katerega ne smemo zamenjavati z indeksom cen na drobno, ker se že iz primerjave vidi, da obsega indeks življenjskih stroškov več kot indeks cen na drobno in da je dejansko za presojo razmer važneši ta indeks kot indeks cen na drobno. Seveda pa se marsikje moramo posluževati indeksa cen na drobno, kot ga izračunava Narodna banka, ker je Narodna banka pač uradna ustanova, dočim je indeks drugih več ali manj zasebna zadeva, pa čeprav mogoče točnejša in boljša kot uradne številke.

Indeks g. Arturja Benka Grada, ki je izračunan samo za hrvatska mesta, daje vkljub temu sliko tudi za razmere v drugih predelih države. Po njegovem računu so življenjski stroški od lanskega do letošnjega avgusta narasli za 36%. Najbolj so se povišali stroški za obutev in obleko in sicer za 64%, nadalje izdatki za prehrano za 40%, pa še izdatki za kurjavo in razsvetljavo za 14%. Neizpremenjene so ostale v primeri z lanskim letom le najemnine.

Ob tako naraščajočih cenah, oz. stroških preživljanja, t. j. obnove delovne moči pa se dohodki niso zvišali, vsaj v isti meri ne. Številni stan državnih uslužbencev je prejel s 1. septembrom zvišanje prejemkov za 50 do 200 din na osebo in dodatek na vsakega posameznega otroka v znesku 50 din. Z odredbo kr. vlade je bila zvišana tudi enotna minimalna mezda v državi za 100% in sicer od 2 na 4 dinarje za uro. Doslej se efekt zvišanja plač delavstva in uslužbenstva še ne pozna dosti. Podatki Okrožnega urada za zavarovanje delavstva v Ljubljani kažejo, da se je povprečna mezda zavarovanih delavcev in delavk zvišala od julija lani do julija letos za okoli 15%. Niso nam na razpolago že tudi številke za avgust, vendar dosti več se mezde ne bodo zvišale, ker gre dviganje zelo počasi. Toda pri podatkih Okrožnega urada je treba vpoštevati, da ne morejo obseči izprememb, ki so nastale pri plačah, ki so višje kot znaša najvišja zavarovana mezda v zadnjem razredu socialnega zavarovanja, t. j. zvišanje plač in mezd nad najvišjo zavarovano vsoto naravno ne more priti do izraza v statistiki. Če to vpoštevamo, potem so dejansko mezde in plače narasle več kot za 15%, vendar gotovo ne toliko, kot življenjski stroški. Poleg tega pa je zviševanje zelo neenakomerno po posameznih strokah. Nekatere stroke so zvišale prejemke, druge zopet ne, tako da je enotna slika sploh nemogoča, ker so še povrh razlike med posameznimi podjetji. Škoda, da statistika Okrožnega urada glede mezd ni popolnejša, zlasti po strokah bi bili potrebni podatki. Svoječasno je urad že to poskušal sestaviti po krajevnih območjih, vendar nam novejši izsledki niso znani.

Letos se je zvišanje cen najbolj čutilo, ker so se povišale cene ravno za one proizvode, ki tvorijo največji del naše prehrane, t. j. za naš vsakdanji kruh, še posebno pa je zvišanje občutno, ker je širokim množicam postalo to vprašanje pred oči. Opazili smo sicer že prej zviševanje cen, vendar tega nismo tako občutili, ker so šle cene le počasi navzgor, letos pa je bil v kratkem najobčutnejši skok pri moki in kruhu, ki sta šla v ceni za nad 100% navzgor. Nadalje nam je draginja postala občutna ravno v septembru, ko si ljudje skušajo narediti nekaj zalog za zimo: hrane, kuriva, istočasno pa so se začele šole, ki so zahtevale od staršev ne samo izdatkov za šolnine in knjige, temveč tudi za obleko in obutev njih šolske mladine.

Vse to je povzročilo, da so začele najširše množice od kmeta pa do meščana, od delavca do uradnika razmišljati o tem, kako mu bodo njegovi dohodki zadostovali za preživljanje, za obnovo njegove delovne moči. Seveda so marsikateri pri iskanju vzrokov zašli na misli, ki nimajo nobene zveze z dejanskim stanjem in ne morejo dognati dejanskih razlogov za sedanje razmere. Mnogo je nastalo zmotnih mnenj o razlogih zvišanja cen, še več pa je predlogov za odpravo sedanjega stanja, med katerimi pa so tudi mnogi taki, da ne zaslužijo pozornosti in so že v naprej obsojeni na neuspeh, kar pa lahko povzroči pri ljudeh, ki hočejo dobro, zagrenjenost, češ, saj se ne vpoštevajo najbolj enostavni predlogi, kako urediti naše cene in prehrano.

Da doprinesemo nekoliko k razmišljanjem o teh vprašanjih, naj služijo naslednji članki, ki skušajo sedanje gospodarske pojave raztolmačiti pravilno s stališča gospodarske vede, ki pozna te pojave in jim je dala že pravo razlago, pa pozna tudi mnogo potov, kako odpraviti nedostatke, ki se pojavljajo na vseh poljih. Sicer tudi gospodarska veda ni vsemočna, da bi odpravila vse napake, toda mnogo se da narediti, če imajo ukrepi utemeljenost, ki vpošteva gospodarske zakone in če ti ukrepi ne nastajajo zgolj iz demagoških vodilnih načel. Posebno se da mnogo napraviti, če gospodarski ukrepi vpoštevajo naše posebne gospodarske in sploh socialne in politične razmere, iz katerih mora biti možen izhod.

Ekonomist.

Kaj nam pove statistika delavskega zavarovanja

Iz statističnih podatkov Okrožnega urada za zavarovanje delavcev, ki jih sestavlja statistični oddelek tega urada pod vodstvom znanega strokovnjaka g. Ivana Laha, posnemamo naslednje zanimive in važne podatke iz poslovanja urada:

Število članov je doseglo izredno višino. V avgustu letos je število članov naraslo na 110.000, kar pomeni v primeri z lanskim letom povečanje za 1599 oseb. Tudi v primeri z julijem letos se je članstvo zvišalo za 826 oseb. Pripominjamo, da so podatki za avgust približni, ker še ni bilo mogoče sestaviti dokončne statistike. Iz tega se da sklepati, da je naše gospodarstvo dobro zaposleno.

Tudi mezde naraščajo. Povprečna dnevna zavarovana mezda, ki odgovarja približnemu dejanskemu zaslužku povprečnega delavca. Če pogledamo povprečno zavarovano mezdo v zadnjih mesecih, dobimo naslednjo sliko (v oklepajih povečanje v primeri z istim mesecem lanskega leta): maj 27.27 (1.41), junij 27.92 (3.23), julij 28.63 (3.71) in avgust 28.98 (3.87) din. Nadalje vidimo, da je povprečna dnevna zavarovana mezda narasla od 25.11 din v avgustu leta 1939. na 28.98 din v avgustu letos. Toda istočasno je po računu zagrebškega statistika g. Arturja Benka Grada narastel življenjski minimum samskega delavca od 694.76 na 927.83 dinarjev. Še bolj pravilno sliko pa dobimo, če vzamemo, da so delavske mezde in eksistenčni minimum znašali avgusta 1939 100: delavske mezde so narasle od avgusta 1939 do avgusta 1940 za 15.41%, istočasno p aje narastel indeks življenjskih stroškov za 33.55%. Življenjski stroški so narasli torej še enkrat bolj kot so se povišale plače. (Op. ured. — Še bolj pa so narasli življenjski stroški delavskih družin.)

Poročilo ugotavlja nadalje, da aktivni delavci in nameščenci zaradi draginje niso tako prizadeti, ker se del draginje le pokrije z višjimi prejemki. Tem bolj pa so prizadeti upokojenci, katerih pokojnine se zaradi draginje niso nič zvišale.

Kapitalno kritje nezgodne panoge, premijske rezerve invalidnega zavarovanja delavcev ter premijske rezerve uslužbencev Osrednjega urada znašajo trenutno okoli 1 milijardo dinarjev. Zaradi draginje je vrednost te rezerve zmanjšana za eno tretjino ali približno 300 milij. din. Zavarovani delavci in uslužbenci Osrednjega urada (to velja tudi za zavarovanje nameščencev pri Pokojninskem zavodu. Op. uredništva) bodo prejemali zaradi draginje rente, ki bodo po stvarni vrednosti, kupni moči, za eno tretjino manjše. To velja seveda samo pod pogojem, če bo draginja ostala na sedanji višini. Če pa bo draginja napredovala, bomo dobili kmalu drugo izdajo »kronskih upokojencev«.

Drugo je za urad zadovoljivo, da je stalež bolnikov znatno nižji kot v odgovarjajočih mesecih lanskega leta, kar velja tudi za odstotek bolnikov. Temu je iskati vzrok v napredovanju zaposlenosti in nominalnih delavskih zaslužkov. Zaradi tega izgleda tudi finančno stanje urada letos še dosti povoljno. Povprečen odstotek bolnikov v prvih 8 mesecih znaša 2.7%, kar je manj kot povprečje leta 1938., ko je bilo poslovno leto zaključeno s prebitkom. Razen tega se nominalni dohodki urada v zadnjih mesecih precej povečujejo, nevarnost pa je v obetajočih se redukcijah delavstva, n. pr. tekstilnega. Dohodki bi se tedaj občutno zmanjšali, odstotek bolnikov pa brez dvoma narastel.

Kuhanje marmelade za izvoz. — Izvoz grozdja. Ravnateljstvo za zunanjo trgovino objavlja, da se lahko z 28. septembrom začne v vsej državi proizvodnja marmelade iz češpelj. Poljsko proizvodnjo marmelade lahko opravljajo samo one tvrdke, ki to prijavijo ravnateljstvu. — Nadalje je ravnateljstvo obvestilo interesente, da je trgovinski minister dovolil, da se sme s 25. septembrom začeti izvoz svežega namiznega grozdja »Smederevka« in ostalih vrst grozdja, vendar morajo pošiljatve odgovarjati predpisom uredbe o nadzorstvu sadja in sadnih izdelkov, namenjenih izvozu.

Industrijci, trgovci, obrtniki itd. - naročite čimprej oglase za »Slovenčev koledar«

To bo knjiga, ki bo v rokah številnih Slovencev vse leto! Oglasi v njej bodo zato imeli posebno vrednost!

Rekordna letina koruze

Ljubljana, 24. sept.

Izredno lepo vreme zadnjih dni je dobro vplivalo na koruzo in obeta se nam rekordna letina. Če bo še nekaj časa trajalo to vreme, potem bo tudi kakovost novega pridelka odlična. Z obiranjem koruze so na raznih krajih v Bački in Banatu že začeli, vendar se bo splošno začelo obiranje šele prihodnji teden. Na osnovi tega lahko sodimo, da bomo že v drugi polovici oktobra dobili na trg novo, umetno sušeno koruzo.

Cene stare koruze so bile pretekli teden nekoliko čvrstejše, vendar ne mnogo. Cena za staro koruzo se giblje okoli 350 din. za novo pa se imenuje cena okoli 260—280 din. Ta je v primeri s pšenico razmeroma visoka cena, vendar je mogoče, da cene ne bodo tako visoke. Staro blago je zelo težko dobiti, vendar sedaj pasivni kraji ne silijo več tako s povpraševanjem, ker čakajo na novo blago.

Na pšeničnem trgu ni nič novega, pri mlinih prisilno odkupujejo pšenico, ker sme vsak imeti na zalogi največ za 15dnevno porabo. Pričakuje se, da se bo začel prisilni odkup tudi pri producentih. Glavni kupec je edino Priv. izvozna družba, ki je dala tudi za Slovenijo večje količine žita na razpolago. So pa seveda potrebe Slovenije še nadalje izredno velike.

Tudi moke je več na razpolago, vendar se že pri mlinih opaža, da nimajo prevelikih zalog in da težko prihajajo do blaga, ker so se že začela pobirati zaloge pri producentih.

Nove cene sladkorja v nadrobni prodaji

Včeraj smo objavili odlok finančnega ministra, s katerim je bila določena cena letošnjega sladkorja na debelo. Ta cena znaša za kilogram kristalnega sladkorja franko kupčeva postaja vključno državna trošarina brez skupnega davka na poslovni promet 13.30 din, za kilogram sladkorja v kockah pa 14.95 din.

V primeri z lanskimi cenami je letos cena višja. To se da razlagati predvsem z dejstvom, da je znašala lanska odkupna cena za sladkorno peso 22 din za 100 kg, letos pa je bila dne 23. februarja cena zvišana na 23 din, t. j. za 13.64%, nato pa je bila cena še enkrat zvišana in sicer dne 12. aprila 1940 na 32 dinarjev, tako da znaša skupno povišanje v primeri z lansko ceno 43.45%. Po prejšnjih poročilih se menda tudi drugi proizvodni stroški sladkornih tovaren narasli.

Kot za prejšnji sladkor tako so tudi za novi sladkor določene v vsej državi enake cene. Nove cene so višje kot prejšnje, zraven pa je treba prišteti še prometni davek. Tako je računati, da se bo cena sladkorja zvišala za 1.80—1.90 din pri kg, seveda tudi nekoliko višji prometni davek. V nadrobni trgovini je pričakovati, da bo znašala cena sladkorja za okoli 2 din več kot je znašala cena za sladkor iz prejšnje kampanje. Tako bo znašala v Ljubljani cena kristalnega sladkorja 16, cena sladkorja v kockah pa okoli 17.50 din za kg.

Letošnja kampanja za predelavo pese v sladkor se je začela okoli 10. t. m., t. j. nekoliko pozneje kot lani. Pridelek je razmeroma dober in pričakovati je, da v preskrbi s sladkorjem ne bo motenj. Kakor čujemo, se blago že odpošilja iz sladkornih tovaren in ga bomo v najkrajšem času dobili v Ljubljano.

*

Katera so državna posojila za javna dela. Društvo bančnih zavodov v Ljubljani je poslalo dne 17. julija ministrstvu financ dopis, v katerem prosi ministrstvo, da mu sporoči, kateri državni papirji so ona dolgoročna državna posojila, ki so bila emitirana v svrho izvedbe javnih del. Gre namreč za tolmačenje uredbe o izpremembah in dopolnitvah zakona o neposrednih davkih z dne 22. decembra 1939, ki pravi v čl. 22, naj se na koncu odstavka 14. čl. 82 zakona o neposrednih davkih doda nov stavek, ki se glasi: »No izjemno se ne bodo vnašale v osnovo obresti za na izposojeni kapital, s katerim podjetje zase nabavi državne blagajniške zapiske kakor tudi obveznice onih dolgoročnih državnih posojil, ki so bila emitirana v svrho izvedbe javnih del.« Društvo je na ta dopis prejelo od ministrstva financ odgovor z dne 19. septembra, v kateri oddelek državnih dolgov in državnega kredita sporoča, da so 7% investicijsko posojilo, 5% obveznice za javna dela in 6% državno posojilo za javna dela in državno obrambo emitirani v državi v svrho izvedbe javnih del in da se torej na njih nanaša citirana določba izprememb in dopolnitev zakona o neposrednih davkih.

Cene kvasa. K našemu nedeljskemu poročilu o ceni kvasa objavljamo, da je določeni ceni 32 din za kg prišteti še banovinsko trošarino, t. j. 4 din pri kg in stroške dostave.

Parafin iz Romunije. Uspelo nam je dobiti večje količine parafina iz Romunije in bo uvozni odbor razdelil to količino med posamezne tvrdke.

Enotno milo. Na osnovi predlogov Jugoslovanskega odbora za normalizacijo bo v kratkem odredil trgovinski minister, da bodo smele tvornice mila v naši državi izdelovati samo nekaj vrst mila. Za novo milo bo odredil cene urad za nadzorstvo cen, tvornice in trgovci pa bodo imeli dva meseca časa, da bodo lahko razprodali stare zaloge.

Izvoz konj. Na osnovi naredbe z dne 16. avgusta 1940 o izvozu konj je za izvoz konj določena v Sloveniji Gospodarska zveza. Imenovan je tudi strokovni odbor za promet s konji in komisija za promet konj.

Jesenski sejmi za plemenske bike. Kr. banska uprava sporoča, da se letošnji jesenski sejmi za plemenske bikce samo od rodovniških živali vršijo po sledečem razporedu: 1. dne 30. septembra v Ormožu, za bikce pincgavske pasme. 2. 12. oktobra v Novem mestu, za bikce sivorjave pasme. 3. 15. oktobra v Mengšu za bikce pincgavske pasme. 4. 22. oktobra v Vel. Laščah za bikce sivorjave pasme. 5. 24. oktobra v Beltincih za bikce simodolske pasme. 6. 25. oktobra v Mariboru za bikce marijadvorske (bele) pasme. 7. 4. novembra v Št. Juriju ob južni žel. za bikce pomurske sivopšenične pasme. Na te sejme posebno opozarja kralj. banska uprava občine, kjer dobrih bikov primanjkuje, pa tudi bikorejce, da se istih udeleže, ker se samo na teh prireditvah nudi prilika nabaviti dobre bikce z dokazanimi lastnostmi. Vse podrobne informacije dobite pri pristojnih kmetijskih referentih ali pa tudi pri pristojnih selekcijskih zvezah. Ako želite nabaviti tudi telice in krave, se obrnite na pristojne zveze.

Nova delniška družba je bila osnovana s firmo »Termoekonomija«, ki se bo bavila s trgovino z rudarskimi proizvodi. Ustanovitelji so: Milan Ulmanski, D. Mirkovič, A. Stanojevič in D. Simič.

Borze

Dne 24. septembra 1940.

Denar

Ameriški dolar 55.—

Nemška marka 14.70—14.90

Devizni promet je znašal na zagrebški borzi 3,846 927 din, na belgrajski 3,651.00 din. V efektih je bilo prometa na belgrajski borzi 88.000 din.

Ljubljana — uradni tečaji:

London 1 funt	178.38— 181.58
New York 100 dolarjev	4425.00—4485.00
Ženeva 100 frankov	1012.07—1022.07

Ljubljana — svobodno tržišče:

London 1 funt	220.60— 223.80
New York 100 dolarjev	5480.00—5520.00
Ženeva 100 frankov	1250.65—1260.65

Ljubljana — zasebni kliring:

Berlin 1 marka	14.70—14.90

Zagreb — zasebni kliring:

Solun 100 drahem	57.— denar
Sofija 100 dinarjev	90.— blago

Belgrad — zasebni kliring:

Solun 100 drahem	59.65—60.35
Sofija 100 dinarjev	90.20—91.80

Curih. Pariz 9.85, London 16.55. Newyork 438, Milan 22.10. Madrid 40, Berlin 175.25 (reg. marke 52) (trg. marke 25), Buenos-Aires 101.50.

Vrednostni papirji

Vojna škoda:

v Ljubljani 436—439
v Zagrebu 436—437
v Belgradu 438—438.50

Ljubljana. Državni papirji: 7% inv. posojilo 97 denar, agrarji 53 denar, vojna škoda promptna 436 do 439, begluške obveznice 76.50—77.50, dalmat. agrarji 68—70, 8% Blerovo posojilo 99—100, 7% Blerovo posojilo 94 denar, 7% posojilo Drž. hip. banke 100—102, 7% stab. posojilo 94 denar. — Delnice: Narodna banka 6.500 blago, Trboveljska 295 do 300, Kranjska industrijska družba 148 denar.

Zagreb. Drž. papirji: 7% invest. posojilo 97 denar, agrarji 51 denar, vojna škoda promptna 436—437 (537), begluške obveznice 77.50 blago, dalm agrarji 70.50 blago, 6% šumske obveznice 70 blago, 4% severni agrarji 51.50 denar, 8% Blerovo posojilo 99—100, 7% Blerovo posojilo 94 denar, 7% posojilo Drž. hip. banke 100 denar, 7% stab. posojilo 93 denar — Delnice: Priv. agrarna banka 188 denar, Trboveljska 295—300 (300), Gutmann 45 denar, Sladk. tov. Osijek 205 denar, Osj. livarna 165 denar, Isis 35 denar, Oceania 600 denar, Jadr. plovba 400 denar.

Belgrad. Drž. papirji: 7% investicijsko posojilo 99.50 denar, agrarji 53 denar, vojna škoda promptna 438—438.50, begluške obveznice 76.50 denar, dalm. agrarji 69—69.25 (69.25), 6% šumske obveznice 69 denar, 4% severni agrarji 52 denar, 8% Blerovo posojilo 99—100, 7% Blerovo posojilo 94 denar. — Delnice: Priv. agrarna banka 199 denar (200).

Žitni trg

Novi Sad. Oves: bački in sremski 300 do 302½. Ostalo neizpremenjeno.

Sombor. Pšenica: maksimirane cene, rž bačka 352½—355. — Koruza bačka 335—340. — Moka in otrobi maksimirane cene. — Fižol bački beli 2% 422½—427½. Ostalo neizpremenjeno. Promet majhen.

Živinski sejmi

V Ljubljani, dne 18. septembra 1940: Dogon: 54 volov, 14 krav, 10 telet, 41 konj, 24 kobil, 22 žrebet, 16 svinj in 107 prašičev. Prodanih je bilo: 15 volov, 4 krave, 7 telet, 7 konj, 7 kobil, 1 rebe, 6 svinj in 33 prašičev. Cene na živinskem sejmu so bile naslednje: voli 7—9 din, krave 5—7.75 din in teleta 7—9 din za kg žive teže. Konji in kobile 500—6000 din, žrebeta 500—1200 din in mladi prašiči 6—12 tednov stari 200—350 din za glavo.

Preskrba s premogom

Velenjski premog mesto drv

V torek dopoldne je bila pri rudarskem glavarstvu anketa o preskrbi naše banovine s premogom. Na tej anketi se je ugotovilo, da so premogovne industrije prišle že skoraj do največje svoje možne proizvodnje, kajti v primeri z lanskim letom je proizvodnja povečana za 25—30%. Da pa so ovire v preskrbi s premogom, je pripisovati dejstvu, da so se mnogi konzumenti založili že sedaj s premogom in da je vladalo občutno pomanjkanje vagonov. Nadaljnje povišanje proizvodnje je zelo težavno, ker se zelo težko dobi jamski les in je tudi z delovno silo križ. Na anketi so opozorili nekateri merodajni faktorji tudi na slabše dovoze drv v naša mesta kot prejšnje čase, kar je zelo dvignilo cene drv. **Toda prav glede tega so strokovnjaki ugotovili, da bi se drva lahko v največji meri nadomestila z velenjskim premogom. Velenjskega lignita je namreč dovolj na razpolago in bi lahko služil onim, ki potrebujejo večje količine drv, za zameno drv. Kurilna vrednost velenjskega lignita je večja kot kurilna vrednost drv, saj ima velenjski lignit več kalorij kot drva, in kar je glavno, velenjski lignit je cenejši kot drva. Ugotovilo se je, da znaša vagonska cena velenjskega lignita v Ljubljani približno 2100 dinarjev, dočim znaša vagonska cena drv približno 2800 do 3000 din. Razlika govori torej izredno v prilog velenjskega lignita. Zaradi tega bi bilo priporočati onim, ki so vajeni kurjave z drvmi, da si zaradi že navedenih razlogov: večje kurilne vrednosti in nižje cene, nabavljajo velenjski lignit. S tem bi se tudi znatno razbremenil trg z drvmi.**

Od rdečih hujskačev sprožena stavka naglo končana

Ljubljana, 24. septembra.

V soboto dopoldne so tudi v Ljubljani marksistični agitatorji sprožili nepremišljeno in protizakonito stavko stavbn. delavstva, ki je bila prav za prav odmev v Mariboru začete stavke. Ne izdamo nobene skrivnosti, če povemo, da sta bili obe stavki sproženi po skrivnih navodilih od »zgoraj« in sicer od tistih rdečih propagatorjev, ki so mislili, da je zdaj najbolj primeren čas za to, da se z draginjo razburijo množice. Oblastem je bilo že od srede avgusta znano, da so komunistični agitatorji na delu in da pripravljajo akcije, ki naj bi pokazale, kako močna je podtalna in ilegalna organizacija. Zato napovedani stavki v Mariboru in v Ljubljani nikogar nista presenetili. Pač, presenetili sta najbolj organizatorje stavk same, ko so videli, kako malo razumevanja ima trezno in razsodno delavstvo za njihove bojevite fraze. Presenečenje je bilo zanje tem hujše, ker so povsod že takoj prvi dan spoznali, da delavstvo poziva na stavko sploh ne mara sprejeti in da ogromna večina delavstva s prikritim ogorčenjem in nejevoljo pod pritiskom odhaja od dela.

Stavko je popolnoma nenadno in protizakonito sprožil marksistični Savez gradjevinskih radnika, ki je izigral Narodno strokovno zvezo in Jugoslovansko strokovno zvezo, s katerima je nekaj časa razpravljal o skupnem nastopu za nove mezde stavbnega delavstva. ZZD pa je s svoje strani glede na novo uredbo o minimalnih mezdah, ki daje banu pravico, da za preproste delavce mezdo zviša na 6 din na uro, za kvalificirane pa tudi nad to višino, **že sredi onega tedna posredovala pri g. banu za stavbno delavstvo v tem smislu.** Preden bi torej delavstvo, ki v sedanji draginji res težko shaja, na miren način doseglo zboljšanje svojih dohodkov, je bilo po mnenju marksistov treba storiti še nekaj, kar bi omogočilo, da bi šla rdeča pšenica v klasje. Pa so pohiteli in v petek dopoldne postavili zahteve, pri čemer so se smatrali za predstavnike vsega delavstva in zahtevali ugoden odgovor v roku 24 ur. Ker so vedeli, da ubirajo protizakonito pot, saj niso poskrbeli **niti za možnost pogajanj**, so kar hitro vnaprej dali natisniti letake, ki pozivajo na stavko. Sami so čutili, da z lepaki še ne bodo prepričali delavstva o potrebi za stavko, zato so šli po pomoč.

Ker med stavbinskim delavstvom ni bilo dovolj rdečih navdušencev, ki bi bili pripravljeni pomagati uvajati stavko, so si izposodili **brezposelne iz drugih strok in na koncu tudi »štokglajzarje«.** S pomočjo teh so na hitro roko sestavili skupine, ki so prvi dan stavke, to je v soboto, nosile rdeče navdušenje od stavbe do stavbe. Ker navdušenje samo ni zaleglo, so se skupine posluževale groženj. Delavstvo na stavbah pač ni bilo poučeno o pravih organizatorjih stavke, zato ni nič čudnega, če je odnehalo in tu in tam zapustilo delo, čeprav nerado. Tako je v soboto samo v Ljubljani okrog 600 delavcev pustilo delo s skrbjo v srcu, ka; bo, če se stavka hitro ne konča.

Že nedelja pa je prinesla **vsemu delavstvu točno sliko o započetem stavkovnem gibanju.** — Delavci so videli, kam pes taco moli in da naj bi bili le sredstvo za dosego vseh drugačnih ciljev, kakor pa delavskih interesov. Zato je **v ponedeljek na mnogih stavbah prišto na delo že skoraj vse tamkaj zaposleno delavstvo.** Pristojni činitelji pa so poskrbeli, da priganjači niso mogli več nadlegovati delavstva, ki je hotelo delati, ne pa nasedati »rdečim« hujskačem.

V torek je stavkovno gibanje že popolnoma splahnelo in so se zdržali dela le najbolj navdušeni agitatorji, čeprav so spoznali, da se je njihov načrt popolnoma ponesrečil. Nič čudnega ni, če se sedaj med seboj tolažijo, da bo v kratkem izbruhnila »generalna« stavka. S to generalno stavko so se namreč tolažili tudi njihovi tovariši v Mariboru.

V sredo pojde delo že popolnoma v redu izpod rok na vseh stavbah, prav tako pa smo obveščeni, da bo **na banski upravi v najkrajšem času razprava glede na predloge, ki jih je stavila ZZD za zboljšanje mezd stavbnemu delavstvu.** Če pogledamo v zadnja leta, moramo priznati, da so naše oblasti v vseh primerih, ko so bile zahteve delavstva upravičene, našle vedno primerno rešitev za eno in drugo stran. Zato lahko delavstvo pričakuje, da bo tudi to posredovanje imelo popoln uspeh, s čemer bo zboljšano gmotno stanje stavbnega delavstva, čigar položaj je tem bolj neprijeten zaradi tega, ker je stavbno delavstvo izrazito navezano samo na letno sezono in mora čez zimo živeti od svojih prihrankov.

Delavstvo se danes le sprašuje, kaj bo s tistimi, ki so ga hoteli zapeljati ter so pri tem izigrali zakon. Prav tako se delavstvo upravičeno sprašuje, ali bodo brezvestni krivci, ki so velikemu številu delavstva odžrli nekaj dni zaslužka, to škodo povrnili? Dobro je dejal delavec:

»S tujim denarjem skušajo nahujskati delavstvo proti samemu sebi in proti njegovim koristim, sedaj pa naj še s tujim denarjem poplačajo škodo, ki jo je te dni delavstvo imelo!«

Mi smo pa mnenja, da je edino pravilno, če tiste, ki nočejo poznati zakona, tudi zakon ne prizna in jim odpove svojo zaščito. V teh težkih časih, v katerih živi vsa Evropa, bi nobena druga država tako blagohotno ne postopala s hujskači, kakor postopajo pri nas. V Zagrebu so pri zadnji stavki pekovskega delavstva nahujskane stavkajoče sicer pustili nazaj na delo, hujskače pa so pridržali in jim obetajo prisilno bivanje.

Pri nas v Sloveniji pa takega zdravila ne potrebujemo, ker sodimo, da se bo delavstvo brez tega lahko otreslo nadležnih rdečih hujskačev. — Prav zato pa, ker se je slovenski stavbinski delavec v tem gibanju pokazal tako treznega in pametnega, je dolžnost vse javnosti, da njegove res upravičene zahteve podpre in skuša uveljaviti. — Naj bi anketa to dejstvo tudi upoštevala in pravilno precenila!

Socialistična podzveza stavbinskih delavcev razpuščena

Iz banske uprave smo prejeli:

Banska uprava je na podlagi § 11, odst. 1, zakona o društvih, shodih in posvetih izdala odločbo, s katero se z današnjim dnem razpušča Podzveza stavbinskih delavcev za Slovenijo s podružnicama v Ljubljani in Mariboru, ker je s pozivanjem svojih članov k nezakoniti stavki ravnala proti državnemu in družabnemu redu. Z letakom, ki ga je izdala, je zagrešila tudi prestopek po čl. 5 zakona o zaščiti države, ker se z njim ščuje na razdor med družabnimi sloji.

Društveni arhiv je zaplenjen, društvena imovina je zavarovana.

Zveza združenih delavcev, Narodna strokovna zveza in Jugoslovanska strokovna zveza so pri banski upravi zaprosile za uvedbo poravnalnega postopka. Banska uprava je prošnji ugodila in je postopek uvedla.

Tudi Podzveza stavbinskih delavcev za Slovenijo je vložila táko prošnjo, ki pa je morala biti odklonjena, prvič zato, ker je banska uprava zavzela stališče, da ne more intervenirati v korist delavske organizacije, katere članstvo vztraja v nezakoniti stavki, drugič pa zato, ker je bila Podzveza medtem razpuščena in je njena prošnja postala brezpredmetna.

Iz pisarne banske uprave v Ljubljani, dne 24. septembra 1940.

Anketa za določitev novih minimalnih mezd v Sloveniji

Od Delavske zbornice smo prejeli:

Ker je kralj. vlada zvišala dosedanjo osnovno mezdo s takojšnjo veljavnostjo od 2 na 4 din in s tem omogočila tudi za območje posameznih banovin povišanje dosedanjih minimalnih mezd, je bila danes na iniciativo Delavske zbornice predkonferenca delavskih strokovnih organizacij.

Na predkonferenci so rganizacije zavzele enotno stališče glede višine novih minimalnih mezd, katero bodo zastopale skupno s predstavniki Delavske zbornice jutri na oficielni anketi, ki bo pri kr. banski upravi.

Pismo s Korčule

Kako letujemo na Korčuli

Korčula, septembra 1940.

Ali je sploh upravičeno govoriti letos v septembru o »letovanju«, ko je povsod v državi že v avgustu zavladal takšen nenavaden mraz?

Pač! **Na Korčuli** še sedaj lahko govorimo o poletju, ker je po nekoliko bolj vetrovnih dneh, ki so sledili vremenskim nepogodam v notranjosti države, sedaj tukaj že zopet zavladalo mirno in sončno ter toplo vreme, ki po lepoti nikakor ne zaostaja za najlepšim poletjem! Približuje se čas trgatve; to je navadno čas najstanovitnejšega lepega vremena, kar ga pozna jesen. Zato stari obiskovalci, poznavalci Korčule, najrajši hodijo semkaj v tem času, ko so noči bolj prijetno-hladne, kot so sredi poletja, dnevi pa vedri, mirni in sončni, topli, a ne prevroči.

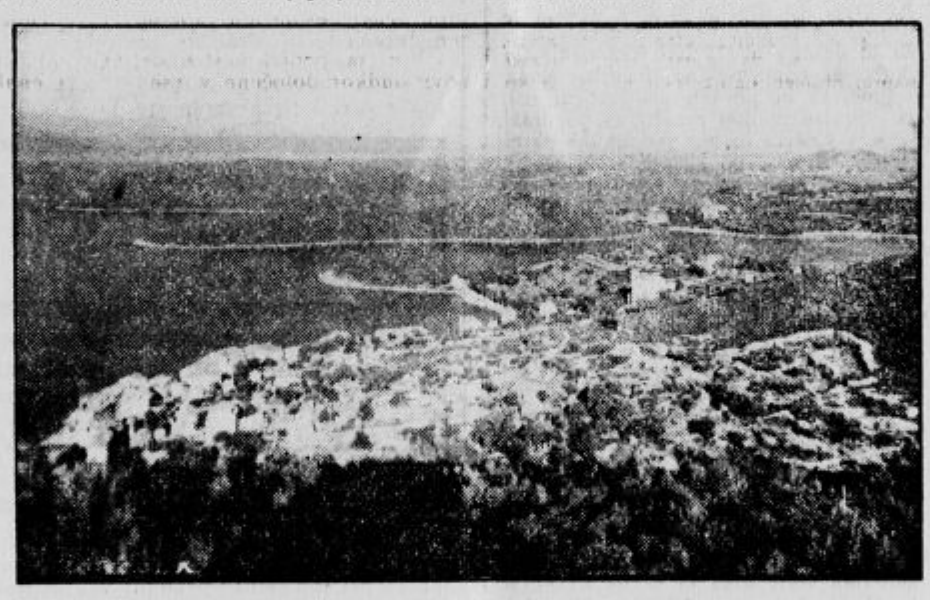

Kako letujemo na Korčuli?

Lahko bi uporabil izraz »idealno«!

Vedeti je treba: Korčula ni mondeno, šumno letovišče in kopališče, kot so nekateri sloveči inozemski kraji; pa tudi, hvala Bogu, Korčula ni šla ono pot, katero so ubrala nekatera naša letovišča ob Jadranu, ki so s svojimi skromnimi sredstvi hotela za primerom teh slovečih tujih letovišč, — napravijo pa na resnega obiskovalca prav zaradi te napihnjene skromnosti prej vtis predmestnega »tingl-tangla«!...

Ne! Korčula nudi letoviščarju obilico sonca, obilo prekrasnega morja, nedopovedljivo lepo pokrajino, osvežujoče sprehode, ribarjenje, jadranje, izlete z motornimi in z navadnimi čolni; na razpolago so gostu prav lepe sobe, vsaj v boljših hotelih Korčule, v prvi vrsti v »BON REPOSU«, ki s svojo prekrasno lego in opremo naravnost očara gosta. Cene so povsod razmeroma nizke v primeri z letošnjimi cenami živežu; celo »Bon Repos« je od 1. septembra znižal svoje že itak umerjene cene. Vse je, torej, obiskovalcu Korčule na razpolago. — le tistih šumnih zabav, ki si jih neki »letoviščarji« želijo, tukaj ni in ni!

Rekel bi, da je glavna karakteristika Korčule označena s temi besedami: je sončna, prelepa in mirna.

Omenil sem, da se približuje čas trgatve; prav za prav se že sedaj dobi na vsakem koraku izvrstnega **grozdja** vseh mogočih vrst za skoraj smešno ceno 1 do 2 din za kilogram. Tukaj je kraj za one, ki se želijo podvreči tako imenovanemu »zdravljenju z grozdjem«! Vsa bližnja in daljna okolica mesta, ves otok je prav za prav le en veliki vinograd. Zanimal sem se za nekatere vrste grozdja, ki jih tukaj v glavnem gojijo: našteli so mi 8 vrst belega in 4 vrste črnega, — raznih okusov, razne velikosti zrna in grozda, razne oblike in zoritvenega termina. Tukaj je kraj za ljubitelje dobrega in nepokvarjenega vina! Tukaj je doma toliko vrst vina, ki po državi in izven nje slovijo kot drage specialitete: prošek, temni in svetli, sladek kot liker; bolj trpki, zelo močni »grk«; svetla, rezkega okusa »zlatarica«; »dingač«, katerega slabe imitacije se točijo za drag denar po vsej državi, ker pravi dingač pridelujejo le v okolici Korčule na tako malem prostoru in v tako majhnih količinah, da ga za izvoz sploh menda prav nič ne pride v poštev! — Poleg teh specialitet, — ki pa tukaj še nimajo tako renomiranega slovesa in tudi ne tako renožjega je sedaj Korčula polna; za nekaj dinarjev si človek domov nanese kar celo zalogo sadežev.

Blažen mir se razliva posebno zvečer in zgodaj zjutraj čez to prekrasno pokrajino, ki na vsakem koraku nudi očesu kakšno novo lepoto. Nikoli bi se ne naveličal izprehodov na 20 minut oddaljeni hribček »pri sv. Antonu«, odkoder se gledalcu zdi, kakor da bi — posebno ob sončnem zatonu! — narava razlila ves svoj čar čez množico otočkov, ki kakor razmetina dremljejo v mirni gladini Korčulanskega kanala! Ob tem času se oko kar ne more ločiti od pogleda na mogočni, daleč iztegnjeni hrbet Pelješca, ko se njegove strme in gole skale prevlečejo s celo simfonijo barv, od žarečih, do temnovijolčastih; ko se podobna igra barv, neštetih in skoraj fantastično neresničnih, ponovi v tisočerih niansah po vsem kanalu, tja doli do pred Dubovnika! Ali pa izprehodi k pol ure oddaljenemu »angleškemu stolpu«, odkoder se podobni prizori ponujajo strmečemu očesu proti Hvaru in Splitu! Očarljivo lep je tudi sprehod na pobočje brda Sv. Ilije, tja do samostana »Vele Gospe od Karmela«! Pol ure vožnje s čolnom in tri četrt ure pešhoje po zložni poti te pripelje do te krasne razgledne točke; iskreno so mi bili hvaležni za nasvet vsi, ki so se tjakaj podali!

Kaj bi naj še rekel o morju, če bi ne zadoščala omemba, da še v globini kakih 7—10 metrov vidiš vsak kamenček na dnu, da je mirno, toplo in snažno? Ne občudujejo ga zaman vsi tujci, ki pridejo k nam!

Sedaj se spet pričenja nočni ribolov »pod svečo«: noč za nočjo je morje posuto s številnimi čolni, ki počasi, neslišno drse čez gladino. Na pramcu čolna je montirana močna luč, navadno »Petromax« od 200—500 sveč, ki privablja in kar nekam hipnotizira ribe, da silijo pod njo. Nad lučjo stoji ribič z ostmi in čaka na svoj plen, ki ga nabode in potegne v čoln. Ali pa lovi kar z navadnimi trnki, ker riba, zmešana od luči, zgubi svojo navadno previdnost ter hlastno zagrabi za bleščeči se trnek tudi brez vsake vabe. Poznam dva človeka, ki sta tako enostavno v eni sami noči nalovila 315 lepih skuš! Prijatelji ribarjenja in ribe torej lahko pridejo do svojega užitka.

Le zakaj neki še odlašajo in odlašajo tisti, ki so potrebni oddiha? Mar se še vedno dajo begati in plašiti z najbolj neumnimi in neresničnimi, večinoma tendenciozno prišepetavanimi izmišljotinami o nekakšni »nevarnosti« na Korčuli in na otokih sploh?

Ko bi le vedeli, kako prisrčno smo se tukaj nasmejali, ko smo zvedeli za nekaj teh rac!

Ne le, da ni ne tukaj, ne na vsej poti **sploh niti sledu kakšne nevarnosti**, temveč si mirnejšega in spokojnejšega kotička niti zamišljati ne morem! Ponavljam, da bi mi tukaj o celi vojni sploh ničesar ne vedeli, če bi ne imeli časopisov in radio-aparatov!

In še nekaj: imel sem že večkrat priložnost govoriti o Korčuli z raznimi zelo slovečimi zdravniki, našimi in inozemskimi. Čital sem njihove izjave, ki so jih navadno ob odhodu podali tako kot gostje »Bon Reposa«, kakor tudi kot strokovnjaki-medicinci. Preširoko bi se moral razpisati, če bi hotel le v izvlečku ponoviti njihovo hvalo Korčuli in njenemu podnebju; pač pa lahko rečem, da bi marsikatero sloveče kopališče lahko bilo ponosno, če bi se strokovnjaki tako izražali o njem!

Pridite semkaj, ker je tudi skromnejšim sredstvom vse na razpolago!

Ne boste razočarani ne nad Korčulo, ne nad »Bon Reposom«!

F. R. D.

Slika o blagoslovitvi nove cerkve sv. Antona v Veliki Loki pri Višnji gori zadnjo nedeljo.

Vsakodnevna nega zob mora postati za vsakega človeka ravno tako samo ob sebi umevna potreba kakor redno umivanje rok.

Chlorodont zobna pasta

Minister dr. Andres v Solunu

V nedeljo, 22. t. m. dopoldne je bil v Solunu slovesno odprt XV. solunski velesejem, na tem velesejmu pa novi jugoslovanski paviljon. Jugoslovansko vlado je pri tej slovesnosti zastopal minister trgovine g. dr. Andres. Ko je jugoslovanski minister prišel do vhoda, ga je tamkaj sprejela častna četa grške armade ter mladinske organizacije. Minister

se je pripeljal s svojo gospo v spremstvu našega generalnega konzula Teofila Gjurovića. Sprejeli so ga predsednik velesejma Cicis, na častni tribuni pa sta ga pozdravila minister za turizem Nikoludis ter guverner grške Macedonije Kirilis. Ko je bil solunski velesejem slovesno odprt, je minister dr. Andres odšel v jugoslovanski paviljon, kjer je pred kipom kralja Petra II. imel krajši nagovor, nakar je spregovoril grški minister Nikoludis. Po govorih so si ogledali gostje jugoslovanski paviljon, nakar je bil banket, ki ga je na čast našemu ministru priredil predsednik solunskega velesejma. Tudi na banketu so bili govori in zdravice od obeh strani. Zvečer se je minister dr. Andres odpeljal v Atene, kjer ostane nekaj dni.

Na naši sliki vidimo ministra dr. Andresa s spremstvom pred grobnico jugoslovanskih padlih vojakov v Solunu.

— Pri lenivosti črevesa, kataru v črevih, obolenju skrajnega črevesa, odstranjuje naravna »Franz-Josefova« grenka voda zaprtje spodnjih organov dobro in naglo. Mnogoletne izkušnje uče, da redna uporaba »Franz-Josefove« vode izborno urejuje delovanje črevesja.

Reg. po min. soc. pol. in n. zdr. S br. 15.485, 25. V. 35.

Spomin na kavo

Ko v mnogih evropskih državah ni več kave, drugod pa je je še malo in jo mešajo s cikorijo ali drugimi dodatki, radi mislijo ljudje na tiste »stare čase«, ko je bilo po kavarnah in restavracijah še dovolj čiste kave... Prej je je bilo tudi v vojnih časih dovolj, kakor vidimo iz 70 let stare anekdote.

To se je zgodilo za časa prusko-francoske vojne leta 1870. Medtem ko so pruske čete oblegale Metz, je potoval pruski ministrski predsednik, nihče drugi kot poznejši »železni kancler« Bismarck, po Lotaringiji in je prispel v kraj, kjer je bil sedež neke pruske divizije. Prime ga huda žeja. Stopil je v neko majhno trgovino, kot so pač v malih vasicah običajne in so obenem gostilne in trgovine z življenjskimi potrebščinami. Vprašal je najprej gospo za mizo: »Ali imate cikorije?« — Seveda jo imam,« mu odgovori gospa. — »Potem mi prodajte vso cikorijo, kar je imate, pa prav vso!« je bil Bismarckov odgovor. Ko so ležali pred njim na mizi vsi zavoji cikorije, kar jih je bilo pri hiši in jih je Bismarck plačal, je rekel gospe: »Tako, sedaj pa mi dajte porcijo močne, vroče kave.«

Drobne novice

Koledar

Sreda, 25. septembra: Kamil in tov.; Kleofa.
Četrtek, 26. septembra: Ciprijan in Justina, mučenca; Vigilij, škof.

Novi grobovi

✝ **Ga. Stefani Darinka,** žena tehničnega višjega pristava banske uprave v Ljubljani, je zaspala v Gospodu v ponedeljek, dne 23. t. m. Pogreb bo v četrtek, dne 26. septembra ob 3 popoldne z Zal — iz kapelice sv. Andreja. Naj počiva v Bogu! Žalujočim svojcem, možu, otrokom in staršem izrekamo svoje sožalje!

✝ **G. Tomšič Metod,** strojevodja vevške papirnice in posestnik v Zadvoru pod Ljubljano, je odšel v večnost dne 24. t. m. Pokopali ga bodo jutri ob 4 popoldne iz hiše žalosti v Zadvoru 80 na farno pokopališče v Sostrem. Naj mu sveti večna luč! Žalujočim svojcem naše sožalje!

✝ **Umrla je v Jeličnem Vrhu pri Idriji** Govekar Marija po domače Robarica, sestra župnika Gnjezda Janeza in teta župnika Gnjezda Štefana. Naj počiva v miru!

Osebne novice

— **Hudo je obolel g. Andrej Tumpej,** župnik na Čukarici v Belgradu. Že en mesec leži. Pretekli četrtek je bil previden. Priporočamo ga sobratom v molitev!

= **Poročil se je** v soboto, 21. t. m. v cerkvi sv. Jožefa v Ljubljani g. dr. Marjan Rozman, asistent v mariborski bolnišnici, z gospodično Erno Mestišek. Poročil ju je g. p. L. Lederhas superior D. J. Novoporočencema želimo obilo sreče in božjega blagoslova.

= **Poročila** sta se 22. t. m. v Vuhredu g. Rajko Svetek, sod. pripravnik in rez. art. podporočnik, in gdč. Stana Malis, priv. uradnica, oba iz Ljubljane. Bilo srečno!

— **Naročnikom »Slovenskega koledarja«. Pri naročilih »Slovenskega koledarja« vljudno prosimo, da bi nam vsak tudi sporočil, kakega lista naročnik je. Na ta način nam boste zelo olajšali kontrolo.**

60 letnico

obhaja danes v Sežani splošno znani in priljubljeni g. Milan Senčar, ravnatelj podružnice tržaške pivovarne Dreher.

Slavljenec, ki je neumorno delaven, neuklonljiv v vsakem pogledu, izredno družaben in gostoljuben, je tudi velik ljubitelj rož. Na sliki ga vidimo z njegovo vnukinjo Mojco ob kaktusu, katerega je pred 32 leti vsadil in je lansko leto dočakal prvi cvet.

Gospodu ravnatelju, ki je duševno in telesno še izredno čil, želimo, da bi dočakal skrajne meje človeškega življenja!

men. Sunek je vrgel kolesarja na tla, ki je dobil le lažje poškodbe na glavi, Pavlo Fabjan pa čez krmilo na spodnjo cesto, kjer je obležala s prebito lobanjo v mlaki krvi. Možgani so brizgnili na vse strani. Na mestu nesreče se je takoj zbrala množica ljudi, ki se je vračala iz Ajdovca, ki so hoteli ponesrečencema nuditi prvo pomoč. Vendar je bilo vse zaman, ker je bila ponesrečenka takoj mrtva. Edino, kar so ji mogli izkazati je bilo, da so jo naložili na voz in odpeljali domov, kjer so jo položili na mrtvaški oder. Z njeno nesrečo je najbolj prizadet njen 70 letni oče Jože, kateremu je bila pokojna Pavla velika opora in bo udarec težko prenesel.

Naj bo pokojni lahka zemlja, očetu in vsem pa naše globoko sočustvovanje!

Če želite pridelati **več**

žita,
krompirja,
sadja i. t. d.

potem se obrnite na poobl. agr. ing. **Prezelj,**
Ljubljana, Wolfova ulica 3. Tel. 34-73

— **Katoliškim abiturientom!** Od 25. septembra do 5. oktobra bo vpisovanje novincev na univerzo. Vsem onim, ki ste se odločili, da boste prestopili prag »almae matris aleksandrinae« — naše ljubljanske univerze, sporočamo sledeče: a) k vpisovanju prinesite maturitetno spričevalo, krstni list, tri slike in davčno potrdilo (oziroma potrdilo o uslužbenskem davku itd.) za odmero šolnine, ki jo je treba plačati tako kot v srednjih šolah; b) vse tiskovine, potrebne za vpis, boste dobili pri vratarju univerze; sinovi državnih in samoupravnih uradnikov in upokojencev naj zahtevajo še Uradno potrdilo (zaradi draginjskih doklad); c) za vpis je potrebno poleg šolnine še ca 100 din; č) vse informacije, kako izpolniti tiskovine in kaj vpisati, boste dobili v informacijski pisarni Akademske zveze, Miklošičeva 5. (Pisarna v avli univerze ni dovoljena); d) Akademska zveza je izdala aktualno knjižico, v kateri je podana točna slika v vseh treh jugoslovanskih univerzah. Zlasti so podrobno orisane razmere na ljubljanski univerzi. Za novince je važno, da so v knjižici podatki o študiju in izgledih za službo za vsako fakulteto naše univerze. V knjižici so tudi natančna poročila o delu Akademske zveze in katoliških akademskih društev. Knjižica se dobi pri AZ, Miklošičeva 5, za ceno 5 din. Abiturienti! Vabimo Vas, da se vpišete v katoliška akademska društva. — Akademska zveza.

— **Katoliške abiturijentke,** ki se nameravajo vpisati na univerzo, vabimo, da vstopijo v edino dekliško akad. društvo »Savica«. Med vpisovanjem, od 25. IX. do 5. X. dobite vsa potrebna pojasnila o vpisu na univerzo v društveni sobi (Pavlova soba) Frančiškanska pasaža III. nad. od 8 do 12.

— **Kočevski dijaški dom prodan na dražbi.** V petek 20. t. m. je bila ob 10 dopoldne na okrajnem sodišču javna dražba nepremičnin Dijaškega doma v Kočevju. Ta dražba je bila letos že enkrat razpisana, pa je bila nato preložena. V Kočevju je za to dražbo bilo veliko zanimanja. Premožnejši kočevski posestniki so si že kar vnaprej izbrali skupine, ki bi jih bili pripravljeni izdražit. Veliko posestvo je bilo razdeljeno po dražbenih skupinah, v katerih so bile posamezne parcele. Najprej je bila dražba po skupinah, ki je hitro potekala. Za vsako posamezno skupino so pokazali zanimanje le posamezniki, zaradi česar posamezne skupine niso bile izdražene mnogo nad najnižjimi ponudki. Ko je bila dražba po skupinah končana, je bila še dražba za vse nepremičnine skupaj. Cenilna vrednost vseh nepremičnin kočevskega Dijaškega doma je znašala 1,904.566.50 din. Najnižji ponudek pa je bil 1,105.944 din. Skupina sedmih dražilcev je ponudila ta najnižji ponudek, nakar je za bansko upravo v Ljubljani ponudil odvetnik dr. J. Voršič takoj 1,430.000 din. Ta ponudba je zadoščala, da je bila licitacija končana. Vse nepremičnine kočevskega Dijaškega doma je tako kupila banska uprava v Ljubljani. V Kočevju upajo, da bo banska uprava sedaj tudi uredila vprašanje Dijaškega doma in oskrbe dijakov kočevske gimnazije.

— **Šoferski izpiti poklicnih šoferjev in samovozačev motornih vozil** bodo za okraje Kranj, Radovljica in Škofja Loka v petek dne 18. oktobra 1940 ob 8 pri okrajnem načelstvu v Kranju. Interesenti naj svoje pravilno opremljene prošnje, pravočasno vložijo pri okrajnem načelstvu v Kranju.

— **Zaprta je cesta Naklo — Kokrica — Šenčur** zaradi gradbenih del, ki jih na njej izvršuje režijski odbor. Zaprta cesta je označena z mednarodnim znakom. Hkrati pa je okrajno načelstvo v Kranju odprlo prometu Kranju — Kokrica — Goriče na odseku Kranj — Kokrica. Prekrški zapore bodo kaznovani z globo 10 do 500 dinarjev ali pa z zaporom 1 do 10 dni.

— **Na pogodbenih poštah ni več služb za vežbance.** Vsa mesta brezplačnih vežbancev po čl. 25. pravilnika o pogodbenih državnih poštah so na področju poštnega ravnateljstva v Ljubljani izpopolnjena. Ravnateljstvo bo zato odslej vse prošnje za dveletno brezplačno vežbanje pri pogodbenih državnih poštah prosilcem vračalo.

— **Nesreča pri delu.** 51 letni delavec Jakob Pemič iz Ige vasi v občini Stari trg je bil zaposlen na Rakeku, kjer je žagal s cirkularko. Po nesreči mu je desnica prišla pod zobe žage, ki mu je en prst odrezala, dva pa hudo poškodovala. Prepeljan je bil v ljubljansko bolnišnico.

— **Sadje zori, mladina pa pleza na drevje.** To opažajo tudi v ljubljanski bolnišnici, kjer so včeraj sprejeli 9 letnega Žbogarja Staneta iz Jarš pri Homcu, ki je padel z drevesa in si zlomil levo nogo ter petletnega Možina Antona iz Zaloga v občini Šmarje, kateri si je pri padcu z drevesa precej potolkel po glavi.

— **Preč. gg. župnikom in katehetom** sporočamo, da so **»Svete pesmi«** v II. — izpopolnjeni in razširjeni — izdaji že dotiskane V začetku prihodnjega tedna jih bomo začeli razpošiljati naročnikom. Knjižica, ki obsega 190 strani, se bo dobila broširana in vezana. Cena bo nekoliko višja kot pri I. izdaji, vendar pa še vedno zelo zmerna. — Naročila sprejema Mladinska založba, Stari trg 30, Ljubljana in Uprava »Knjižic«, Rakovnik, Ljubljana 8.

— **Putnikova izleta v nedeljo:** Trebnje-Čatež in vinorodni Ostrič pri Metliki.

— **Opozorjam** Vas na priložnostni nakup pisalnih strojev Continental. Glej »Male oglase«.

Po državi

* **Konec stavke pekovskih pomočnikov v Zagrebu.** Pretekli teden so v Zagrebu stopili v stavko pekovski pomočniki. To stavko so, kakor drugod, hoteli zlorabiti komunisti v svoje namene. Banska oblast v Zagrebu pa je prijela in dala zapreti vse stavkujoče pekovske pomočnike. Kakor poročajo zagrebški listi, je oblast do ponedeljka zjutraj izpustila veliko večino zaprtih, ki so se takoj vrnili na delo. Tako so zagrebške pekarije napekle dovolj kruha za prebivalstvo. Izpustili po 90 odstotkov vseh zaprtih, med tem ko so jih 10 odstot. obdržali v zaporih. Te bo oblast poslala v prisilno bivanje v zapuščene kraje, kamor pošilja tudi veržnike in oderuhe. Med tistimi 10 odstotkov zaprtih so namreč komunistični organizatorji stavke.

* **Celo vrsto malih podeželskih bolnišnic** namerava zgraditi banska oblast v Zagrebu. Tozadevne načrte že pripravljajo. Listi pozdravljajo to zamisel, ker je na Hrvatskem mnogo krajev, ki so od prometa tako daleč, da je res težko bolnika pravočasno spraviti v bolnišnico.

* **Preiskava v zagrebški tiskarni uradnih Narodnih novin.** Hrvatska banska oblast je suspendirala ravnatelja Zaklade tiskarne Narodnih novin Vladimirja Kirina, ki je 11 let vodil to podjetje. Očitajo mu, češ da je delal umetne bilance ter izkazoval prevelik dobiček, od katerega je potem vlekel 5 odstotkov. Odstavljeni Kirin pa je zahteval proti sebi disciplinsko razpravo, ker se ne zaveda svoje krivde, pač pa je prepričan, da je vseh 11 let podjetje vodil tako, da je resnično uspevalo.

* **Obravnava zoper osiješke policiste.** Pred osiješkim sodiščem se razvija sodna obravnava zoper štiri osiješke policiste, ki so obtoženi, ker so 23. marca lanskega leta vdrli v dolnjograjski Hrvatski dom, kjer je bilo zborovanje HSS ter so pri tej priliki pretepli več osijeških meščanov.

* **Krvava razprtija na zagrebškem trgu.** Preteklo soboto sta se na zagrebškem trgu resno spopadla zastopnik trgovcev Vinko Pažur in prekupčevalec Peter Zalaznik. Zastopnik trgovcev je hotel Zalazniku prepovedati na trgu kupčevati, Zalaznik pa je branil svoje stališče. Nazadnje je Zalaznik Pažura kresnil po glavi, nakar je Pažur pograbil svoj samokres in ustrelil Zalaznika v nogo.

* **Berači zahtevajo višje prejemke.** Zagrebški listi poročajo, da so se zdaj zagrebški berači postavili na stališče, da tudi oni trpe dragnijo, vsled česar zahtevajo od občinstva višje prejemke. Berači namreč ne sprejemajo več po 25 par ter pravijo: »Pa što će mi to? To me sada ne zadovoljava. Dajte mi jedan dinar obzirom na sadašnju skupoću.« Pravijo, da ima ta njihov odločni nastop svoj uspeh.

* **50 vagonov prediva je pogorelo,** ko je dne 22. t. m. pogorela predilnica tvrdke Hein in drug v Somboru. Škode je na samem blagu najmanj en milijon dinarjev. Oškodovan pa ni le lastnik, temveč tudi kmetje, ki so pripeljali predivo v tovarno, katera pa prediva še ni kupila in blaga tudi še ne zavarovala. Tako so kmetje ob svoje blago, med tem ko je tovarnar bil za svoje vsaj zavarovan. Sodijo pa, da je zažgal 14 letni deček.

* **Gasilski avtomobil se je prevrnil** na poti iz hrvatske Koprivnice v Križevce. V avtomobilu se je med drugimi vozil poveljnik koprivniške gasilske čete profesor Klučka, ki je ostal na mestu mrtev. Klučka je bil 10 let profesor v Koprivnici ter zdaj nekaj časa vpokojen. Bil je zaupnik HSS.

* **Nevesta ušla ženinu takorekoč izpred oltarja.** Tkalska delavka Bisenija Nedeljkovič v Belgradu bi se te dni bila morala poročiti z nekim Nikoličem. Sorodniki so jo silili, naj ga vzame, ona pa se je branila, češ da ga ne mara, ker ljubi drugega. Sorodniki so pa kar napravili poroko. Vsi so že čakali pred pravoslavno cerkvijo, svatje in pop, da se pripeljeta še ženin in nevesta. Pripeljal pa se je le ženin, ki je ves iz sebe povedal, da se je nevestin voz na cesti ustavil, da je nevesta izstopila iz njega ter stopila v drug avto, ki je tamkaj stal in čakal na njo. V drugem avtu jo je sprejel moški, nakar sta se odpeljala. Nikolič je hitel na policijo ter zahteval, naj nevesto prižene k oltarju policija. Policijski gospodje pa so mu povedali, da takih reči oni ne delajo. Pač so povabili nevesto in njenega »ugrabitelja« na zaslišanje. Pa so se prepričali, da nevesta sama ne mara za ženina ter se bo poročila z drugim.

* **Na gimnaziji na Sušaku letos manj dijakov.** Na sušaško gimnazijo se je letos vpisalo vsega skupaj 1922 dijakov, 130 manj kakor lani.

* **Več domačih turistov** je letos obiskalo Sušak kakor druga leta, med tem ko je število tujih obiskovalcev letos mnogo manjše.

Ljubljana, 25. sept.

Gledališče

Drama — Začetek ob 20:

Sreda, 25. septembra: »Pohujšanje v dolini šentforjanski.« Red Sreda.

Četrtek, 26. septembra: »Pohujšanje v dolini šentflorjanski« Red Četrtek.

Petek, 27. septembra: »Razvalina življenja.« Red Premierski.

Sobota, 28. septembra: »Romeo in Julija.« Red B.

Opera — Začetek ob 20:

Sobota, 28. septembra: »Fidelio.« Otvoritvena predstava. Red Premierski.

Nedelja, 29. septembra: Zaprto.

Ponedeljek, 30. septembra: Zaprto.

Radio Ljubljana

Sreda, 25. sept.: 7 Jutranji pozdrav — 7.05 Napovedi in poročila — 7.15 Pisan venček veselih zvokov (plošče) — 12 Obisk pri Waldteuflu (plošče) — 12.30 Poročila in objave — 13 Napovedi — 13.02 A. Dvorak: Slovanski plesi, simf. suita (igra Češka filharmonija, dirig. Vaclav Talich, plošče) — 14 Poročila — 18 Mladinska ura: a) s kolesom v šolo. Nekaj o cestnem redu (Janko Sicherl): b) za mlade naravoslovce (M. Zor) — 18.40 Mladinske oddaje naše postaje v prihod. letu (prof. N. Kuret) — 19 Napovedi in poročila — 19.20 Nac. ura — 19.40 Objave — 20 Kvartet mandolin — 20.45 Poskočnice (plošče) — 21.15 Koncert Ang. Jarca, pri klavirju prof. M. Lipovšek — 22 Napovedi in poročila — 22.15 Prenos lahke glasbe iz Nebotičnika.

Drugi programi

Sreda, 25. septembra: Belgrad: 18.35 Narodna gl.: **Zagreb:** 21 Koncert (Ivan Križaj in radij. ork.) — **Budimpešta:** 19.25 »Madame Butterfly« — Puccini — **Rim-Turin-Florenca:** 20.20 »Manon Lescaut« — **Sottens:** 20.55 Simf. konc. italij. mojstrov iz XVIII stol. — **Praga:** 20.30 Violinski konc. — **Brno:** 17.30 Zborove narodne pesmi — **Moravska Ostrava:** 18.10 Mandoline — **Toulouse:** 20.45 Veliki valčki — **Andora:** 21.30 Dunajska gl. **Tallin:** 19.10 Nove ruske kompozicije.

Belgrajska kratkovalovna postaja: YUA, YUB (49.18 m): 19.40 Poročila v slovenščini — YUF, YUG (19.69 m): 1.55 Oddaja za Južno Ameriko — 3.00 Oddaja za Severno Ameriko.

Lekarne

Nočno službo imajo lekarne: mr. Sušnik, Marijin trg 5; mr. Kuralt, Gosposvetska cesta 10; mr. Bohinec ded., Rimska cesta 31.

Na željo mnogih ponavljamo češki film **VESELI BOHEMI**
Velezabavna opereta! V glavnih vlogah: **Jarmila Kšírova, Hana Vitova** in **A. Novotny**
KINO UNION, tel. 22-21 Predstave danes ob 16., 19. in 21. uri

PREMIERA DANES!
BELA STRELA
Senzacionalna filmska drama o neustrašenih avtomobilskih rekorderjih, njihovih smelih podvigih in opasnih dirkalnih tekmah. Nežna ljubavna idila dveh mladih ljudi v okviru vratolomnih senzacij.
V gl. vlogi **Dennis O'Keefe, Cecilija Parker, Nat Pendleton**
KINO SLOGA, tel. 27-30
Predstave ob 16., 19. in 21. uri.

Premiera izredno napetih senzacijonalnih prizorov! — V glavni vlogi lepa Kitajka
Ana May Wong
Film za ljudi izredno močnih živcev!
Zatočišče izobčenih!
KINO MATICA, tel. 22-41 Ob 16., 19. in 21. uri
Film o krvoločnem vladarju, gospodarju džungle, kjer preže divje zveri za človekom na vsaki stopinji! — Mlada Kitajka med krutimi zločinci v borbi za življenje in čast očeta!

Smrtna nesreča s kolesom

Dvor pri Žužemberku, 24. sept.

Ni se še poleglo razburjenje, ki je nastalo v soboto popoldne, ko sta se pripetili v razdobju ene ure dve hudi nesreči, od katerih je zadnja terjala smrtno žrtev, že imamo tu novo, še težjo nesrečo, katere žrtev je postala 24 letna Pavla Fabjan iz Sadinje vasi.

V nedeljo so imeli v Ajdovcu obletnico otvoritve Prosvetnega doma, združeno s proslavo v čast pokojnemu skopljanskemu škofu tukajšnjemu rojaku g. Gnidovcu. Ker je bil zaradi svoje pobožnosti pokojni med ljudstvom zelo priljubljen, ni čudno, če se je zbrala v Ajdovcu velika množica ljudstva, da bi si ogledala njegovo škofovsko zapuščino. — Z istim namenom je pohitela v Ajdovec tudi Pavla Fabjan v družbi s svojim bratom Karlom in Jožetom Avguštinom iz Podturna, občina Toplice. Vsa družba se je v Ajdovcu zadržala do mraka.

V mraku se je družba vračala domov. Jože Avguštin je peljal domov na svojem kolesu Pavlo Fabjan, njen brat pa je vozil zadaj. Ker je bil že mrak in ker ni imel luči, se je zgodila nesreča. Naenkrat sta se znašla Jože Avguštin in Pavla Fabjan v hudem ovinku, kjer se odcepi pot na Podlipo in Dobrniče. Da bi ovinek lažje prevozil, je kolesar močno pritisnil na zadnjo zavoro, pri tem pa je zadnji del kolesa udaril v obcestni kamen. Sunek je vrgel kolesarja na tla, ki je dobil le lažje poškodbe na glavi, Pavlo Fabjan pa čez krmilo na spodnjo cesto, kjer je obležala s prebito lobanjo v mlaki krvi. Možgani so brizgnili na vse strani. Na mestu nesreče se je takoj zbrala množica ljudi, ki se je vračala iz Ajdovca, ki so hoteli ponesrečencema nuditi prvo pomoč. Vendar je bilo vse zaman, ker je bila ponesrečenka takoj mrtva. Edino, kar so ji mogli izkazati je bilo, da so jo naložili na voz in odpeljali domov, kjer so jo položili na mrtvaški oder. Z njeno nesrečo je najbolj prizadet njen 70 letni oče Jože, kateremu je bila pokojna Pavla velika opora in bo udarec težko prenesel.

Naj bo pokojni lahka zemlja, očetu in vsem pa naše globoko sočustvovanje!

— **Revež izgubil kup za vole.** V soboto, dne 21. septembra je v Mokronogu na sejmu siromak izgubil večjo vsoto denarja. Poštenega najditelja prosimo, da bi vrnil denar proti primerni nagradi. Dotični, ki je denar izgubil, je zelo reven in še denar ni bil njegov. Prodal je par rejnih volov. Ženo ima že dolgo bolno. Če ne dobi denarja nazaj, mu bo še tista revna hišica prodana. Najditelj naj se zglasi v župnišču v Mirni peči.

— **Razpisane poštne službe.** Ravnateljstvo za pošto, brzojav in telefon je razpisalo eno pripravniško mesto za inženirja z izobrazbo tehnične fakultete elektrotehničnega ali elektrostrojnega oddelka in dvanajst pripravniških mest s popolno srednješolsko izobrazbo. Sprejemajo se samo moški. Rok za vlaganje prošenj je do 31. oktobra t. l. Podrobnejša pojasnila se dobe pri vsaki pošti kakor tudi pri ravnateljstvu za pošto in brzojav v Ljubljani.

— **Socialno-zdravstveni teden v Begunjah nad Cerknico.** Na pobudo Higienskega zavoda v Ljubljani prireja Zdravstveni dom v Cerknici v Begunjah nad Cerknico socialno-zdravstveni teden v času od 6. do vštevši 13. oktobra. Socialno-zdravstvena akcija bo združena s higiensko razstavo, bodo pa tudi predavanja o zdravstvu in obiski zašč. sester na domu dojenčkov in bolnikov. Predavanja bodo združena s poučnimi filmi. Predavanja bodo vsak večer z začetkom ob 20.

Mladinski dom v Dornovi

Ptuj, 23. septembra 1940.

V nedeljo se je ob prekrasnem vremenu vršil v Dornovi, »lukarski metropoli« lepo uspeli **mladinski dan,** ki ga je priredil ob zborovanju mladcev ptujskega fantovskega okrožja tamkašnji Fantovski odsek s sodelovanjem Dekliškega krožka. — V lepem, sončnem jutru so prihajali od blizu in daleč peš, na okrašenih kolesih z narodnimi in državnimi trobojnicami ter vozovih naši fantje, dekleta in drugi prijatelji obeh mladinskih organizacij. Lepa slovenska pesem, je odmevala po krasnem polju, fantovski in dekliški kroji so se lepo prelivali v svojih pestrih barvah v svežem jutru. To je bila slika mladosti! Tiste slovenske mladosti, ki jo je najti samo pri našem vernem, kmečkem ljudstvu!

Ko so se zbrali številni mladci, člani, mladenke in članice v Dornovi pred cerkvijo, se je začel sprevod v grad, kjer je bila v kapeli pridiga p. Štefana Savinška in sv. maša, katero je daroval p. Jozafat. Po sv. maši se je začelo na dvorišču gradu mladčevsko zborovanje, kateremu je prisostvovalo okrog 100 mladcev, mnogo članov in drugih prijateljev. Zborovanje je začel predsednik okrožja g. Lojze Kostanjevec z daljšim govorom: Bog, narod, država! Nato je govoril akademik Cvetko Praper o »Mladcih, naša bodočnost«. Krepke in navdušene besede so vse vžgale. — S tem je bilo zborovanje končano, nakar je bila skušnja za popoldanski nastop.

Popoldne so bile najprej slovesne večernice v cerkvi sv. Doroteje, nato pa javni telovadni nastop na dvorišču gradu, ki ga je dal na razpolago graščak g. pl Pongratz. K nastopu je prišlo veliko število ljudi, ki so vsi z velikim navdušenjem in zadovoljstvom spremljali posamezne točke. Po državni himni je najprej pozdravil vse navzoče predsednik Fantovskega odseka Čuš Janko. Nato so se vrstile posamezne točke. Vse točke so občinstvu ugajale. Za konec so se zbrali vsi nastopajoči na telovadnem prostoru, nakar je imel govor g. Rubin Maksimilijan in so se poleg tega razdelile diplome, ki so si jih priborili posamezni odseki pri splošnih okrožnih tekmah. S fantovsko himno je bila lepa prireditev končana.

LJUBLJANA

Poslan na prisilno bivanje

Prejeli smo in objavljamo:

Uprava policije v Ljubljani je dne 23. septembra t. l. na podlagi čl. 1 uredbe o pošiljanju brezvestnih špekulantov na prisilno bivanje in prisilno delo določila **Niklsbacherju** Ferdu, poslovodju v Ljubljani, Bleiweisova cesta 5 kot kraj prisilnega bivanja Stari trg ob Kolpi, okraj Črnomelj za dobo 6 mesecev.

Iz poizvedb, katere je dobila uprava policije, se je ugotovilo, da je gori imenovani v septembru mesecu 1940 kot odgovorni poslovodja tvrdke Niklsbacher d. z o. z. različnim strankam t. j. pekovskemu mojstru Korenčanu, Čotarju in drugim prodajal moko št. 5 po ceni, ki je bila za 1 din višja od maksimirane cene.

Dve leti stara deklica utonila na vrtu

Vrtnarija Herzmansky ima ob Večni poti velik vrt, v katerem je tudi velik betonski vodnjak, v katerem se ogreva voda potrebna za škropljenje cvetja. Po nesrečnem naključju je včeraj okrog 9 padla v skoraj do roba polni vodnjak domača 2 letna hčerkica Marjetica. Takoj so bili poklicani reševalci, ki so se odpeljali na mesto nesreče z orodnim vozom in reševalnim avtomobilom. Vzeli so s seboj tudi tako imenovani pulmotor, s katerim pomagajo utopljencem pri umetnem dihanju. Reševalci so se požrtvovalno trudili, da bi mali utopljenki pomagali z umetnim dihanjem in pulmotorjem. Do pol 12 so jo poskušali obudtii k življenju, vendar zaman. Starše je tragična smrt njihove ljubljenke hudo prizadela in jim izrekamo naše iskreno sožalje.

Polemika o dentistični šoli

Pred nedavnim je bila odprta v Ljubljani dentistična šola, ki jo je uredilo Društvo zobnih tehnikov za Slovenijo na svoje stroške. Zaradi tega je nastala v zagrebških dnevnikih polemika, ki jo je sprožilo zagrebško Društvo zobnih tehnikov. Zagrebško društvo je namreč sprejelo resolucijo, po kateri prekinja vse zveze s slovensko organizacijo in prosi banovino Hrvatsko, naj osnuje hrvatsko dentistično šolo. Glavni razlog za to je menda visoka šolnina, ki v ljubljanski dentistični šoli znaša okrog 400 din. Informirali smo se pri Društvu zobnih tehnikov, kjer so nam povedali, da je glavno delo 10letne borbe za pravice nesamostojnih zobnih tehnikov nosila ljubljanska organizacija. Kod dokaz so navedli, da so v podkrepitev svojih teženj poleg drugega nabirali tudi solidarnostne izjave med našim ljudstvom za rešitev zobotehničnega vprašanja. Da se hrvatski tovariši za delo v organizaciji niso mnogo menili dokazuje dejstvo, da so nabrali na Hrvatskem le 28 solidarnih izjav, med tem, ko so jih drugod po državi nabrali zobni tehniki nad 52.000. Tudi žrtve, ki so bile prinešene od slovenskih zobnih tehnikov niso v pravem razmerju z žrtvami zobnih tehnikov iz drugih banovin, ki so šele zadnja tri leta aktivno začeli sodelovati v akciji za revizijo zakona, ki je tako hudo zadel zobne tehnike. Dentistična šola pa je bila ustanovljena v Ljubljani zato, ker so zobni tehniki raje sami žrtvovali potrebna gmotna sredstva, namesto da bi čakali, da bi se iz javnih sredstev kdaj kasneje ustanovila dentistična šola. Uredba, ki določa ustanovitev šole, namreč nikjer ne omenja kdo jo bo vzdrževal. Za Zagreb taka šola tudi ni tako nujno potrebna, ker vodijo zagrebško organizacijo mlajši tovariši, ki še niso zadostili pogojem, ki jih zahteva uredba za vstop v dentistično šolo, namreč 14 let dokazane prakse. Slovenski zobni tehniki po 18 do 20 letih dokazane prakse res niso mogli čakati, da bi se ustanovila dentistična šola iz javnih sredstev kdaj kasneje. Zato so z zasebnimi sredstvi ustanovili tudi šolo in jo tudi sami vzdržujejo s šolnino. Slovenski zobni tehniki tudi ne morejo pričakovati, da bi ustanovila dentistično šolo brezplačno ista oblast, ki zahteva od zaščitnih sester in babic mesečno šolnino od 300 do 600 din. Za sedaj visoka šolnina pa bo morda čez nekaj mesecev z umnim gospodarstvom v šoli še znižana. Prav tako šola v Ljubljani ni bila ustanovljena za privilegirane zobne tehnike, saj so si skoraj vsi zobni tehniki, ki obiskujejo šolo v ta namen morali izposoditi potrebna gmotna sredstva, kar lahko dokažejo. Če bodo hrvatski tovariši brez denarnih žrtev prišli do svojih eksistenc, jim to slovenski tovariši privoščijo in k uspehu že v naprej čestitajo. Glede prekinitve zvez pa vedo povedati, da se hrvatska organizacija že več kot leto dni sploh ne javlja in da zato slovenskega društva to niti najmanj ne zadene. Slovenski zobni tehniki bodo zato hodili naprej po začrtani poti in prepričani smo, da jih bodo še marsikje posnemali.

---

l **Poziv ljubljanskim podjetnikom.** Kakor je bilo obvljeno, bo med 25. in 27. septembrom velika vaja v obrambi mesta pred letalskimi napadi. Ker bodo pri vaji sodelovali tudi člani javnih zaščitnih ekip, ki so sicer zaposleni pri raznih podjetjih, vabimo vodstva podjetij, da dovolijo onim svojim uslužbencem, ki so pozvani, da sodelujejo pri vaji, potrebno odsotnost, ne da bi jim zato kar koli odtrgali od zaslužka.

l **Šentjakobsko prosvetno društvo** vabi vse svoje članstvo na 1. skupn prosvetni večer, ki bo nocoj ob 8 v društveni dvorani.

l **Frančiškanska prosveta M. O.** v Ljubljani ima svoj redni občni zbor dne 26. septembra 1940 ob 8 zvečer v dvorani št. 1 na porti frančiškanskega samostana.

l **Sprejem v Jegličev akademski dom.** Društvo »Jegličev akademski dom« bo že to jesen sprejelo okrog 30 revnih akademikov v svojo hišo na Novem trgu št. 4. Akademiki bodo imeli v hiši samo stanovanje. Kdor želi biti sprejet, naj piše po tiskan obrazec za prošnjo na naslov: Jegličev akademski dom, Ljubljana, Tyrševa c. 17-III. Prošnje je treba poslati do 5. oktobra na isti naslov. — Odbor.

l **Penzijski fond advokatske in notarske zbornice** sporoča, da se izredni občni zbor dne 28. septembra t. l. ne vrši, ker je odložen na nedoločen čas.

l **Pri zaprtju, motnji v prebavi** — vzemite zjutraj na prazen želodec en kozarec naravne »FRANZ-JOSEF« grenčice.

l **Člani Združenja krojačev, krojačic in sorodnih obrtov v Ljubljani** dobe dovolila za nakup bencinske mešanice za mesec september 1940, v zadružni pisarni med uradnimi urami od 15 do 17.

l **S kolesa je padel** pri cerkvi sv. Petra neznan kolesar. Reševalci so ga nezavestnega pripeljali v ljubljansko bolnišnico okrog 12. Stražnik, ki je poklical reševalce in nezgodo tudi videl, je mnenja, da je kolesarju postalo slabo. Tudi v bolnišnici je ostal kolesar še v nezavesti in je verjetno, da je dobil pretres možganov. Poslej so ugotovili, da se piše Braf Milan.

l **Tatvine koles v Ljubljani.** Zadnje dni je zopet prejela ljubljanska policija prijave o 5 ukradenih kolesih, ki so bila skupaj vredna 5.300 din. Poleg tega so pa tatovi ukradli z nekega kolesa v veži dinamo, z drugega pa žaromet.

l **Drag fotografski aparat ukraden.** V trgovini Pogačnik Janko na Dunajski cesti je neznan tat odnesel 4.000 din vreden fotografski aparat znamke »Robot« z optiko Tessar 1:35.

l **Preglejte svoje pohištvo!** Morda najdete med njim nekaj, kar lahko pogrešate. Storili boste dobro delo, če ga podarite. Svoj naslov izvolite sporočiti upravi »Slovenca« ali pa sestri Karolini, Ambrožev trg št. 8.

l **»Bela sestra«** je izredno napet in senzacionalen film o smelih rekorderjih na velikih avtomobilskih dirkah in o nežni ljubezni dveh mladih ljudi. V glavni vlogi Cecilja Parker in Dennis O'Keefe. Kot dodatek predvaja kino »Sloga« še izredno lep kulturen film »Sprehod po gozdu«, ki nazorno pokaže žitje črnih štorkelj, divjih prašičev in ponosnih jelenov. Občinstvo pa bo zanimal tudi domači kulturni film »Žale«. Pri tonskem posnetku tega filma je sodelovala godba Narodnega železničarskega glasbenega društva »Sloga« in združeni pevski zbori iz Ljubljane. — Kino »Sloga« nudi zelo pester filmski spored!

Škofja Loka

Naše prosvetno društvo je v nedeljo zvečer začelo gledališko sezono z Finžgarjevo narodno igro »Naša kri«. Predstava je v vseh ozirih uspela v splošno zadovoljnost. Zlasti je razveseljivo to, da se je vabilu odzvalo toliko javnih predstavnikov in odličnikov. Tako so se udeležili narodne predstave komandant mesta g. polkovnik Nikola S. **Kocič** z gospo soprogo, okrajni načelnik g. M. **Brezigar** z gospo soprogo, g. podpolk. **Mamula**, župan **Ziherl**, mestni župnik g. **Podbevšek**, dr. **Hubad**, dr. **Kocjan** in dr. **Kocijančič** z gospemi, nunski rektor g. dr. **Čepon**, številni gg. oficirji ter podoficirji in mnogo drugih odličnih oseb poleg številnega občinstva, ki je dvorano napolnilo do zadnjega kotička. Vse goste je v jedrnatih besedah pozdravil predsednik gledališkega odseka. Igralci so svoje vloge rešili naravnost odlično in si takoj s prvo predstavo v sezoni pridobili naklonjenost vsega občinstva, ki je igralce večkrat prekinjalo z navdušenim ploskanjem in odobravanjem. Na splošno željo občinstva se bo igra ponovila v nedeljo 29. septembra ob 4 popoldne, s čimer bo ugodeno vsem onim, ki sedaj niso dobili vstopnic, šolski mladini in predvsem okoličanom, za katere večerna ura ni tako prikladna. Gledališki odsek pa je s prvo predstavo pokazal, da hoče v tej sezoni igrati naše najboljše narodne igre, dobro pripravljene in z dušo igrane.

MATADOR
NALIVNO PERO ZA CELO ŽIVLJENJE

Celje

Smrtna nesreča na pokopališču

Celje, dne 24. septembra.

Na frankolovskem pokopališču se je zgodila včeraj okrog 4 popoldne nesreča, ki je zahtevala mlado življenje 9letne hčerke župana in posestnika v Bukovju nad Frankolovem Ljudmile Olipi. Deklica se je mudila popoldne na pokopališču in čistila grob svoje stare mamice. Z njo je bilo tudi nekaj šolskih otrok. Ko je bilo dekle sklonjeno nad grobom, se je zvrnil nanj okrog 200 kg težak mramornat kamen in jo udaril po desni strani glave, da se je deklica takoj onesvestila. Otroci so hoteli vzdigniti kamen, kod katerim je ležala Ljudmila, pa niso mogli. Zato so klicali na pomoč. Na pokopališče je pritekla učiteljica Štukelj Vida in rešila otroka izpod kamna, nato pa takoj poklicala zdravnika. Dr. Mikuž iz Vojnika je odredil prevoz v celjsko bolnišnico. Na Frankolovo je prihitel reševalni avtomobil in odpeljal Ljudmilo proti Celju. Med prevozom pa je deklica izdihnila.

Nesreča je dobro Olipovo družino zelo zadela, saj je bila deklica pridna učenka in so starši z njo imeli lepe načrte. K večnemu počitku jo bodo položili v sredo ob 15 dopoldne na domačem pokopališču. Naj Ljudmilo sprejme Bog, svojcem pa izrekamo ob bridki izgubi naše iskreno sožalje!

*

c **2 vagona krompirja** je pripeljal na celjski železniški tovorni kolodvor neki posestnik iz Moškanje. En vagon so skupno naročili celjski stojničarji, ki ga bodo prodajali na drobno na trgu, drugi vagon krompirja pa razprodaja lastnik sam. Kilogram krompirja računa 1.80 din. Zvedeli so dalje, da bo pripeljal v Celje vagon krompirja neki laški trgovec, ki je že dobil krompir v ptujskem okraju. Prav bi bilo, če bi prišel na celjski trg tudi savinjski krompir, ki je precej boljši od ptujskega, saj je znano, da je šlo precej savinjskega krompirja celo v Zagreb.

c **Razpis abonmana.** Celjsko mestno gledališče razpisuje abonma za sezono 1940-41. Gostovala bosta v tej sezoni ljubljansko in mariborsko Narodno gledališče. Uprizorjenih bo za abonente 10 predstav in sicer 7 dramskih in 3 operne. Gostovanja se bodo črpala iz najbolj uspelih predstav ljubljanskega in mariborskega gledališča. Cene abonmaja so sledeče: Lože I. reda 1463 din, lože II. reda 1170 din, lože III. reda 936 din, lože IV. reda 702 din. Sedeži v parterju: od I.—III. vrste 234 din, IV.—VI. vrste 199 din, VII.—IX. vrste 94 din. Državnim nameščencem se nudi ugodnost, da abonma lahko vplačajo v 6 zaporednih mesečnih obrokih. Prvi obrok ob prijavi. Prijave za abonma sprejema od 23. septembra do 8. okt. 1940 Slomškova knjigarna. Abonentom lanske sezone so rezervirani njihovi sedeži do 30. septembra 1940. Od 1. oktobra dalje se ne bodo rezervirali nobeni sedeži več, ampak bodo isti novim interesentom na razpolago. Ker je rok za prijavo zelo kratek, opozarjamo cenjeno občinstvo, da se za abonma čimprej priglasi.

c **Splošni turnir Celjskega šakovskega kluba** se prične drevi ob 8 v kavarni Evropi. Prijave so še sprejemajo pred pričetkom prvega kola.

c **Tatvina konjske vprege.** Pri sedlarju Rakif Martinu na Teharjih pri Celju je prodajal 24letni mesarski pomočnik Osebek Franc konjsko prsno vprego za 400 din. Fanta pa so prijeli orožniki in ugotovili, da prodaja Osebek ukradeno vprego, ki je izginila mesarju in gostilničarju Jagodiču Ivanu v Slovenski Bistrici dne 13. septembra. Vprega je vredna 1500 din in so jo vrnili lastniku. Osebka pa izročili okrožnemu sodišču v Celju.

c **Vse člane in starešine FO Celje I.** opozarjamo na občni zbor, ki bo drevi ob 8 v Domu v Samostanski ulici. Vabljeni tudi podporni člani in prijatelji mladinske organizacije. Člani naj prineso s sabo članske legitimacije.

c **Proslava Slomškovega dne v Celju.** Vse celjske srednje in druge šole so danes dostojno proslavile spomin velikega slovenskega kulturnega in verskega delavca Slomška Martina. Mladina se je udeležila slovesnih svetih maš, nato pa so bile še interne proslave v vseh šolskih zavodih.

c **»ZZD in njen razvoj«**, ta film bodo proizvajali s predavanjem v nedeljo, dne 29. septembra v dvorani Delavske zbornice v Celju. Na predavanje vabljeni vsi člani ZZD in Društva združenih slovenskih nameščencev, podružnice v Celju, kakor tudi prijatelji naše organizacije.

c **Celjska mestna občina** odda prevoz 120 sežnjev bukovih cepanic iz Hudega grabna na Pečovniku v Celje na Spodnji Lamovž. Ponudbe je vložiti do 28. t. m. št. 9.

c **Skrivnostni sestanek** so imeli včeraj neki »politični vodje« blizu Celja, kamor so se odpeljali z limuzino.

c **Nova grobova.** V celjski bolnišnici sta umrla 42letna žena železničarja Burkelj Marija iz Vrhovega pri Radečah in 4letna hčerka čevljarja Turk Stanislava iz okolice Šoštanja. Naj v miru počivate.

c **Nesreči.** Poznič Jožefa, 28letna posestnica iz Rečice ob Savinji je zadela v neki avtomobil in dobila hujšo poškodbo na roki. V Ojstrem pri Laškem je padel na škaf in si poškodoval črevesje 29letni delavec Benedik J.

Bencinski kralj brez bencina

V Carigradu rojeni Armenec Gulbenkian, ki je že nekaj let angleški državljan, živi pa v Parizu, kjer ima krasno vilo in znamenito galerijo slik, je eden izmed »big six«, šestih nekronanih kraljev sveta eden tistih šestih mož, ki si dele lastnino nad svetovnimi petrolejskimi vrelci.

Toda bogati petrolejski vrelci so v Iraku, v Mosulu in v teh izrednih časih ne more dobiti njihov lastnik, večkratni milijonar, niti kapljice bencina, niti toliko ne, da bi si vžigalnik napolnil z njim...

V Vichyju, kjer sedaj živi, je pred dnevi hodil ves obupan od Poncija do Pilata, naj mu dajo vsaj 10 litrov bencina, da bi se s svojim avtomobilom, najmanjšim, kar jih ima, peljal nekam v okolico. Zaman. Bencinski kralj Guibenkian ni dobil bencina, na pot je moral iti z vlakom.

MARIBOR

Vaje v obrambi proti letalskim napadom

Na osnovi čl. 18 tč. 1 uredbe o zaščiti pred napadi iz zraka z dne 13. aprila 1939 Sl. list št. 195-36 ter na podlagi čl. 11 in 67. z. n. u. je izdala policija sledečo naredbo za območje mesta Maribora:

Med 25. do 28. t. m. se bo vršila v Mariboru po odredbi nadrejenih oblastev dnevna vaja v obrambi pred letalskimi napadi. I. Pretečo nevarnost bodo naznanili sledeči znaki: a) več hitro zaporedoma si sledečih topovskih strelov; b) tri minute trajajače tuljenje občinske sirene s prekinitvami (okrog 6 do 10 minut); c) tri minutno prekinjeno zvonenje cerkvenih zvonov, po načinu »plat zvona«. — II. Prenehanje nevarnosti bodo označili naslednji znaki: a) tri minute trajajoče neprekinjeno tuljenje občinske sirene; b) tri minute trajajoče neprekinjeno pritrkovanje zvonov. —. III. Na dan 27. in 28. t. m. je prepovedana običajna raba tovarniških siren.

Predpisi za ponašanje prebivalstva.

1. Osebe, katere se ob času objave znaka nevarnosti nahajajo na ulicah in na drugih odprtih prostorih, morajo te kraje takoj zapustiti in se podati v bližne hiše, veže, dalje pod oboke itd. tako, da bodo zakrite pred opazovanjem iz letal ter obenem zavarovane proti letalskemu napadu.

Osebe, ki jih zateče znak nevarnosti v bližini javnih zaklonišč, naj se podajo tja, dokler je še prostora v njih. V poštev pridejo javna zaklonišča:

na Aleksandrovi cesti 54 — v carinski pošti, na Meljski cesti 26, v gradu na Trgu Svobode, na Rotovškem trgu, na Kralja Petra trgu 4 — v hiši g. Stamola, na Frankopanovi cesti 27.

Vsa javna zaklonišča so oskrbljena z napisi.

2. Osebe, katere se ob času objave nevarnosti nahajajo v javnih lokalih, pisarnah, stanovanjih in ostalih zaprtih prostorih, naj se poslužijo hišnih zavetišč, ako obstoje, sicer pa morajo ostati v teh prostorih tako dolgo, da je objavljen znak prenehanja nevarnosti.

Osebe, ki se nahajajo na polju v občinskem območju in daleč od stavb, poiščejo primerno kritje (v jarku, jami i. t. d.).

3. Vrata vseh poslopij je treba takoj po objavi znaka nevarnosti zapreti, okna odpreti, njih zastore (roloje) pa se mora spustiti oziroma naoknice (polknice) zapreti. Stati ob oknih in gledati ven je prepovedano.

4. Vozila z vpreženo živino morajo vozniki takoj odstraniti iz glavnih prometnih cest v stranske ulice ali ceste. Živino je izpreči in na kratko privezati, v skrajnem primeru tudi na vozilo, ki pa mora biti zavrto. Privezati živino ob hidrante in pri studencih je nedopustno.

5. Motorna vozila je treba ustaviti na krajih, kjer ne bodo ovirala prometa rešilnih in gasilskih voz, in sicer ob robu desnega cestišča v smeri vožnje. Ustaviti jih je treba najmanj 10—12 m daleč od hidrantov, studencev, cestnih križišč in mostov.

6. Prepovedano je postaviti kakršnakoli vozila pred vhodom v javna zaklonišča, bolnišnice, rešilne postaje, prometnih otokih, mostovih, na cestnih ovinkih ter v ozkih in nepreglednih ulicah.

7. Potniki morajo iz ustavljenih vozil izstopiti in se skriti v bližnja poslopja.

8. Trgovine je treba po znaku nevarnosti zapreti in spustiti železne zastore na izložbah in vratih. Kupci, ki bi se ob tej priliki nahajali v trgovini, morajo tam počakati skupno z nameščenci do znaka prenehanja nevarnosti.

9. Vsako postajanje po ulicah in odprtih prostorih je prepovedano. Na ulicah se morajo nahajati ali gibati le sledeče osebe:

a) lastniki stojnic in odprtih prodajalnic (na trgih) in

b) potniki, ki gredo na kolodvor, ter bolniki in zdravniki pri iskanju oziroma izvrševanju zdravniške pomoči.

Prednja naredba se s tem objavi, v veljavo pa stopi takoj po objavi oziroma doznanju letalskega napada.

Vsaka kršitev navedenih predpisov se bo kaznovala po čl. 69. zakona o notranji upravi z globo od 10—500 din, ob neplačilu globe v odrejenem roku pa z zaporom od 1—10 dni.

---

m **Vrata na hiši zavezal ter streho zažgal.** Pred mariborskim okrožnim sodiščem se je zagovarjal 47letni delavec Franc Sakelšek iz Pristave zaradi hudega zločina, katerega je izvršil v ljubosumnosti. Sakelšek je živel v skupnem gospodinjstvu z neko žensko, ki pa se je začela bolj zanimati za Ivana Vidoviča. Parkrat je pustila Sakelšeka ter se preselila k Vidoviču, ki je stanoval v hiši Jakoba Kavčeviča. Sakelšek je večkrat prišel po svojo ljubico, obenem pa je začel Vidoviču groziti, da mu bo že take pokazal, da ga bo do smrti pomnil. Ko je dne 25. junija t. l. spet zasačil svojo ljubico pri Vidoviču, je ves dan popival, ponoči pa se je prikradel do koče, v kateri je Vidovič čisto sam stanoval, pa je najprej prevezal čez vežna vrata dolg kol, tako da se niso dala več z notranje strani odpreti, nato pa je zažgal slamnato streho na hiši. Bilo je okrog pol enih ponoči, ko se je Vidovič prebudil iz spanja zaradi nekega prasketanja. Pogledal je ter videl, da je že vse žareče od ognja. Planil je proti vratom ter obupan ugotovil, da se ne dajo odpreti. Tudi skozi okna ni mogel zaradi železnih križev, s katerimi so bila zavarovana. V poslednjem trenutku se mu je končno posrečilo sneti vrata s tečajev ter tako uiti grozeči smrti v ognju in dimu. Hiša je potem zgorela do tal, ker je ni nihče gasil. Sakelšek je bil obsojen na 2 leti robije in 3 leta izgube častnh pravic.

m **Gradnja mariborske radio relejne postaje** napreduje dobro ter se bo te dni že vršil komisijski ogled za napeljavo daljnovoda in postavitev transformatorske postaje. Daljnovod za radio postajo bo priključen na daljnovod tekstilne tovarne Texta na Teznem. Vse električne naprave z dalnovodom vred se bodo zgradile tekom meseca oktobra.

m **Drug drugega sta do smrti oklala.** Na Dravskem polju sta se spoprijela dva krošnjarja s suho robo, doma iz Gjurmanca na Hrvatskem. Oba sta bila že precej vinjena ter sta se začela prepirati, ker jima niso šli računi skupaj. Zaradi tega sta končno segla po nožih ter sta se oba tako obdelala, da sta obležala v mlaki krvi. Tomoč Marko je dobil sunek v prsi ter ima ranjeno srce, Danič Viljem pa ima počeno lobanjo. Oba so prepeljali v mariborsko bolnišnico, kjer mislijo, da ne bosta ostala pri življenju.

m **Stavkovno gibanje** se je v Mariboru že precej poleglo. Stavbinci delajo na vseh stavbah, samo na Hutterjevem bloku delo še počiva. Neodgovorni hujskači so se trudili, da bi spravili sedaj v štrajk delavce tekstilne tovarne Doctor in drug ter tovarne Kovina na Teznem, vendar so se jim poskusi ponesrečili. Danes se bodo pa nadaljevala pogajanja med krojaškimi pomočniki, ki stavkajo ter njihovimi mojstri. — Na mestnem poglavarstvu pa so se vršila včeraj pogajanja med pomočniki tvrdke Pergler in tvrdko zaradi sklepanja kolektivne pogodbe in zvišanja mezd. Tvrdka je že pristala na zvišanje, glede kolektivne pogodbe pa se bodo pogajanja nadaljevala še jutri.

m **Namesto venca na grob** pokojnega dr Alfonza Wankmüllerja sta družini prof. Mlakarja in dr. Pogrujca darovali Karitativni zvezi v Mariboru 200 din. Iskrena hvala!

m **Iskra iz dimnika povzročila požar.** Na Gmajni je zgorela hiša posestnika Antona Pajerja. Ogenj je nastal na ta način, da je gospodar kuhal pičo za svinje, pa je iz dimnika šinila iskra na slamnato streho in jo zažgala. Hiša je zgorela do tal ter je škode 30.000 dinarjev.

m **Skok v Dravo.** K tej notici, ki smo jo objavili v ponedeljskem Slov. domu nam trgovski pomočnik Novak sporoča, da dogodek ni bil točno opisan. 30 letno delavko Marijo Znanič je s svojim dekletom spremljal proti domu. Znaničeva je odšla v svoje stanovanje in šele po povratku iz stanovanja skočila v Dravo. S skokom v Dravo niso v zvezi nobene ljubezenske zadeve.

m **Interesentom za gledališki abonma** je kljub splošnemu podraženju še vedno po starih cenah in plačilnih pogojih do sobote 28. t. m. na razpolago izbira sedežev. Pohitete, dokler so boljši prostori še na razpolago.

m **Dramatska šola** pod vodstvom glavnega režiserja bo tudi letos imela svoje nedeljske in večerne tečaje, če bo za to dovolj priglašencev. Interesenti naj se javijo pri dnevni gledališki blagajni do sobote 28. t. m. Nato bo pravočasno objavljen začetek praktičnih in teoretskih vaj, ki bodo v gledališču.

m **Člani in prijatelji ljudskega odra** se vabijo drevi ob 8. uri k sestanku na odru. Za člane obvezno zaradi vaje in razdelitve vlog za »Brata Martina«.

m **Velike pošiljke zelja** prihajajo sedaj na mariborski trg ne le na vozovih, temveč prihajajo sedaj tudi po železnici celi vagoni. Zelja bo tedaj letos v mestu dovolj ter se bodo meščani z njim lahko obilno založili.

m **Zamenjava starega kovanega denarja.** Davčna uprava sporoča, da se stari kovani denar, ki je prenehal biti plačilno sredstvo, zamenjuje pri blagajnah davčnih uprav ob uradnih blagajniških urah in sicer: stari drobiž po 50 par in 2 din do 15. januarja 1941, stari drobiž po 1 din in srebrni kovanci po 20 din do 30. oktobra 1940. in stari srebirni kovanci po 10 din do 28. februarja 1941. Po teh skrajnih rokih pa bodo stari kovanci brez vrednosti.

m **Kolesar povozil policaja.** Na Kralja Petra trgu se je zaletel z vso silo v službujočega stražnika neki kolesar s Pobrežja, tako da sta stražnik in kolesar zletela po tleh ter se je stražnik pri tem močno poškodoval. Kolesar je peljal v temi brez luči, pa ga je hotel stražnik ustaviti, pri tem pa sta oba trčila skupaj.

m **Žepar straši mariborske gospodinje.** Na mariborskem trgu dela veliko preglavico gospodinjam in pa policiji drzen žepar (nekateri pravijo, da je to žeparica), ki z veliko spretnostjo izmika obiskovalkam trga denarnice iz žepa. Vsak tržni dan se dogajajo številne tatvine, pa tudi med tednom zlikovec ne miruje. Sedaj je izmaknil spet dve denarnici. Zasebnico Alojzijo Kokol je oškodoval za 230 din, kuharico Alojzijo Gobec pa za 10 din. Mariborske gospodinje se opozarjajo, da pazijo, kam spravljajo denarnico ter da ne jemljejo na trg večjih zneskov.

Ptuj

Dijaka ali dijakinjo sprejmem v popolno oskrbo. Nadzorstvo in pomoč pri učenju. Naslov se poizve v podružnici »Slovenca«, Ptuj.

KULTURNI OBZORNIK

Misli in vtisi ob Plečnikovih Žalah

Časi, ko bi bilo potrebno pisati apologijo Plečnikovim delom, bi res že lahko minili. Vendar, kakor je videti, ni danes tako imenovana kulturna javnost, ali pravičnejše del te javnosti, s svojimi nazori prav nič dalje, kakor je bila še pred nastopom Plečnika, oziroma vse naše povojne arhitektonske umetnosti v Ljubljani. Dasi imamo za seboj že dolgo vrsto let najživahnejšega kulturnega razcveta vseh panog, v katerem si je zlasti razumevanje do moderne likovne umetnosti utrlo dovolj široko gaz med narod, je zagrizeno in trdovratno odklanjanje Plečnikove umetnosti izredno značilno dejanja, ki si v zadnjih časih še prav posebno prizadeva uveljaviti svoje abotne namene. Človeku nehote pride na misel, da je danes vse naše kulturno življenje bolj kakor kedaj podvrženo stalnemu hiranju, zlasti, kar se tiče njegove objektivnosti. Heterogeni vplivi, ki korakajo skupaj s kulturnim življenjem, so postali tako močni, da vdirajo v njegove meje in mu tako silno škodujejo. Včasih so povprašali ob najmanjšem kulturnem pojavu vestno in pošteno o njegovem poslanstvu ali pravici njegovega obstoja. Vedno so gledali na to, da bo sodnik tudi opravičen tako po svoji kvalifikaciji kakor po svojem objektivnem in stvarnem gledanju na predmet. Danes pa ne samo, da nihče ne povpraša po strokovni sposobnosti — ki je gotovo vsaj delen porok za pošteno oceno, marveč še obskurantizem in »diletantovstvo« naravnost goji, da eveteta — kar je najgrše —, zavita v plašče bogve kakšnih »interesov«. Vsepovsod srečaš nesrečne »kritike«, lažiumetnike, bivše arhitekte in slične poklice, ki so se včeraj pečali kdo ve s kakšnim poklicem, danes pa že lahko priobčujejo svoje duhovne proizvode domala kjerkoli že hočejo. Vsi so neizmerno genialni, polni načrtov, ter vsak hip pripravljeni vsakomur, kdor bi jih le hotel poslušati, z nezmotljivim »instinktom«, grozovitim znanstvenim aparatom in raznimi »izjavami« osebnosti ki jih le-te nikoli niso dajale, dokazati, kjer ga je ta ali oni osovraženih »oficielnih umetnikov« »polomil«. V trenutku ti na namiznem prtu ali servietu naslikajo vso zgrešenost Plečnikovih Žal, seveda z dodatki »jaz na primer bi stvar napravil takole«. Saj naposled stvar, ki jo uganjajo ti ubogci, ne bi bila še tako huda, ko bi, kakor sem zgoraj napisal, ne nudilo razno časopisje torišča njihovemu »plodonosnejšemu« delovanju. Tu skriti za anonimnost ne opustijo nobene prilike, da se »maščujejo« svetu za lastno jalovost in lenobo. Polni nemoči in jeze nad konstruktivnim delom, pa ti skaze-kulturniki takoj zapadejo v najhujšo histerijo, zlasti če se srečajo z delom, ki nosi pečat genialnosti. Tedaj jih popade onemogla besnost, kajti kakor da jih je udarilo bôžje, zagledajo v jasnem odsvitu genijalnega dela vso revnost lastnega bistva. In ko polni srda zbirajo kramo, s katero mislijo, da bodo »uničili«, to o čemer so sami morda nekoč le sanjali, so podobni lažnivcem, ki, da zakrijejo laž, grmadijo vse polno najrazličnejših dokazov v lažno verodostojnost svojega greha. Pa še nekaj vodi »uboge zlodje« (da rabim krilatico iz gledališkega repertoarja!) na njihov »posel! Anonymus si misli: »Če drugega ne, morda si bom prislužil vsaj Herostratovo slavo!«

Ta uvod, ki naj ne bo polemika, se mi je zdel potreben spričo nenormalnosti današnjih »kulturnih« razmer in na to sem mislil, ko sem obiskal Žale in gledal njih lepoto in jo skušal v glavnih osnutkih razumeti.

Genialna osebnost Plečnikova si je ob Žalah postavila tako velik mejnik v osebnem umetnostnem razvoju, kakor tudi v razvoju povojne arhitektonske umetnosti, da nameravam obdelati Žale v posebni razpravi v »Dom in Svetu« in da jim tu posvečam le nekaj strokovnih vrstic. Plečnikovo dunajsko delo, Hradčani, šišenska farna cerkev, hiša pri Vodnikovem trgu, Univerzitetna biblioteka in naposled Žale so postaje v razvoju tega izrednega človeka-umetnika — da ne omenjam velikih urbanističnih regulacijskih načrtov — katere mora vsaka bodoča slovenska umetnostno-teoretična knjiga označiti obenem tudi kot osnovno razvojno nit domala vse slovenske povojne arhitektonske umetnosti.

Z novim vekom, ki je prinesel tolikšno zmago subjektivizma in individualizma, se tudi arhitekturi, z Michelangelom počenši, odpro nove možnosti razvoja. Renesančna arhitektura, počivajoča na principu harmonije relativno samostojnih delov, združenih po principu addicije, izražujoča v svojih členih zakon statičnega ravnovesja (nošnje in teže), se umakne stavbarstvu, ki nadomesti individualnost in statično ravnovesje z dinamičnim principom. To so bistvene sestavine barocne umetnosti, ki zlasti v stavbarstvu doživi velikanski zalet. (Prim. barocno Ljubljano!) V bistvu prevladuje torej v baročnem stavbarstvu dinamično, idealistično načelo. Klasicizem ni doba historičnih slogov vrne stavbarstvu zopet načelo statičnosti, dokler s početkom tako zvane secesije ne prevlada fantastični, simbolični princip. Na misli mi prihajajo reprodukcije Plečnikovih risb, ki jih je objavila leta 1907 češka revija »Volné směry (str. 208—213). Trdno konstrukcijo arhitekture je prerasel ornament, kakor v časih rokokoja, arhitektonski členi ne izražajo funkcije nošnje in teže, marveč so povsem podrejeni arhitiktonski fantastični poeziji. Plečnik se je od tod naglo razvijal. Dela na Hradčanih, kjer je ustvarjal »v družbi« s staro arhitekturo, so že nastala v znamenju racionaliziranja form ter v vidnejši naslonitvi na arhaiko in klasiko. Vendar mu je kot bistvena sestavina njegove umetnosti ostalo ono, kar je sam nekoč označil »arhitektura — poezija« in pa absolutna svoboda umetnikove individualnosti, ki ni omejena kakor na pr. v časih renesanse ali gotike na gotovo shemo, marveč je povsem sproščena v brezmejne oblikovne možnosti ustvariteljevega duha. Široki pogled baročnega arhitekta, ki nikoli ni videl samo en objekt pred seboj, marveč je po principu subordinacije — podreditve skupni ideji — organiziral cele komplekse v smiselna arhitektonska telesa, je v vsem ostal tudi Plečniku, ki je v svojih ljubljanskih delih to pač dovolj kvalitetno dokazal, s čimer bi bila dopolnjena idealistična prvina njegove umetnosti.

Kakor ti knjiga klasika nikoli ne odkrije vseh lepot na enkrat, marveč jo boš še in še prebiral, ter ti bo postala življenjski spremljevalec, tako ti tudi kvalitetna arhitektura ne bo odkrila na en mah vse svoje lepote, marveč ti bo morda na prvi pogled celo tuja: Posebno velja to za arhitektonsko umetnost, ki nima kakor knjiga ali slika zanimive fabule, marveč je tako rekoč brezsnovna, abstraktna. Pri arhitekturi more govoriti le forma in da doživiš le-to moreš pač uporabiti nekoliko več duševne sile kakor za ogledovanje sejmskih paviljonov. Gotski človek je lažje doumel katedralo, ker je bila ustvarjena po gotovi določeni normi, isto tudi renesančni ljudje. Sodobna arhitektura pa, če ni seveda malomeščanska škatla iz lepenke, z neokusno dekoriranim vhodom, rdeče pobarvanimi oknicami in drogom za zastavo — je produkt individualno komplicirane osebnosti ter nosi isto usodo kakor pač vsa sodobna umetnost, namreč priznanje čez sto let. Taka arhitektura so tudi Plečnikove Žale.

Idealistična prvina Plečnikove umetnosti, ki se morda nekoliko zakrije za monumentalnostjo Univerzitetne knjižnice, se pokaže takoj v vsej jasnosti že na mogočni zgradbi vhoda v Žale. Slavoločna arhitektura je sestavljena iz kolonad in krilnih pravokotnih stavb. (Fasada.) Podobno bi problem fasade, za katero se je razvila naselbina kapelic, pojmoval baročni arhitekt. Krilni zgradbi sta po višini podrejeni kolonadi, ki se vzpne ob slavoloku za eno nadstropje višje in dobi nad sklepnim kamnom dominanto v plastiki. Ista misel je razvidna tudi v tlorisu, kjer potekajo stranice kolonad v konkavnih linijah k portalu, ter dajejo celotni zgradbi potrebno razgibanost. V osi vhoda je postavil nato Plečnik drugo večjo stavbo Žal, veliko kapelo. Tu je na naravnost genialen način združena klasična smotrnost in jasnost portala s preprostostjo notranjščine in fantazijsko rešenim problemom zunanjščine, ki v mnogočem spominja na one praške risbe. Podrobnejše analize kapelic mi na tem mestu ni mogoče opraviti, gotovo pa je, da predstavljajo v svojem bistvu morda najbolj pretehtane mojstrove ustvaritve. Najbolj čustveni detajli se družijo z mirnimi klasičnimi konstrukcijami v harmonično celoto in dosegajo kvaliteto, ki je adekvatna globoki vsebini Žal. Največja pieteta je vodila misel arhitekta, ko je ustvarjal to mesto mrtvih. Intimni, zakriti vhodi vodijo v ta zadnja prebivališča smrtnikov, dostopni le njihovim najbližjim in najdražjim, ter odtegnjeni navalu množic.

Mnogo simbolike je v teh kapelicah, ki ponazarjajo oblike od naravnega sveta (sv. Ahac!) do slovenskega kmečkega doma in najbolj fantastičnih detajlov, kakoršnih je bila tako bogata le še romanska doba.

Taki so bežni utisi popotnikovi ob Plečnikovih Žalah. In že ob njih smo prepričani, da je Ljubljana za veliko arhitektonsko umetnino bogatejša.

Dr. Stane Mikuž.

Shakespeare: Romeo in Julija v Drami

(Po prvi in drugi uprizoritvi.)

Uprizoritev te Shakespearove tragedije je bila v glavnem skrbno pripravljena in je bila tako prva kakor druga predstava na dostojni višini.

Predvsem moramo pohvalno omeniti delo dramaturga, režiserja in inscenatorja, v katerem vlada lepo notranje soglasje. Priznati je treba, da je tragedija prenatrpana z epizodami in vložki in da so črte zato nujno potrebne. Tako je popolnoma prav, da je odpadel začetek pri prvem in drugem dejanju. Ker je v delu, ki je vendar žaloigra, že tako dosti komike, ki se deloma razkazuje prav v renesančno-baročni bujnosti, je nadalje v redu, da je dramaturg ali režiser črtal več zadevnih mest, zlasti pa prizor z godci na koncu četrtega dejanja, ker bi motil tragično občutje, ki je zavladalo v hiši res da samo zaradi navidezne Julijine smrti. Ker pa so se že delale črte, bi bilo morebiti dobro odpraviti tudi pisateljev lapsus glede dneva predvidene Julijine poroke s Parisom, ki naj bi bila v četrtek, a se dogodki dejansko za en dan prehite.

Te črte so mnogo pripomogle k zgoščenosti v smislu osrednje dramatske fabule; za to zgoščenostjo si je prizadevala tudi režija, ki je bila popolna zlasti v odrsko-tehničnem pogledu. Režiser dr. Bratko Kreft, ki je glede Shakespearea ne le začetnik — saj je uprizoritev Romea in Julije prva njegova režija tega dramatika, ampak tudi neke vrste spreobrnjenec (prim. LZ, 1929, 540), je zlasti zadovoljivo rešil vprašanje prostora in inscenacije, ki ju je uredil v smislu popolne nevezanosti na verizem in se tako približal osnovam Shakespearovega gledališča, ne da bi ga seveda skušal — kar je tudi nemogoče — v vsem obnoviti. Inscenator arh. inž. E. Franz je postavil stilizirano prizorišče tako, da je bilo ne le poudarjeno vsebinsko središče igre, ki je nedvomno v prizoru na balkonu, ampak omogočeno tudi hitro menjavanje prizorov brez vsake vidnejše zunanje spremembe, le z uporabo zaves, katerih število pa bi se dalo morebiti le nekoliko skrčiti; tako je na primer docela odveč, da zavesa oddeli zadnjo sceno tretjega dejanja od prejšnje, ko se vendar obe godita v Julijini spalnici. Priznati pa je treba, da je bil poleg zgoščenosti tako doseżen tudi neoviran potek dejanja, ki so ga prekinjale le rahlejše ali močnejše smiselne zareze. Edino, kar bi bil moral režiser še bolj poudariti, je občutje osrednje zgodbe, pesniško podobo ljubezni, ki je bila sedaj postavljena skoraj v premočan okvir zgoščenih zunanjih dogodkov. To bi bilo potrebno tem bolj, ker je prizorišče kljub smiselnosti in tudi dekorativnosti vendarle nekam hladno. Kajpada se pa tu pričenja že tudi vprašanje igralcev, ki nastopata v vlogi Romea in Julije. Ker se je režiser v glavnem odrekel zunanji dekorativnosti, je to skušal nekoliko nadomestiti z glasbo, katere uporabi seveda ni mogoče oporekati. Vendarle bi si želeli ponekod subtilnejše muzike, motila me je zlasti spremljava k prizoru na vrtu in ob poroki :obakrat sem imel občutek, da je ta glasba (M. Žebre) prehrupna.

Tudi v igralskem pogledu je bila uprizoritev »Romea in Julije« na lepi višini, posebno z vidika celotne igre, ki je napravila zelo ugoden vtis. S tem seveda nočemo reči, da nimamo nič ugovorov glede posameznosti pa tudi glede posameznikov. Predvsem bi si želeli na splošno še večje kulture govora, saj se je besedilo v prvem prizoru, pa tudi pozneje včasih skoraj popolnoma izgubilo. Kar zadeva posamezne igralce, je zlasti g. Jan kot Romeo pokazal priznanja vredno popolnost v igri in govoru. Njegov Romeo je bil izoblikovan jasno in živo ter je bil vseskozi v skladu s tem, kar predstavlja; posebej naj podčrtam poetična mesta njegove vloge, prav tako pa tudi dialog z Lorenzom, v katerem je dal izraza svojemu obupu; mojstrovina zase je bil prizor, ko izve za Julijino smrt. Podoba Julije, kakor jo je podala ga. Vida Juvanova, je bila v primeri z njim manj enovita. Njena Julija je bila močnejša v tragičnih poudarkih, kakor v razcvetu prve ljubezni. Zato je bila v prizorih z Romeom najmočnejša v prizoru na balkonu, kjer je bila prepričevalnejša kakor v prizoru na vrtu in ob prvem srečanju; najtehtnejša mesta njene igre pa so izrazi obupa in zrele ljubezni (II, 5; III, 2; IV, 3): ko izve za Romeovo pregnanstvo, v monologu »O, pridi« in v monologu, preden izpije uspavalni napoj. Kljub temu, da smo v njeni Juliji pogrešali iluzije rosne mladostne ljubezni, pa je bila njena ustvaritev vendarle sprejemljivejša kakor Julija ge. Ančke Levarjeve, ki je nastopila v tej vlogi pri drugi predstavi. Rad priznam, da je pokazala v primeri s prvo Julijo nekatere dragocene prednosti, njena Julija je bila bolj naivna, na zunaj bolj mladostna, a žal vsega tega materiala ni znala, oziroma mogla vseskozi umetniško izkoristiti. Najbolj so nam jo približali prizori: prvo srečanje, ko se po sporu z očetom in materjo zateče k dojilji ter deloma vest v Romeovem pregnanstvu in začetek. Zaostajala pa je za prvo Julijo zlasti v izrazih tragičnosti, kakor je ostal zabrisan tudi prehod od naivnosti v usodna erotična doživetja. Pri nji močno moti tudi to, da tehnika govora prevladuje nad njegovimi estetičnimi prvinami; njena Julija je bila poudarjen patos deklamacije, pogrešali pa smo v nji erotičnega patosa. Manjkalo ji je tiste očarljive poteze, ki igranje spremeni v umetnost in povzroči, da gre podoba, ki jo gledamo na odru, kakor privid skozi srce gledalca, ne pa samo kot lepa podoba mimo njegovih oči.

V vrsti ostalih vidnejših vlog moramo najprej omeniti kneza g. Gregorina, ki ni bil le prepričevalen v zunanjem nastopu, ampak je dal prav tako odlične poudarke govorjeni besedi. Dobro sta bili zasedeni tudi vlogi obeh Capuletov: grofa je predstavljal g. Skrbinšek, ki je podal tega nekdanjega veseljaka, ki se je spremenil v hišnega tirana, brez preburnih poudarkov in je dosegel višek pač v prizoru, ko sprejema goste, zlasti pa v prizoru nasilstva nad hčerino mladostjo in vestjo; njegovi mladi ženi, Julijini materi, je ga. M. Danilova nadela zelo prepričevalen izraz grofovske dostojanstvenosti in čustvene hladnosti, ki se vname le v sovraštvu do Montegov, kar vidimo v prizoru nad mrtvim Tybaltom. Mnogo manj poudarjena sta v igri Romeova starša, grof in grofica Monteg, ki sta ju s primerno zadržanostjo predstavljala g. Presetnik in ga. Gabrijelčičeva. Posebej moramo omeniti vrsto izrazitih tipov, ki nastopajo v tej igri, tako predvsem Julijino dojiljo, ki jo je res mojstrsko izoblikovala ga. Nablocka. Njena dojilja je bila kakor izrezana podoba iz renesančnega albuma: utelešena pamet in čustvo vsakdanje, povprečne ženske, ki je v svoji neumnosti, dobrodušnosti, čenčavosti, čutnosti in pohlepnosti predvsem komična. Ga. Nablocka je vsem tem lastnostim dala res plastičen in prepričevalen izraz. V primeri z njo se zdi njen sluga Peter pravi učenček, vendarle je tudi komika gosp. Pluta prav prijetna. Komično resen je nadalje pojav patra Lorenza, vsaj kakor ga nam je podal g. Lipah; vendar njegov pojav ne služi toliko zabavi, kolikor je usodno povezan z dogodki tragedije. Vidnejša lika sta ustvarila tudi g. Sever, čigar Tybalt je bil ne le po svoji pretepaški silovitosti, ampak tudi po svoji zunanjosti zlasti izrazita časovna figura, ter gosp. Kralj, čigar Mercutio bi vendarle moral poleg zdrave zunanje možatosti in šegavosti pokazati še nekaj več: tiste skrite vzmeti, brez katerih si njegove ironije, ki ni vsakdanja, ampak duhovita in pesniška, ni mogoče razlagati. Lepega Parisa, ki so mu starši namenili Julijo, je z vsem smislom za konvencionalnost te figure predstavljal g. Drenovec. Manj je zadovoljil g Peček kot Benvolio; bil ni le preveč burkast, ampak je bil tudi pretiran v kretnjah; res dober pa je bil njegov nastop pred prihodom na ples v maskah. V igri nastopa razen teh še vrsta drugih, zlasti mlajših igralcev začetnikov, med katerimi naj omenim še g. Tirana, ki je prav prikupno recitiral prolog in epilog ter se izkazal tudi kot Romeov sluga Baltazar.

Tako prva kot druga predstava je bila igrana pred skoraj razprodanim gledališčem, kar kaže, da je zanimanje za gledališče med občinstvom veliko.

France Vodnik.

ŠPORT

Odmevi z nedeljskega lahkoatletskega mitinga v Ljubljani in še nekaj

V nedeljo je imela Ilirija v Ljubljani izredno uspeli atletski miting. Tako lepega nastopa slovenskih lahkoatletov že dolgo nismo videli, poleg tega pa je funkcionirala organizacija kakor bi bilo vse na »žnori«. In kar je treba še prav posebno podčrtati, pa je tole: sodnikov je bilo v izobilju, tekmovanje se je pričelo točno od napovedani uri in vse točke so se vrstile do zadnje minute točno kakor je bilo določeno na sporedu. Organizacija je bila v rokah onih, katerim je do napredka slovenske atletike, sodelovali so ljudje, ki ne iščejo sami sebe, in sodili so sodniki, katerim je za pravi šport in za napredek slovenske lahke atletike. Skratka: bili so skupaj organizatorji, funkcionarji, sodniki in tekmovalci, ki ljubijo lahko atletiko, ki hočejo mirnega sožitja, ki hočejo drug drugemu pomagati in ki hočejo napredka. Nekatere »funkcionarje« smo opazili med gledalci, med katerimi se niso mogli skriti, četudi je bilo zelo veliko občinstva. In prav je, da so bili tam, saj ima slovenska lahka atletika edino na ta način popolno garancijo, da se bo lahko lepo in nemoteno razvijala.

Lahkoatletski šport se je v Iliriji zopet poživil kljub temu, da je imela toliko nasprotnikov. Slovenska lahka atletika se je pa zopet rehabilitirala in to takoj ob prvem nastopu »divjih« klubov. Toda ozadje te tragikomedije v slovenskem lahko atletskem športu pa je vseeno malo bolj komplicirano kakor si predstavljajo nepoznavalci razmer. Stvar namreč sega daleč nazaj; da je prišlo do izbruha šele sedaj, je vzrok ta, ker so resni in idealni delavci samo zaradi ljubega miru in samo zaradi slovenskega atletskega športa raje marsikaj potrpeli in marsikaj prenesli, samo da ni krhanja v lastnih vrstah. Ker pa je sedaj stvar zavrela preko vrhunca, so se zdramili celo oni, ki so stali ob strani tistih, ki so zagrešili to stanje.

Situacija v slovenskem lahkoatletskem športu je sedaj tale: na eni strani je večina klubov in kar je glavno delovnih in skoraj vsi lahkoatleti, ki reprezentirajo slovensko lahko atletiko, na drugi strani pa je samo nekaj večinoma nedelovnih klubov in prav pičlo število pomembnih atletov in tako zvano »vodstvo«, ki bi hotelo tudi vnaprej »voditi« slovensko lahko atletiko. To »vodstvo«, ki je brez armade, še sedaj ne miruje, temveč bega posamezne atlete, katere skuša pridobiti za svoje cilje. Tako imamo v rokah poročila in dokumente atletov, katere je hotel glavni »funkcionar« tega »vodstva« pridobiti za drug klub pod pretvezo, da pojde v Carigrad na balkanijado, če izstopi iz nekega gotovega kluba. In kar izpolnjuje formularje, je dobil ta atlet od omenjenega »funkcionarja« (namreč odstopnico od sedanjega kluba ter prijavnico na SAZ za novi klub). Pisavo na enem formularju prav dobro poznamo, četudi je besedilo »Tavčarjeva 1-III« malce zabrisano.

Atleti, ne dajte se begati in ne nasedajte ljudem, ki ne spadajo v lahkoatletske vrste. Tudi na obljube (balkanijada itd.) nič ne dajte, saj bo šel v Carigrad vsak slovenski atlet, ki je za to sposoben, odnosno ki dosega gotove rezultate. O tem pa prav gotovo ne bo odločal g. Danilo Sancin. Zaenkrat povemo samo tole: Stvar je v najlepšem teku in bo prav gotovo v najkrajšem času tako rešena, da bo slovenska lahka atletika lahko mirno napredovala. Na strani delovnih klubov so delovni in obenem najboljši atleti in delavci. Prihodnji občni zbor bo pa one, ki že zdavnaj ne spadajo v lahkoatletske vrste, na tak način odstranil, da se ne bodo mogli več povrniti vanje.

II. propagandni table tenis turnir SK Mladike

V nedeljo 22. t. m. je bil v dvorani SK Mladike turnir za prvenstvo Most in Kodeljevega. Udeležba na tem turnirju je bila nad vse velika in so se ga udeležili vsi slovenski klubi, ki goje ta šport, razen SK Celja. Moštva so zasedla sledeča mesta:

1. Hašk (Dernovšek-Weiss).
2. Mladika I. (Krečič-Krašovec).
3. Mladika IV. (Blažič-Krašovec).
4. Mura (Nemec-Koch).

Pri novincih so se najbolj izkazali: Sedej, Pavlič, Efenberger in Štular J. Mesta so si delili takole: 1. Štular J., 2 Sedaj, 3. Efenberger, 4. Pavlič.

Najlepše in najnapetejše borbe so bile pri singlu gospodov. 28 igralcev se je pričelo boriti v prvem kolu. Belak, ki je zmagal nad Meralo z 2 : 0; Dernovšek z zmago nad Blažičem z 2 : 1; Nemec z zmago nad Medvedom z 2 : 1; Krečič, ki je zmagal nad Efenbergerjem z 2 : 0; dalje Weiss z zmago nad Bogatajem z 2 : 0; Strojnik A. z zmago nad Krašovcem z 2 : 1; Lackner z zmago nad Kochom z 2 : 1.

V finalu so se plasirali sledeči: Dernovšek, Nemec, Weiss in Crnič. Prvi je bil Dernovšek, ki je zmagal nad Crničem z 2 : 1. Drugi je bil Crnič, ki je še še zelo mlad, vendar prvovrsten igralec. Tretji je Nemec, stari državni reprezentant. Četrti pa je naš stari znanec in rutiner Weiss. Turnir je potekel gladko brez vsakih motenj in so bili vsi nastopajoči zadovoljni z vodstvom.

Bolgari že drugič poraženi v Rusiji

Bolgarski nogometaši od »Slavije« iz Sofije, ki so na turneji po Rusiji, so igrali svojo drugo tekmo napram »SK Dinamo iz Moskve, ki je premagal Bolgare z rezultatom 4 : 0, torej z enakim rezultatom kakor so bili prvič poraženi od »Spartaka«. Rusi so bili tudi sedaj v tehničnem in taktičnem pogledu boljši od Bolgarov, ki so bili ves čas v defenzivi. Bolgarom se ni posrečil niti častni gol kljub temu, da so imeli za to večkrat priliko.

Finska : Madžarska v lahki atletiki 90 : 82

Preteklo soboto in nedeljo je bil v Budimpešti zanimiv lahkoatletski dvoboj med finsko in madžarsko reprezentanco, katerega so izvojevali — kakor je bilo pričakovati — Finci v svojo korist. Tekmovanje je prineslo nekaj odličnih rezultatov in tudi nekatere borbe so bile izredno napete kakor na primer tek na 10.000 m, v katerem je zmagal Madžar Szilagyi s časom 30:37,8 min. Na drugem mestu je bil Finec Tuominen. Nov finski rekord v skoku ob palici je dosegel atlet Laehdesmeki s skokom 4.16 m. Odličen je bil tudi rezultat v metu kopja Finca Makkola, ki je zalučal kopje 75.61 m daleč. Svetovni rekorder Jaervinen je bil na drugem mestu z metom 72.22 m.

Švedska : Finska v nogometu 5 : 0

Zadnjo nedeljo je bila odigrana mednarodna nogometna tekma med Švedsko in Finsko, katero so izvojevali Švedi v svojo korist z rezultatom 5 : 0. Prvi polčas je bil 1 : 0 pravtako za Švede.

I. : II. drž. gimnaziji v Celju v atletiki

100 m: 1. Tažek (II.) 11.8, 2. Horjak (I.) 12, 3. Kuk (II.).

Krogla: 1. Kuk 15.58 m, 2. Horjak 14.83, 3. Tomič (I.) 13.19.

Skok v višino: 1. Kolarič (II.) 160 cm, 2. Petek 160, 3. Horjak 150 cm.

1000 m: 1. Božič (I.) 3:11, 2. Zupan (II.) 3:11.5, 3. Črepinšek (II.) 3:12.5.

Skok v daljavo: 1. Horjak 592 cm, 2. Kuk 566, 3. Taček 553 cm.

200 m: 1. Taček 25.3, 2. Horjak 25.5, 3. Kuk 26.3.

Met diska (seniorski disk): 1. Kuk 30.2 m, 2. Horjak 27.82, 3. Tomič (I.) 27 m.

Kladivo: 1. Kos (II.) 30.99 m, 2. Tomič 27.50, 3. Kuk 26.24.

Kopje (seniorsko): 1. Horjak 39.15 m, 2. Kolarič 34.62, 3. Lapajne 34.47.

Točke: 57 : 46 za II. drž. real. gimnazijo.

Zakaj ni startal dirkač Peternelj v nedeljski dirki po Gorenjskem?

Vsem, ki so prisostvovali minulo nedeljo kolesarski dirki iz Št. Vida pri Ljubljani skozi Tržič, Begunje in Lesce na Bled ter obratno skozi Radovljico spet v Št. Vid, se je čudno zdelo, da ni bilo na spregled znanega zmagovalca srbske etapne vožnje Peternelja. Tudi konkurenti sami so se nekam čudno spogledovali, kaj neki je s tem favoritom. Včeraj pa se je Poljanec nekemu svojemu športnemu tovarišu javil z dopisnico, na kateri sporoča, da je pred par dnevi po čudežnem naključju ušel nesreči, ki bi utegnila imeti zanj prav hude posledice. Pri običajnem njegovem delu s prevozom hlodov iz gozda na domačo žago se je namreč natovorjeni voz prevrnil nanj in ga pokopal, tako da je pri tem dobil precejšnje bolečine po vsem telesu. Ker pa ni hujšega, upa, da bo kmalu spet dober ter namerava že v nedeljo nastopiti na dirki slovenjgraške kolesarske podzveze, ki se bo vozila v dolžini 150 kilometrov. Upajmo, da se bo to tudi uresničilo!

ZFO

Mladci F. O. Bled so priredili v nedeljo, 22. septembra kolesarsko dirko Bled-Boh. Bistrica-Bled. Na cilj je prispel 1. Pangrc Gaber v času 1.49; 2. Kežar Franc 1.50:30; 3. Oražem Milan 1.50:40; 4. Mežan Janez 2.25:50; 5. in 6. Jamar Janez in Jamar Branc 2.25:50. Proga je bila dolga 45 km.

General oblak in admiral nevihta posegata v boje nad Rokavom

Po pravici ali ne je pažnja vsega sveta obrnjena na mogočni dvoboj, ki ga bijeta Nemčija in Anglija v zraku nad Rokavskim prelivom in nad angleško obalo. Ko je prenehalo poletje ,so stopili ti boji v novo razdobje.

Najponosnejša mornarica sveta pluje od Biskajskega zaliva po Atlantskem oceanu proti Rokavskemu prelivu. Na visokih trijamborkah plapolajo jadra v vetru, široke, plitke galeje ščitijo okorne jadrnice, buldogom podobne, ki so naperile svoje topove proti angleški obali. Tako je odšla največja in najponosnejša mornarica sveta, armada španskega kralja Filipa II. leta 1588. v napad na angleško otočje...

Nekaj razbitih ladij z maloštevilnimi rešenimi mornarji se je vrnilo domov v Španijo. Ostali del tega mogočnega brodovja je ostal v Rokavu kot žrtev zahrbtnega vodovja, ki ga je vrglo ob skalnato bretonsko in wallisko obalo, ali pa so ga položile neusmiljene nevihte v hladni grob na dnu morja. Navdušenje po londonskih ulicah ni veljalo samo pogumnim angleškim mornarjem, temveč še bolj naravnim silam, o katerih se je zdelo, da so v zvezi z »Merry Old England«.

Kakor je čudno, vendar je resnično: tudi danes, ko spadajo trijambornice in galeje že davno v preteklost in so stopile na njihovo mesto orjaške moderne bojne ladje, ki po velikosti deset in še večkrat prekašajo Filipove ladje, je še vendar uspeh pomorskih bojev odvisen od ugodnega ali neugodnega vremena. Rokavski preliv je vsakemu mornarju znan kot tista morska pot, ki je zaradi visokih valov in goste megle najbolj nevarna. Velika linijska ladja in križarka kljubujeta vsakemu neugodnemu vremenu, toda v ozki poti Rokavskega preliva, kjer ob vseh straneh štrle obalni topovi, ima velika bojna ladja komaj še kako vlogo. Majhen, največ 600 tonski hitri čoln ali podmornica pa je premajhna teža za razbesnele elemente. Uporaba tega orožja je zaradi velikih neviht od konca septembra pa globoko v pomlad zelo omejena.

Nevihte in slabo vreme vpliva naravno tudi na delovanje letalskih sil. Močan veter, ki piha od konca septembra preko severne Francije, Belgije, Severnega morja in Anglije, ta energičen zahodnik otežuje nemškim letalcem napade na Anglijo, olajšuje pa angleške polete na Nemčijo — ker piha od zahoda proti vzhodu — seveda pa je močno neugoden za povratek na Angleško. V tem pogledu je veter torej nepristranski in nobena stran ga ne more imenovati svojega »zaveznika«.

Megla, naravna zavesa nad Rokavom

Poleg nevihte in dežja je v teh krajih še druga spremljevalka jeseni, to je megla, znamenita angleška megla, ki je tako gosta in se vleče vsepovsod, da ovira celo avtomobilski promet po angleških mestih. Če sedaj gledamo na meglo z vidika angleško-nemških sovražnosti, je megla mnogo bolj pristranska kot dež in nevihta: na morju daje prednost napadajočim Nemcem, v zraku pa olajšuje Angležem obrambo.

Morebitni poskus izkrcanja nemških čet na angleško obalo bi bil naslednji: V Belgiji in severni Franciji bi nemški pijonirji na kilometre daleč naredili umetno meglo, pod njeno zaščito pa bi nevidno za sovražne opazovalce položili pontonske mostove. Podobno vlogo bi imela gosta megla nad Rokavom in v zaščiti te megle bi mogli s pripravljenimi ladjami hitro priti na nasprotno obal Rokava, kjer bi seveda močno presenetili Angleže. Pa tudi neugodne strani megle je treba upoštevati. Če oko ne more predreti megle, jo predrejo prisluškovalne naprave na angleški obali. Nalašč za to postavljeni oddelki na angleški strani lahko hitro zaslišijo bližanje sovražnih ladij, kar zelo zmanjša prednosti nevidnosti v megli. Te prisluškovalne naprave bi verjetno zelo otežkočile delo nemških pionirjev.

Proti nemškim načrtom se postavlja megla tudi v zračni vojni. Vsak moderni letalec zna leteti tudi v noči, kadar ni lune ali v oblakih, toda varnost in sposobnost za borbo pri tem mnogo trpita. Težko se izogne balonskim oviram in protiletalski obrambi, sam pa lahko meče bombe, zanašajoč se več ali manj na srečo. Strmoglavci skoraj ne morejo izpolnjevati svojih nalog.

Zato ni treba imeti velikih preroških sposobnosti za napoved, da v jesenskem in zimskem času ni pričakovati pomembnejših zračnih napadov in zračnih bojev sploh. Kakor stvari stoje, bi taka pavza koristila bolj napadenemu kakor napadalcu, da bi si ozdravil težke rane in popravil razdejane hiše ter tovarne. Resnično odločilni boji se bodo torej po vsej verjetnosti odigrali šele takrat, ko bo to dovolilo ugodnejše vreme.

Otroški kotiček

Mihčeve čudovite dogodivščine

(57) Ker jih je bilo mnogo, so imeli Mihca kmalu spet že drugič v svojih rokah. Še trdneje so ga zvezali, se zaganjali vanj in mu grozili: »Le čakaj, sedaj nam ne uideš več! Za to bo že poskrbel naš poglavar, h kateremu te bomo sedaj peljali!« Mihec pa je bil vesel, da je vsaj druge rešil; z njim bo že kako.

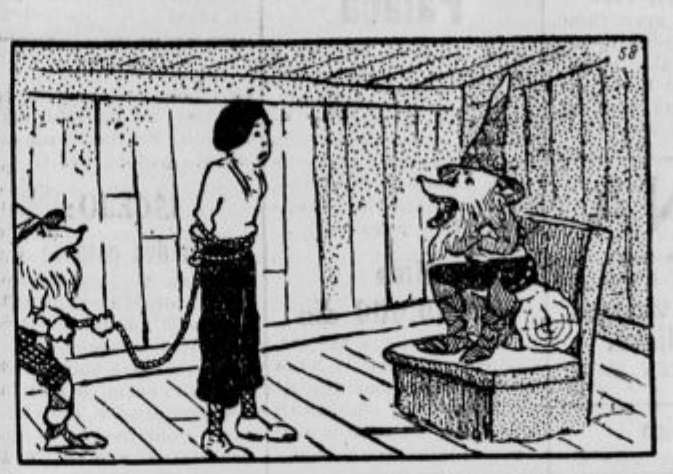

(58) Res so ga pripeljali pred svojega roparskega poglavarja, ki bi kmalu zbesnel od jeze. Da bi mu kdo odpeljal toliko ujetnikov, se mu je zdelo nemogoče, zato je kar rjul nad Mihcem: »To se boš še kesal svoje «človekoljubnosti»! Pomnil me boš, kdaj si mi odvedel vse ujetnike! — Takoj ga zapríte v skalnato celico!«

Iz Julijske Krajine

Duhovniške vesti iz tržaške škofije. G. Štefan Cek, župni upravitelj v Kaščergi pri Pazinu je premeščen v Brest; g. Tomaž Banko, župni upravitelj v Tinjanu pri Pazinu, je odšel v Piran.

Maslo in krompir. Goriški prefekt je za maslo in krompir določil sledeče najvišje prodajne cene: maslo iz hribovskih mlekarn po 20.50 lir kg, drugo maslo po 18 lir; krompir na debelo po 55 lir kvintal, na drobno po 0.70 lir kg.

Granata ga je ubila. 40 letni Ivan Fiegel iz Vogrskega je šel v goriški Panovec ztirat od svetovne vojne ostalo železo. Pri tem delu je naletel na še nerazpočeno granato. Kljub tolikim nesrečam in tolikim opozorilom je začel smrtonosni projektil odpirati. In zgodilo se je, kakor že neštetokrat: granata je eksplodirala s silnim pokom, ubogi Fiegel pa je ves razmesarjen obležal v luži krvi na mestu mrtev. Bog mu bodi milostljiv!

Zimska pomoč. V nedeljo 15. septembra je začela pri nas v vsej državi poslovati »Zimska pomoč«. V Gorici vodi to dobrodelno ustanovo samostojen občinski odbor: »Ente Comunale di Assistenza«. Ta odbor je sklenil, da bo dnevno oskrbel 600 revnim osebam gorko kosilo. Nadalje bo v najbližjem času razdelil med potrebne družine veliko množino paketov z živili: s koruzno moko, s fižolom, oljem itd. Bolniki in starčki bodo dobili tudi belo moko, riž in kotenino. Teh dobrot bo deležnih nad 5000 oseb. Izdani so bili že ukrepi, da bo »Zimska pomoč« podobno kot v Gorici tudi v podeželskih občinah poskrbela, da reveži ne bodo trpeli lakote.

Ostanki v vojni padlih junakov. Bojišča iz zadnje svetovne vojne so ostala ponekod prava grobišča. Tudi v številnih delih naše dežele so se bili vroči, peklenski boji, ki so zahtevali tisoče žrtev. Čeprav so že v teku vojne in tudi takoj potem z vestno skrbjo zakopavali padle junake in iskali njihova okostja, so na mnogih krajih Krasa, Kalvarije, Sabotina, Sv. Marka, Sv. gore in drugod, kjer so bile bitke posebno krvave, ostali še številni neodkriti grobovi. Od časa do časa se zato pripeti, da naleti kmet pri svojem poljskem delu ali pa delavec pri krčenju nove ceste na okostja padlih. Že večkrat smo poročali o takih primerih in zopet se je primeril nov. V bližini železniške postaje v Plavah, kjer je bilo tudi gorko, so te dni delavci, ki so prekopavali cesto, našli pet okostij, ki so brez dvoma ostanki petih v vojni padlih vojakov. Ostanke so najprej prenesli v vaško cerkev, od tam pa v veliko kostnico na Oslavju, kjer so padli končno našli svoj zasluženi mir.

Vreme. Prvi teden v septembru smo imeli krasne, sončne dneve. Zdelo se je, da nas hoče nebo, ki nam je bilo tako mačehovsko v poletju, oškodovati in potolažiti s septembrom. Naše veselje in naše upanje je bilo pa kratko. Že v noči po Malem Šmarnu se je vreme skisalo in je začelo deževati. In ves teden nas je potem mučilo slabo, mrzlo vreme z dežjem, ki se je večkrat, zlasti v hribih, spremenil v hude nalive. Vode so močno narasle. Soča, Vipava sta dosegli že prav nevarne višine. Čez nedeljo se je pa očividno zlilo in smo dobili lep začetek tretjega tedna. Dnevi so prijetni, nebo se smeje v nepopisno lepi vedrini, polna luna se norčuje s strogo zatemnitvijo in spreminja noč v dan.

Smrt kraške korenine. V Devinu so v ponedeljek dne 16. septembra slovesno pokopali v trdo kraško zemljo, katero pa je pokojnik iskreno ljubil, uglednega kmetskega gospodarja Legišo, po domače Kupca. Dočakal je nad 80 let. Na zadnji poti ga je spremljala velika, tisočglava množica pogrebcev, ki so prihiteli iz vseh krajev Krasa izkazat rajnemu čast in spoštovanje, ki ju je užival preko mej svoje ponosite rojstne vasi. Pokojni Kupec je bil mož, kakor so le redko posejani med nami. Dober oče, priden in vzoren gospodar, zgleden katoličan in zaveden naš mož, tak je bil Kupec, čigar hiša je slovela zaradi svoje gostoljubnosti daleč okoli. Naj mu sveti večna luč in naj mu bo nebeški Oče bogat plačnik za vsa njegova dobra dela, žalujoči družini pa iskreno sožalje!

Letina na Krasu. Letošnje mokrotno vreme prija in godi suhemu kršnemu Krasu, zato se obeta nam Kraševcem razmeroma dobra letina. Žito je bilo bolj slabo, lepo pa kažeta sedaj krompir in fižol, ajda je pa naravnost izredna. Visoka je kakor skoro nikoli; letos je ne bomo pobirali, ampak želi. Bog daj lepo vreme, da bo dobro dozorela! Vinska trta je dovolj bogata in večinoma povsod zdrava. Upamo, da bomo imeli precej dobre kapljice in si bomo lahko privoščili kozarec pristnega terana, da bo »duša židane volje«. Ker smo spravili tudi dokaj krme, se ne bojimo zime in njenega neprijetnega pomanjkanja.

Radovljica

Dr. Gantar, Radovljica

od 27. sept. zopet redno ordinira.

Jesenice

Vse šolske knjige v trgovini Krekovega doma.

Slovenska Krajina

Draginja pritiska vsak dan hujše tudi pri nas. Poleg tega pa še ni dobiti, kar bi si hoteli kupiti. Tako se bogataši še bolj bogatijo ter se ne zmenijo, če bi tudi revež kakor koli stradal. Zelo čudno je na primer, da naši trgovci pri nas dražje prodajajo, kakor pa po svojih podružnicah v drugih krajih Slovenije, kamor morajo šele blago voziti. Prav tako nekateri trgovci odslavljajo kupce z izgovorom, da nimajo blaga, če tudi ga nekateri dobijo. Zato prosimo oblast, da energično poseže vmes ter da pregledati zaloge naših trgovcev, če jih res nimajo. Najbrže bi se našlo tudi pri nas več primerov, ki bi zaslužili isti postopek in kazen, kakor se sliši iz drugih krajev.

Nesreča ne počiva. V bližini Sobote je mlad fant po neprevidnosti zavozil s kolesom v mimo vozeče motorno kolo. Zahvaliti se je samo previdni vožnji motorista, da se ni zgodila večja nesreča. Seveda je kolesar s svojim sunkom povzročil, da sta oba, ki sta vozila z motorjem padla, medtem, ko se kolesarju ni nič zgodilo. Poškodbe sta odnesla le motorista, medtem, ko je kolesarju poškodovano samo kolo. Opomin naj to bo staršem, da ne dajo otrokom koles, da se vozijo po prometnih cestah posebno še, če kolo ni povsem v redu, da ne delujejo zavore, kakor je bil tu slučaj.

Lepo vreme, ki je nastopilo pred dnevi, je vse ljudi silno zaposlilo na polju, kar se posebno pozna pri šolskih obiskih. Lendavski okraj je uvidel nujno potrebo otrok pri delu ter je dal nekaj dnevni odmor, da si ljudje spravijo vsaj v glavnem pridelke. Upamo, da bo tudi soboški okraj upošteval, kako silno so nam potrebni prav sedaj otroci, ki nam že zelo mnogo pomagajo, posebno še, ker je marsikateri član družine pri vojakih ter nam mladina vsaj delno zamaši potrebnega delavca.

Poravnalna obravnava delavstva ZZD in podjetnika Pretner v Ptuju

V sredo 18. t. m. je bila na mestnem županstvu v Ptuju poravnalna obravnava med strokovno organizacijo ZZD v Ptuju in gradbenim podjetjem ing. Pretner, ki izvršuje regulacijska dela na Dravi, pri katerih je sedaj trenutno zaposlenih okrog 130 delavcev. Delavci so organizirani pri ZZD, ki se vneto poteguje in bori za delavstvo. — Na gori omenjeni razpravi se je ugotovilo, da je podjetje Pretner po vložitvi vloge ZZD za poravnavo, nekoliko izboljšalo akordne plače zaposlenih delavcev. Podjetje je bilo na razpravi pripravljeno fiksirati, kljub akordnem delu, minimalno mezdo na 4 din na uro, zastopnik Delavske zbornice g. Fr. Mastinšek pa je zahteval, da se določi na 4.25 din na uro od 1. septembra in to glasom sprejetega dodatka h kolektivni pogodbi za stavbno delavstvo. Ta zahteva je bila sprejeta od strani podjetja z motivacijo ako je ta navedba točna.

Pri debati se je med drugim ugotovilo, da je podjetje zboljšalo zaslužek akordnega dela na ta način, da se je število samokolnic zmanjšalo od 20 na 18 in da se je cena za prevoz enega vagončka povečala za 1 din. Delavstvo je tudi po vložitvi vloge nastopilo akordno delo. Glasom izjave zastopnika podjetja g. Štefana Klavsa in navzočega delavstva oz. njihovih zaupnikov gg. Krajnčič Jožefa, Klinc Antona, Ris Franca in Vinko Franca, je znašal zaslužek v akordnem delu dnevno od 28 do 55 din. To veliko diferenco je deloma pripisati pridnosti in sposobnosti posameznega delavca, kakor tudi različnega terena, izkopavanja materiala in daljave prevažanja. Po debati se je dosegel gornji sporazum oziroma poravnava.

Pri tej priliki bi še bilo omeniti eno točko, ki našim delavcem povroča največ nezadovoljstva. In to je neredno izplačevanje mezd. Delavci so čakali včasih po 3 do 7 tednov na plačilo in to največ radi kompliciranosti na višjih mestih. Tvrdka ima sicer odobren kredit pri Državni hipotekarni banki, mora pa predložiti overovljena potrdila o dovršenem delu kraljevski banski upravi in romajo ta potrdila nato skozi vse oddelke, nato k dravski finančni direkciji, v računovodski oddelek, k šefu računovodstva, k direktorju in šele nato v Drž. hip. banko. — Pri tej priliki so delavci prosili zastopnika Delavske zbornice, da naj Del zbornica v Ljubljani naslovi vlogo ali osebno posreduje pri kraljevski banski upravi, naj se krediti tvrdki ing Pretner točno izplačujejo vsaj vsakih 14 dni, ker so zaposleni delavci odvisni edinole od svojega zaslužka. Zahteve delavcev so v sedanjih razmerah gotovo upravičene, saj zaslužijo komaj toliko, da se preživijo, ne morejo pa pri sedanji draginji čakati na izplačilo po 3 tedne in še dalje. Omenimo naj še, da sta tudi zastopnik podjetja g. Klavs in magistratni ravnatelj g. Žavadlal prosila, naj Delavska zbornica posreduje pri kraljevski banski upravi za točnejše nakazilo kreditov namenjenih za delavske mezde.

Vsi delavci so bili s posredovanjem zastopnika Delavske zbornice g. Mastinška in svoje organizacije ZZD zelo zadovoljni, predvsem zato, ker so dosegli zvišanje mezd, še bolj pa bodo seveda zadovoljni, ko bodo prejemali točna izplačila. Organizaciji ZZD moramo k uspehu čestitati!

Trbovlje

Karte za živila naj se vpeljejo, so sklenili zastopniki občin iz rudarskih okolišev in strokovnih organizacij. To zadevo so imenovali »racionalizacijo«, ker nekateri neradi slišijo besedo »na karte«, je v slabem spominu iz vojnih časov, a špekulanti in oni, ki si iz strahu kopičijo zaloge, bodo najbrž pritirali do kart, da bo za vsakega vsaj nekaj najpotrebnejših stvari na razpolago.

Voditelj stavbincev se je tudi oglasil na protidraginjskem sestanku na občini in zahteval, da uvozimo življenjske potrebščine iz Rusije, s katero smo sedaj stopili v zvezo, a zastopnik zagorske občine mu je pojasnil, da po sklenjeni pogodbi mora naša država izvažati v Rusijo mast, ne pa oni nam! Takšna stvar pa gre prijateljem Sovjetije težko v glavo.

Prenovljeno staro pokopališče. Zadnjo nedeljo je za sklep tridnevnice mož in fantov bila po večernicah procesija na staro pokopališče. Ob lepi udeležbi je tam voditelj duhovnih vaj p. Odilo blagoslovil novi križ. Tudi druge stvari so se zadnje čase tam uredile. Za ograjo se je nasadila in uredila mlada živa meja, popravila pot in več grobov prenovilo, najlepše velika grobnica nekdanjega rud. ravnatelja Ajhelterja. Tako je tudi staro pokopališče, ki stoji bolj stran v gozdni senci in v nekaki rezervi — večina se pokopava na novem — sedaj dostojno urejeno za zadnji počitek naših rajnih. Vsem, ki so se za to trudili in darovali, Bog plačaj!

Tanki v moderni vojni

Neki angleški vojaški strokovnjak pravi, da bi Nemci lahko napadli Anglijo na otokih samih le s pomočjo težkih tankov. Ker pa morajo tanke prepeljati z ladjami, je nujno potrebno, da si prej osvoje kako angleško pristanišče. Sicer lahko tudi z letali prenesejo tanke, toda le manjše. Že omenjeni strokovnjak pravi, da ti niso tolikšnega pomena, ker jih lahko protitankovska obramba hitro uniči. O »amfibijskih« tankih pravi, da pač lahko prebredejo kako reko, ne morejo pa preko Rokavskega preliva.

Angleško vrhovno poveljstvo se je v bojih v Franciji izučilo in je prilagodilo angleško obrambo tam dobljenim izkušnjam. Zato so tudi Angleži posvetili pozornost motoriziranemu orožju, predvsem tankom, ki jih za letali največ izdelujejo. Vojaški strokovnjak pravi k temu: »Anglija bo v bodoče uporabljala oklopne sile, ki se jim bo Nemčija čudila.« Že pri bojih v Franciji se je pokazalo, da so bili angleški tanki nemškim vsaj enakovredni, le da jih je bilo neprimerno manj.

Pri bliskovitem pohodu v Franciji so uporabljali Nemci v nasprotju z zavezniki mešano orožje, mehanizirano pehoto in zračno orožje. Ta način vojskovanja je bil odličen in se morajo Nemci zahvalili tudi temu načinu vojskovanja za tako hitro in odločno zmago. V Franciji so Nemci tako napadali, da je šla naprej pehota na motornih kolesih, za njo pa tanki. Šele za tem je prodirala končno velika množica pehote. Važno vlogo je imelo pri tej napadalni taktiki letalstvo, zlasti strmoglavci; pravijo, da so bili moralni učinki strmoglavcev strašnejši kot njihova dejanska razdejanja.

V vsem tem se je Anglija mnogo naučila, pravi omenjeni strokovnjak. Naučila se je tudi to, da ima oklopno motorizirano orožje v moderno organizirani in oboroženi armadi večji pomen kot hitrost sama, čeprav je v vodstvu moderne vojne tudi ta izrednega pomena.

Sueški prekop brez ladij

Glavna prometna žila angleškega svetovnega cesarstva, stekališče treh zemeljskih celin, tako in podobno pravimo Sueškemu prekopu, o katerem po svetu danes mnogo govore. Kdor bi sedaj prvič videl Sueški prekop, bi bil zelo razočaran: nobene ladje nikjer, slavni prekop tiho in mirno počiva...

Po začetku italijansko-angleške vojne je promet med Suezom in Port Saidom popolnoma zaspal. Julija meseca letošnjega leta je vozilo v obeh smereh preko 81 ladij s 160.000 tonami, lansko leto pa je šlo v istem mesecu skozi prekop 467 ladij z nad 2 milijona tonami. Julija 1939 se je vozilo skozi prekop 19.000 potnikov, julija letošnjega leta pa se ni vozil skozi prekop niti en potnik.

Zahvala

Za mnogoštevilne in tople izraze globokega sožalja ob težki in nenadomestljivi izgubi naše nepozabne soproge, mamice, sestre, tete in svakinje, gospe

Berte Kolenc

soproge posestnika in gostilničarja

izrekamo najprisrčnejšo zahvalo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem ter vsem, ki so jo v tako častnem številu spremili na njeni zadnji poti, darovali prekrasne vence in cvetje.

Posebna zahvala čč. duhovščini, Apneničarski godbi, Gostilničarski zadrugi v Celju, pevskemu društvu »Sloga«, dalje vsem zastopnikom oblastev in uradov, korporacij in društev.

Še enkrat vsem naša najiskrenejša zahvala!

Zagrad pri Celju, dne 24. septembra 1940.

Globoko žalujoči ostali

Mali oglasi

V malih oglasih velja vsaka beseda 1 din; tenitovanjski oglasi 2 din. Debelo tiskane naslovne besede se računajo dvojno. Najmanjši znesek za mali oglas 15 din. - Mali oglasi se plačujejo takoj pri naročilu. - Pri oglasih reklamnega značaja se računa enokolonska, 3 mm visoka petitna vrstica po 3 din. - Za pismene odgovore glede malih oglasov treba priložiti znamko.

Službe dobe

Natakarica
mlajša moč, simpatična, z nekaj kavcije, se takoj sprejme. Predstaviti se: Pension Dobrča, Sv. Neža, Tržič.

Sprejmeta se
se 1. oktobra 2 hlapca, ki sta vešča dela na polju in vinogradu, ter nista starejša od 35 let. - Sprejme se tudi dekla h kravam. Plača 200—300 din ter hrana in stanovanje v hiši. Dobra izpričevala predpogoj. — Predstaviti se dnevno med pol eno in eno pri: Lorger, Vetrinjska 22, Maribor.

Mizarskega pomočnika
mlajšega, sprejmem takoj. Svetek, Koblarjeva št. 7, dvorišče.

Zobotehnik
vešč del v zlatu, kavčuku in Krupmetalu — se sprejme za takojšnji nastop. Naslov v upr. »Sl.« pod št. 14437.

Sprejmemo
več izurjenih pletilj in šivilj za pletenine. - Fr. Kos, Ljubljana, Židovska ulica 5.

Pekovski pomočnik
z obrtnim listom dobi takoj stalno službo. Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 14483.

Čevljarskega pomočnika
sprejmem za stalno. Jože Koščak, Vidovdanska cesta 1, Ljubljana.

Več krojaških pomočnikov
takoj sprejmem. - Eržen Josip, Stražišče pri Kranju.

Službe iščejo

Absolventka
abiturientskega trgovskega tečaja, išče primerno službo. Ponudbe upravi »Slov.« pod »Zanesljiva« št. 14416.

Prodamo

Kreko perilo
moške in fantovske srajce spodnje hlače itd. dobite še vedno po izredno nizkih cenah pri »Kreko«, Tavčarjeva 3, Tyrševa 31

Kislo zelje, repo
sarmo, novo, prvovrstno, po brezkonkurenčni ceni, dobavljam vsako množino. — Homan, Ljubljana, Sv. Petra cesta štev. 81. Telefon št. 35-39.

VINA
dolenjska, štajerska in sploh vseh vrst kupite pri
Centralni vinarni v Ljubljani.
TELEFON STEV. 25-73

Trgovino
z meš. blagom, zelo dobro vpeljano, prodam. — Ponudbe v upravo »Sl.« v Mariboru pod »Priložnost« št. 1127.

Ilirsko ovčarko
z rodovnikom, prodam. - Ponudbe poslati v upr. »Slov.« pod »Krasna mladica« št. 14484.

Ia. sveža jabolka, hruške
košare 12 kg 54 din, 50 kg 220 din, franko voznina, razpošilja G. Drechsler, Tuzla.

Bakrene kotle
2 komada, vsebine 300 l, 2 komada vsebine 80 l, proda po zelo nizki ceni Justin Gustinčič, Maribor, Kneza Koclja ulica št. 14. Telefon 21-30.

Vajenci

Mizarskega vajenca
sprejmem takoj. Kurnik, mizarstvo, Jesenice, Gorenjsko.

Posestva

Parcele naprodaj
v Št. Vidu in v Vižmarjih. Poizvedbe: Vižmarje 78 (nasproti Mizarske zadruge). (p

Štiristanovanjska hiša
v središču Celja, se zaradi nepričakovane selitve ugodno proda. Jager, gostilna Na-Na, Celje

Hiša
skladišča, hlev in zemljišče v Laškem, ugodno naprodaj. Pripravno tudi za majhno industrijo. — Poizvedbe: gostilna Šuster, Marijagradec.

Palača
nova, solidno zidana, z več lokali in stanovanji po 2 in 3 sobe, z najmodernejšim komfortom. — Nahaja se na najboljšem kraju glavne trgovske ulice. Dohodek 190.000.—, cena 1,950.000 din. Plačilo zelo povoljno.

Hiša za 950.000 din
in prevzem dolga 500.000. Dohodek 170.000.—. Nova večnadstropna, solidno zidana, z več stanovanji po dve in tri sobe z najmodernejšo komfortno opremo.

Hiša za 520.000 din
in prevzem dolga U. F. 70.000. Dohodek 63.000. Sestoji iz več lokalov in stanovanj, ki so oddana zanesljivim najemnikom. Površina 600 m², lice 50 metrov, pod zgradbo 270 kvadratnih metrov.

Pozor!
Več hiš, palač, novih, solidno zidanih, v najmodernejšem slogu smo dobili v izključno prodajo po zelo nizkih cenah, tako da nudijo kupcem sijajne pogoje za odlično obrestovanje denarja.

Centralni zavod
Obiličev venac 38 nasproti »Ruskega carja« telefon 25-7-66, Beograd.

Naročajte in širite »Slovenca«!

Hišo
z dvoriščno stavbo ter s sadnim vrtom v izmeri 2000 m², vse ograjeno in elektrika v hiši, vse v najboljšem stanju, prodam za 135.000 din. Šušteršič, M. Mengeš 82.

Zemljišče
okoli 5600 m², v bližini Rakovnika — prodam za 80.000 din. Naslov v upr. »Slov.« pod št. 14488.

Stanovanja

ODDAJO:

Dve prazni sobi
za pisarno, v centru Ljubljane, oddam. Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 14491.

Dve sobi
ob trimostju, primerni za pisarno, se oddasta zelo ugodno. Naslov v upravi »Slov.« pod št. 14456.

IŠČEJO:

Za dva gospoda
se iščeta dve lepi opremljeni sobi s centralno kurjavo, po možnosti s kopalnico, v centru mesta, samo pri boljši družini ali osebi, event. z vso prehrano s 1. oktobrom. Ponudbe na firmo Material d. z o. z., Tyrševa cesta 36.

Kupimo

Jabolka
kisla, prešana, večje količine kupi tovarna »Eta« v Kamniku. (k)

Suhe gobe
zadnje rasti, plačujemo po najvišji ceni. Sever & Komp., Ljubljana.

Kupimo
nove ali rabljene dobro ohranjene pnevmatike 36 × 8—900/20 in vagonete za prevoz ilovice od pol do 1 m³, širina tira 60 cm. Ponudbe na: Opeka, Ljubljana, Miklošičeva cesta 6.

Industrijsko podjetje
kupi več vagonov jedilnega krompirja. Ponudbe v upravo »Slovenca« pod »Krompir« št. 14478.

Stroji

CONTINENTAL

na ugodne mesečne obroke!
Ivan Legat
Ljubljana, Prešernova 44
Maribor, Vetrinjska 30

Denar

Kupuje: Prodaja:
HRANILNE KNJIŽICE
bank in hranilnic ter
VREDNOSTNE PAPIRJE
po najugodnejših cenah
BANČNO KOM. ZAVOD
MARIBOR

Razno

Legitimacijske slike
za dijake izvršuje hitro in poceni — Foto-atelje Mancini, Ljubljana, Tržaška cesta 83.

Gumbnice, gumbe, plise,
monograme, entel, ažur fino in hitro izvrši
Matek & Mikeš
Ljubljana, Frančiškanska ulica nasproti hotela Union

Vezenje perila, krasna predtiskana žen. roč. dela

V upravi »Slovenca« naj dvignejo inserenti sledeče ponudbe:
Dekle 13602,
Dobra kupčija 13994,
Dobro vpeljana 13050,
Iščem posojilo 13026,
Poštena in skromna 13324,
Predilec 13764,
Preskrbljena 13880,
Resni časi 13369,
Sposoben delovodja 13191,
Stalna moč 14082,
Takoj 13708,
Večletna praksa 13582,
Vestna in poštena 13006.

Betonsko in palično železo,

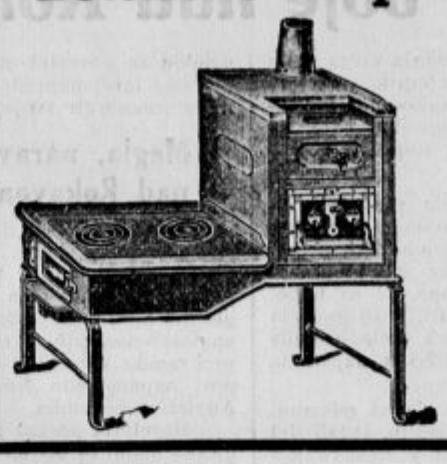

pločevino vseh vrst, vedno svež trboveljski cement, stavbno okovje, vodovodne cevi in armature nudi po še ugodnih cenah

železnina
Fr. Stupica
Ljubljana
Gosposvetska cesta 1

Auto-motor

Bencinski motor
za žaganje drv in tudi za vsa kmečka dela, premičen, zelo dobro ohranjen, znamke »Slavija« (original) — naprodaj. Rudolf Velepič, trgovina s kurivom, Ljubljana VII. Sv. Jerneja cesta 25.

Avto Fiat 503
z dobro pnevmatiko in novo rezervo, poceni naprodaj. Vprašati na telefon št. 42-69.

„SLOVENEC“
na 10 straneh, je največji, najboljši in najbolj razširjeni slovenski dnevnik!

Kupujte pri naših inserentih!

✝

Umrl nam je dne 24. septembra 1940 naš ljubljeni soprog, brat, stric in svak, gospod

Metod Tomšič

strojevodja papirnice Vevče in posestnik

Na zadnji poti ga bomo spremili v četrtek, dne 26. septembra 1940 ob 4 popoldne, iz hiše žalosti Zadvor št. 80, na pokopališče v Sostro.

V Zadvoru, dne 24. septembra 1940.

Žalujoča soproga in ostalo sorodstvo

Stavbeniki!

Uporabljajte za izolacijo in vodogradnje oblastveno preizkušeni nepremočljivi

N - CEMENT

Zastopstvo in zaloga:
M. Gregovič & Co.
Ljubljana — Celovška cesta št. 37
Telefon 39-48

Zahvala. Ob nenadomestljivi izgubi našega tragično umrlega

GROŠELJ RAFAELA

se tem potom najiskreneje zahvaljujemo g. primariju dr. Rakovcu, ki je skušal našemu dragemu s težko operacijo rešiti življenje, in čč. sestram, ki so mu lajšale trpljenje. Dalje smo dolžni zahvalo g. poštnemu direktorju in gg. uradnikom, Združenju nižjih p. t. t. uslužbencev za krasen venec in številno udeležbo, poštni godbi za odigrane žalostinke in vsem onim, ki so našega nepozabnega spremili na njegovi zadnji poti.

Sv. maša zadušnica se bo darovala v ponedeljek, 30. t. m. ob pol 7 zjutraj v župni cerkvi v Trnovem.

V Ljubljani, 24. septembra 1940.

Družina Grošelj.

✝

Brez posebnega obvestila

Dotrpela je dne 23. t. m., previdena s tolažili sv. vere, naša srčno ljubljena soproga, mamica, hčerka, sestra, svakinja in tetka, gospa

Darinka Stefani roj. Zupan

soproga tehn. višjega pristava Banske uprave

Na zadnji poti jo bomo spremili v četrtek, 26. t. m. ob 3 popoldne z Žal — kapela sv. Andreja — na pokopališče k Sv. Križu. — Prosimo tihega sožalja!

Ljubljana, Vrba na Gor., Beograd, dne 24. septembra 1940.

Globoko žalujoči:

Inž. **Vsevolod**, soprog; **Vladko, Tanja** in **Nikolaj**, otroci; **Anton Zupan**, gimn. dir. v pok. s soprogo **Ano**, starši; **Vanda, Tone** in **Nanika**, sestri in brat; **Denka**, svakinja; **Zdenkica** nečakinja — ter ostalo sorodstvo

---

Alphonse Daudet: 49

Jakec

Prevedel Fišer Franc

»Najboljši ljudje so, draga moja. Mož je res originalen, pa saj veš, umetnik! Ženska je malo omejena, toda zelo dobra žena; Kar se pa tiče poštenosti in dostojnosti, ti jaz jamčim.«

Gospa Rivals je odkimala z glavo. Moževi bistroglednosti ni preveč zaupala.

»Oh! Seveda, ti!«

Vzdihnila je in ga očitajoče pogledala.

Stari Rivals je sklenil čelo kot grešnik. Toda svoje misli ni opustil.

»Le pazi!« je dejal. »Mala se dolgočasi. Nazadnje bo zbolela. In kaj bo potem? Mali Jakec je otrok, Cecilija tudi. Ničesar se ne more zgoditi.«

Končno se je stara mama pustila pregovoriti in Jakec je postal Cecilijin tovariš.

Zanj je to pomenilo novo življenje. V začetku je prihajal poredkoma, pozneje nekoliko pogosteje in končno vsak dan. Gospa Rivals je prav kmalu vzljubila ljubko in diskretno otrokovo dušo, ki jo je morila brezbrižnost prav tako, kot je Cecilijo morila žalost. Zapazila je, kako malčka zanemarjajo, vedno mu je manjkal kak gumb na jopiču in ves dan, vsako uro je bil prost, nobenega pouka in nalog ni imel.

»Ali ne hodiš v šolo, dragi Jakec?«

»Ne gospa.«

Otroška srca so včasih pravi zakladi tenkočutja. Nadaljeval je:

»Mama me uči.«

No, to bi res bilo nekoliko preveč za Šarlotine kurje možgane. Sicer se ja pa na prvi pogled opazilo, da se nikdo od staršev ne briga zanj.

»Neverjetno!« je dejala gospa Rivals svojemu možu. »Kako morajo dovoliti, da deček pohaja od jutra do večera brez vsakega dela! Bog pomagaj; Menda noče delati, ali pa ne more. Bolj slabe glave je!« — Stari Rivals je hotel opravičiti svoje prijatelje.

»Seveda, slabe glave! Njegov očim ga ne mara! ... Otroci iz prvega zakona so vedno zapostavljeni.«

Jakec je v tej hiši našel resnične prijatelje. Cecilija ga je tako rada imela, sploh ni mogla biti brez njega. Kadar je bilo lepo vreme, sta se igrala na vrtu, drugače sta odšla v lekarno. Gospa Rivals je bila vedno tam.

Ker v Etioles ni bilo nobenega lekarnarja, je enostavnejše recepte svojega moža izgotavljala kar sama. Ker se je že dvajset let pečala s to stvarjo, je postala že precej izkušena; celo k njej so prihajali po nasvete, kadar moža ni bilo doma. Otroka sta se pri teh obiskih zabavala; zlogovala sta čudne latinske besede na neprosojnih steklenicah, ali pa oborožena s škarjami rezala etikete in zlepljala majhne zavitke. On kot deček je bil neroden, Cecilija pa je bila resna in pazljiva punčka, ki bo nekoč postala koristna žena, pripravljena na vse malenkosti delapolnega gospodinjskega življenja. Kot vzgled je imela pred očmi svojo staro mamo. Ta je v prvi vrsti vodila lekarno, poleg tega pa še moževo knjigovodstvo, vpisovala recepte, dohodke in dnevne doktorjeve obiske.

»No torej! Kje si bil danes?...« je vprašala doktorja ob njegovem povratku.

Dobričina je polovico pozabil med potjo in jih tako hote ali nehote precej zamolčal, ker je bil prav toliko raztresen kolikor radodaren. Dvajset let stari računi so še bili neporavnani. Oh! Kakšna zmeda bi nastala, če bi ne imel svoje žene! Dobrohotno ga je karala, mu odmerjala grog in se brigala za najmanjše potankosti njegove obleke. In kadar je že odhajal, mu je mala dejala silno važno: »No, stari očka, pojdi sem, da pregledam, če ti kaj ne manjka.«

Ta človek je bil božansko dober!

V zlo sploh ni verjel in isto naivno mnenje je pripisoval vsaki živi stvari, najsi je bila žival ali oseba. Na primer: da ne bi mučil konja, svojega že dvajset let starega prijatelja, je pod kakšnim klancem, ali če je bila pot nekoliko hrapava, pa tudi v slučaju, če se konju ni nikamor mudilo, stopil z voza, vzel v roke vajeti in hodil gologlav po soncu, vetru in dežju. Mrcina mu je mirno sledila.

Gospodar in konj sta pristojala drug k drugemu. Konj je vedel, da se doktor često zamudi na svojih obiskih, zato si ni upal oditi, le na poseben način je pred bolnikovo hišo stresal uzdo in ga opomnjal. Kadar je drugič na primer prišla ura, ko je bilo treba iti h kosilu ali k večerji, se je ustavil sredi ceste in se trmasto obrnil proti domu.

»Vidiš! Tako je! Prav imaš!« je dejal Rivals.

Tedaj sta brž krenila proti domu in se med potjo prepirala.

»Ah! Sedaj imam pa že dovolj,« je godrnjal dobrodušni doktorjev glas.

»Ali je še kdo videl tako žival? Poven ti, da moram napraviti še en obisk. Vrni se sam, če hočeš!«

Po teh besedah je jezen odšel na svoj obisk, medtem pa je konj, ki je bil prav tako trmoglav kot on, mirno krenil proti vasi in vlekel prazno vozilo, napolnjeno samo s knjigami in časopisi, nakar so kmetje, ki so ga srečavali, govorili:

»Glejte! Gospod Rivals se je menda spet sprl s svojo mrho.«

Od takrat naprej je bilo doktorju v največje veselje, če je vzel otroka s seboj na svoja potovanja okrog Etiolles. Voz je bil širok in so trije lahko udobno sedeli. Dobričina je sedeč med dvema smejočima se obrazoma in ob čudovitem pogledu na prirodo kar čutil, kako ga zapušča žalostni dojem domače hiše. Zabaval se je kot otrok med otroki. Jakec je bil navdušen. Še nikdar ni videl toliko travnikov, vinogradov in voda.

»Ugani, kaj je tamle posejano,« mu je rekla Cecilija in mu pokazala velike zelene obronke, ki so se kot valovi spuščali k Seini... »Ali je ječmen?.. Pšeniča?... Rrž?...«

Jakec se je vedno zmotil. To je bilo veselja in smeha...

»Si slišal, stari oče? Pravi, da je rž!...«

Nato ga je učila, kako se razlikuje polno klasje pšenice od resastega ječmena, majajočega se latastega ovsa, rdeče sladke detelje, vijoličaste lucerne in zlatorumenih umetnih makovih polj.

Kamorkoli so poklicali zdravnkia, povsod sta bila otroka sprejeta z občudovanjem.

Bolezen je v teh kmečkih domovih nekaj posebnega. Nič ne ovira, nobeno delo se zato ne ustavi. Živina odhaja in prihaja ob običajnih urah. Če mož zboli, ga žena nadomesti pri delu. Niti toliko časa si ne vzame, da bi mu stregla, da bi se vznemirjala ali obupavala. Zemlja ne čaka in živina tudi ne. Gospodinja dela od zore do mraka, zvečer utrujena pade in trdno zaspi. Nesrečnež leži nekje zgoraj kot ranjenec, ki je padel med bitko; pod njim škriplje mlinski kamen ali pa mukajo goveda v hlevu. Zanj se ne brigajo. Dovolj je, da ga položijo v zavetje v kot ali pa naslonijo na drevo ali na rob jarka; bitka se medtem nadaljuje in neobhodno zahteva vse roke. Okrog njega mlatijo žito, vejajo zrna, petelini kikirikajo. Vse je ena sama živahnost, nepretrgana delavnost, medtem pa čaka gospodar z k zidu obrnjenim obrazom, vdan v božjo voljo, nem in trd, da bo padla noč ali da se bo na šipah zableščal dan, ki mu bo prinesel smrt ali življenje.

Za Jugoslovansko tiskarno v Ljubljani: Jože Kramarič Izdajatelj: Inž. Jože Sodja Urednik: Viktor Cenčič